

MA'ARİF

SEYYİD BURHANEDDİN
VELÎ

MEHMET HÜSREVOĞLU

ÖNSÖZ

Bizi bu günlere ulaştıran Rabbimize HAMD, Sevgili Habîbine salât ve selam olsun...

Mevlânâ'nın üstâd'ı Seyyid Burhaneddin velî isimli eserimiz kısa sürede tükendi. İkinci baskı için çalışma yaparken, değerli dostum Mustafa Yalçın bey, Üstad'ın kendi eserinin yokluğundan bahsederek, güncel bir Ma'arif'e ihtiyaç bulunduğunu belirtti...

Her şey sebeplerle kâimdir... Bu uyarıyı dikkate alarak gücüm nisbetinde üstad'ın Ma'arif isimli eserini günümüz Türkçesine uyarlamaya çalıştım...

Eser üzerinde çalıştıkça, sultan-ül ülemâ Bahaeddin Veled'in ma'arifini, öğrencisi Mevlânâ ya bin kez okutturduğu rivayet edilen Seyyid Burhaneddin velî'yi düşündüm...

Tıpkı öğrenci Mevlana ya talim ettirilen ma'arif gibi; Seyyid Burhaneddin velî'nin Ma'arif'i de, defalarca okunması gereken, okundukça ayrı bir tad, ayrı bir ders alınacak bir eser olduğuna şahid oldum.

Eserin istifade edilir hale gelmesinde bir katkı varsa ne mutlu... Âhirette tutunacak bir dalımız bu çalışmalar sayesinde olur inşallah...

26-08-2016

Mehmet Hüsrevoğlu

KAYSERİ

Tarihin en eski yerleşim merkezlerinden birisidir... Asur- Hitit- Kilikya-Kapadokya ve Roma medeniyetlerinin izleri hâlâ karşımıza çıkmakta, şehrin kuruluşu milattan önce iki bin beş yüz'lü yıllara dayanmaktadır.

Romalılar döneminde, krallar şehri anlamına gelen Kaserya (caesarea) Müslüman akıncılar tarafından Kayseriye ismine tahvîl edilmiştir.

Tarihi ipek yolu üzerinde bulunan, coğrafi konumundan dolayı merkez teşkil ettiği için üzerinde taşıdığı tüm uygarlıklar için önem arz etmiş, siyaset--ilim –bilim dalında asırlardır söz sahibi olmuştur. Şehrin başlangıç tarihi Asur'lular ile başlar.

Milattan sonraki ilk dönemlerde Hıristiyan Kapadokya Krallığı'nın bir eyaleti olan Kayseri, Kapadokya Krallığı'nın ikiye bölünmesinin ardından I. Kapadokya'nın başkenti oldu.

Milattan sonra 395 yılında ROMA İmparatorluğu da doğu-batı diye ikiye ayrılınca Doğu Roma Bizans hâkimiyetinde ortalama üç yüz yıl kaldı...

Kayseri; Resûlullah sav efendimizin; İstanbul'u fetheden komutan ve askere övgü hadis-i şerîfi nedeniyle; Bizans'a sefer düzenleyen İslam ordularının geçiş güzergâhında olduğu için dokuz kez Müslümanların hâkimiyetine girmiş ancak süreklilik arz etmemiştir.

Evliya Çelebi seyahatnamesinde, İslam ordularının Kayseri'nin fetih başlangıcını, Kudüs'ün fethi ile birlikte olduğunu şöyle açıklamaktadır:

“...Hz. Ömer r.a. bizzat Kudüs’ü feth edip, 80.000 asker’e Halid bin Velid hazretlerini başkumandan tayin ederek, Kayseri’yi feth edip (Kale) içine yeterli askeri koyduktan sonra Halid, Medineye gider...(Bir müddet sonra) Kayser ülkesi küffarı yine cünüp askerleri ile gelip, bu kale’yi kuşatırlar, Müslümanların tamamını şehîd ederler... Bu sırada eğimli dağdan, büyük bir ordu, mavi renkli sancakları ile ortaya çıkıp bütün küffarı kırarlar, küffarın pis leşlerinde silah aletlerinden bir yara bulunmaz...

Daha sonra Kayseri şehri bir süre boş ve atıl kalıp, hiçbir kral istila etmeye cesaret edemedi... Ricalü’l Gayb askeri, küffarı kırdığı için hâlâ Kayseri’ye yakın olan büyük dağ, Er-ceyş dağı yani erenler askeri dağı demeden meşhur galat ercis (Erciyes) dağı derler...

Hz. Muaviye, Şam’da Emevioğulları halifesi iken 80.000. asker’e Hazret-i Ubeyde bin Cerrahî kumandan tayin edip, zorla ve kahren bilek zoru ile Rum keferesi eli ile Kayseri’yi feth eder... ...Abbasi oğullarından el-Mu’tasım Billah’ın Bağdat’ta Hülagu Han elinde helak olduğunu Kayser fecereleri duyunca fırsatı ganimet bilip, yine Kayseri’yi istila ederler...”

Malazgirt zaferinden beş yıl öncesinde AFŞİN BEY komutasındaki İslam orduları Malatya civarında Bizans Ordusu’nu mağlup edince Kayseri dâhil olmak üzere Anadolu topraklarında İslam hâkimiyetinden söz etmek meşrû hale gelmiş, asıl fetih ve zafer Malazgirt’ten sonraki döneme nasip olmuştur.

Sultan Alparslan, beraber savaştığı beylerine fetih topraklarını PAY ederek Danişmend Ahmed Gazî'ye Kayseri ve çevresini, iktâ olarak vermiştir...

Kayseri ve civarında ilk Müslüman Türk devleti, Selçuklulara bağlı olarak DANIŞMENDLİ beyliği olarak kurulmuş oldu.

Ortalama yüzyılı askın süre içinde Kayseri'de hüküm süren Danişmentliler bu süre içerisinde şehrimize, günümüze kadar ulaşan kalıcı eserler bırakmıştır. (1071-1178)

Miladî on ikinci asır başlarında Kayseri, Anadolu Selçuklu devleti hâkimiyetine girdi.

Kırk yıl sürecek Selçuklu hâkimiyetinde Kayseri her yönde altın çağ yaşamış denilebilir. İmar hareketleri, bilim'e verilen önem, dini yapılanma ve tasavvufi akımlara özel bir ilgi gösterilmiştir. Seyyid Burhaneddin veli ve çağdaşı meşhur mutasavvıf ve âlimler bu devirde Kayseri kültür tarihine derin izler bırakmıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin en parlak dönemi şüphesiz; I. Alâeddin Keykubat iktidarında gerçekleşmiştir. (1219–1237) Selçuklu Devleti iktisadi anlamda güçlenince, dindar ve tasavvufa ilgi duyan sultanları sayesinde her şehirde medreseler ve tekkeler yapılmıştır. Tasavvufi hayatta üst düzey bir canlılık oluşmuştur.

Anadolu İslam medeniyetinin tesisi ile birlikte Endülüs- Mısır- Suriye – Irak ve Horasan yörelerindeki İslam düşünür ve mutasavvıfları, özellikle Kayseri-Konya ve Sivas üçgenine yerleşmeye başlamış, kurulan

medrese, dergâh ve tekkelerin yetiştirdiği öğrenciler, İslam dünyasında anılmaya başlamıştır.

Özellikle Orta Asyalı Müslümanların Anadolu'ya göç etmelerinin nedenlerinden biri; Âdil sultanların yönetimine girmek arzusu yanında, doğuda baş gösteren Moğol tehlikesine karşı korunmak amaçlı olmuştur.

Putperest Moğol ordusu, Doğu Asya hâkimiyetinin devamı olarak Orta Asya'ya yöneldiğinde (M.1215) Türkistan- Buhara- Harezmi ve Horasan yöresindeki İslam düşünür ve mutasavvıfları, ilim yok olmasın niyeti ile emin belde olarak şöhret bulan Anadolu'ya yerleşmeye başlamışlardır...

Endülüs İslam medeniyetinin simge isimlerinden Muhyiddîn İbni Arabî (M. 1240) Avrupa kıtasının bir ucundan kalkarak, Konya -Kayseri- Şam muhitinde belirli dönemler bulunmuş ve güzide öğrenciler yetiştirmiştir.

İslam dünyasında şöhret bulmuş ve yolu bir şekilde Kayseri ile kesişmiş İbnül Arabî'nin öğrencileri gibi başlı başına bir tarikat olan KÜBREVİYYE- SÜHREVERDİYE- AHİLİK- BAYRAMİYYE-MEVLEVİYYE, Kayseri'de ilgi bulmuş ve mensupları bu şehirde unutulmaz eserler kaleme almışlardır...

Alâaddîn Keykubat ile altın çağını yaşayan siyasî ve kültürel yaşamın yanı sıra, askeri alanda da Moğol istilasına karşı tedbirler alınmış, hatta bazı girişimler püskürtülmüş, Anadolu toprakları yaşanabilen, müreffeh bir medeniyet haline getirilmiştir.

Alâeddîn Keykubat; Âlim ve mutasavvıf şahsiyetlere büyük ilgi göstermiş, kendisine de, yüksek ilim kapasitesine sahip, üç yabancı dil bilen sultan olarak ittifak edilmiştir.

Mevlâna'nın babası Bahaddîn Veled- Şehabeddîn Sühreverdî, Seyyid Burhaneddin velî -Necmeddin DAYE-- Evhaüddin Kirmanî- AHİ EVRAN onun zamanında itibar görmüşlerdir.

1221 tarihinde Mahperi hatun, 1227 de ise Melikei Âdiliye ile evlenen Alâeddin Keykubad'ın bu hanımlarından üç oğlu dünyaya gelmiştir. Bu hanımlardan ilki Bizans'ın Alâiye hâkimi Kry Vart'ın kızı'dır. Evlendikten sonra Müslüman olmuştur... İkinci eşi ise Eyyübî'lerden Melik Adil'in kızı, Melike-i Âdiliye dir...

İbn-i Bibi; Selçuklu sultanının, Erzincan ilhâkından sonra (1228) ülkesinin geleceğine dair önemli kararlar aldığını ve henüz bir yaşında olan İzzeddin Kılıç Arslan'ı veliaht; Buna karşılık büyük oğlu Gıyaseddin'i Erzincan valisi olarak tayin ettiğini belirtmektedir.

İbn-i Bibi nin vermiş olduğu bilgilerden, alınan bu kararın on sene sonra yeniden tekrarlandığı ve hemen akabinde Alâeddin Keykubat'ın öldürüldüğü bilinmektedir.

Alâeddin Keykubat'ın bu şanlı saltanatı fazla uzun sürmedi. 1237 yılında Kayseri'de yazlık sarayında genç yaşta vefat etti... Ölüm nedeni ise taht kavgası, toprak paylaşımı iddiası olmuş, husumet birinci derece yakınlarına sirayet etmiş;

Birinci eşi, oğlu, bir kısım vezirlerin dâhil olduğu bir tertiple sultan zehirlenmiştir.

Yabancı elçilerin kabulü sırasında sıcak bir av eti, en yakınları tarafından Sultana sunulmuş, av etinin zehirli olduğunu fark etmesine rağmen iş işten geçmiştir...

Sultan, yakınları tarafından zehirlenmesine o denli üzülmüyordu ki, şu an Kayseri Şeker fabrikası sınırları içerisinde olan göl kenarında ki sarayına çekilerek ölümü bekliyor, İhanetin çok büyük olması şifa tedbirlerini almayı bile engelliyordu...

Alaaddin Keykubat'ın şehid edilmesi ile olay kapanmamış, düşmanlık veya aile içi intikam duyguları artarak devam etmiş, neticede aşağıda tafsilatını vereceğimiz ikinci cinayet işlenerek Sultanın sevdiği eşi Melikei Âdiliye'de şehid edilmiştir...

Sultan'ın ani vefatı putperest Moğolların Anadolu'yu istilâ konusundaki iştahını iyice kabarttı...

Moğolların kim olduğu konusunda kısa bir bilgi verelim:

Cengiz Han, babasının ölümünden sonra devlet başkanı olunca, çevresindeki Türk ve Moğol kabilelerini toplayarak 1206 yılında imparatorluğunu ilan etti... Ölmeden önce de dört oğluna ülkesini paylaştırdı... Dördüncü oğul Tuli Han ilhanlı devletini kurdu... Torun Hülagu ise İlhanlıları imparatorluk haline getirdi...

Hülagu, İran, Maveraünnehir, Suriye, Bağdat'ı ele geçirdi daha sonra Abbasi halifeliği ve Selçuklu devleti, tarihte örneği görülmemiş bir biçimde Moğol istilası ile medeniyet tarumar edildi...

Alâeddin Keykubat, bu felaketleri endişe ile takip ediyordu... Anadolu'nun pek çok şehrine surlar inşâ etti... Komşu devletlerle saldırmazlık antlaşmaları yaptı... Bu dönem, Diyarbakır, Ahlât, Malatya istila edilmiş, Anadolu halkını Moğol korkusu sarmıştı...

Sultan, Moğollar ile de antlaşma yapmak istedi... Antlaşma zemini oluşmuştu ki yukarıda zikrettiğimiz elim suikast neticesi vefat etti...

Bu vahşetten Kayseri'de nasibini almış, şehir yerle bir edilmiştir. Kayseri'ni Moğol istilası ile adeta tarihten silinecek düzeyde harap edilmesinin başlıca nedenlerinden biri; Taht kavgaları ile zayıflayan yönetim zafiyeti olmuştur...

Alâaddîn Keykubat'ın ölümünden sonra yerine geçen ve üstün meziyetlere sahip olmadığı için babasının taht varisi olarak vasiyet etmediği II. Gıyaseddîn Keyhüsrev, başa geçince gerileme ve çöküş dönemi başlamış oldu.

Saltanat tam anlamıyla meşru bir zemine oturmadığı için öncelikle, fevkalade dindar ve üstün meziyetlere sahip üvey annesi Melikei Âdiliye'yi Ankara'ya sürdü, orada boğarak öldürttü, kardeşlerini ise hapsedti... Yıllar sonra Melikei Âdiliye'nin türbesi, kızları tarafından yaptırılarak, sultanın naaşı Kayseri ye nakledildi... (Sivas cad. üzeri)

Tarihçi Prof. Dr. Osman Turan, II. Gıyasettin için şu çarpıcı tespitleri yapmaktadır : "... Henüz 19 yaşında, çok genç, eğlence ve sefih bir yaşama düşkün, akli kifayetsiz, garip bir tabiata sahip, sadece vezirlerin oyuncağı bir şahsiyettir..."

II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in bu durumunu Moğollar bildikleri için, hiç vakit kaybetmeden serhat şehri Erzurum'u işgal ettiler...

Sultan'ın basiretsiz devlet yönetimi, Selçuklu iktidarını sıkıntıya soktu. Görüşülmeden, düşünülmeden ani bir refleksle alınan savaş kararı neticesi 1243 yılında Sivas'ın Zara ilçesi yakınlarında bulunan Köseadağ mevkiinde, taraflar konuşlandı...

Sayca kendisinden az olan Moğol ordusunun öncü birliklerine yenildi. YETMİŞ bin kişilik Selçuklu ordusu savaştan bozguna uğradı...

Gıyaseddin Keyhüsrev, iki tarafın öncü kuvvetlerinin çarpışma neticesi oluşan ilk yenilgi sürecini, sanki DEV ordunun yenilgisi zannetmiş ve Tokat güzergâhından Konya'ya doğru kaçmıştır...

Sultan'ın kaçışını büyük bir şaşkınlık içinde duyan Selçuklu ordusu, neredeyse üç kat asker fazlasına rağmen savaştan utanç verici bir şekilde dağılmış, hezimete uğramış, Anadolu kapıları böylece Moğollara açılmış oldu...

Moğol ordusu Anadolu içlerine kadar ilerlerken önüne çıkacak tek kuvvet kalmamış, doğu'dan batı'ya yönelerek Sivas işgal edilmiştir... İşgal, şehrin ileri gelenlerinin şartsız teslim olma garantisi vermesi neticesi az zararla atlatılmıştır. . Sivas istilasından sonra hedef Kayseri olmuştur.

Şehrin kenar mahallelerini yağmalayan Moğollar iç kaleye kadar ilerlemiş, şehir halkı, bilhassa Âhî'ler iç

kale surlarını onararak şehri kahramanca müdafaa etmişlerdir.

Artık tüm umutlarını yitirmiş ve geri dönüş hazırlığı yapan Moğol ordusu, son savaş günü kale içinde istihbarî bilgileri aktaran işbirlikçiler sayesinde kale içinden resmen düşmana teslim edilmiştir.

Moğollar Kayseri Kalesi'ni kahramanca savunan ÂHÎ ve yerli halkı esir olarak MEŞHED ovasına götürmüş ve tamamını şehid etmişlerdir.

Uzun süre şehri terk etmeyen Moğollardan 7 aşiret güvenlik ve hâkimiyeti tesis için Kayseri'yi mesken olarak seçmiş, başta Erkilet civarı olmak üzere 7 ayrı mahalle ve köylerde iskân alanları oluşturmuşlardır.

Kızık- Kınık- Salur ve Bünyan ilçesi 'nin bazı köyleri, Moğollar tarafından kurulmuş ve zaman içerisinde İslamiyet'i kabul etmişlerdir. Bir kısmı ise yıllar sonra Timur'la birlikte ülkelerine geri dönmüşlerdir...

Şehir halkı için uygun görülen vergi miktarı 140.000 altın civarındadır. Bu meblağ düzenli olarak tahsil edilmiştir.

Kayseri'de uygulanan Moğol zulmünün boyutları tüm tarih kitaplarında felaket olarak nitelenmiştir. Selçuknâme'de olay şöyle resmediliyor:

"...Bütün askerler şehre girdi... Şehirde buldukları yerli halkın ve askerlerin ellerini bağlayıp hepsini MEŞHED ovasına götürdüler ve katlettiler, evleri yağma ettiler ve tüm şehri yaktılar... Çocuk ve kadınları ise aralarında bölüşüp şehri terk ettiler... "

Tarih-i Aksarayı ise, "...Rum memleketinin ocağına düşen ateş, bir semavî afat oldu... Nesiller üzerinde tesiri sezilecek nitelikte sarsıntılar doğurdu... " tespitini yapmaktadır...

Müneccimbaşı tarihi, Moğolların Kayseri mezalimini şöyle anlatıyor:

"Tatarlar Kayseri'ye yürüdüler... Kısa bir muhasaradan sonra şehri savaşız aldılar... Şehri yaktılar ve yağmaladılar... Halkın çoğunu öldürdüler... Kadınları esir aldılar... Kayseri'de teneffüs eden bir canlı kalmadı... Kayseri vahşi hayvanlar yeri oldu... Moğollar yağmaladıkları mal ve esirlerle ülkelerine döndüler. "

Son dönem Kayseri tarihçileri olayları şöyle özetliyor:

"Moğollar ABAKA komutasında kalabalık bir ordu ile Anadolu' ya geldi... Elbistan Ovası'ndan Kayseri'ye girdiler. Müslümanları katletmek isteyen ABAKA' ya Kadılar ve Müftüler elçi olarak gittiler ve yalvardılar... Şehrin herhangi bir askeri kuvvete karşı duracak gücünün bulunmadığını ve kendilerine itaat edeceklerini beyan etmelerine rağmen, Moğollar başta Kayseri Kadısı Celaleddin Habib olmak üzere, çiftçi-asker sanatkâr- ulema kim varsa katlettiler... "

Moğol istilası, Kayseri için tarihte bir daha örneği görülmemiş YIKIM'a neden olmuştur. Kuruluşundan günümüze kadar böyle bir katliam ve yıkım bir daha yaşanmamıştır. Yaklaşık yüz elli yıllık süre içerisinde yaralar ancak sarılabilmıştır.

Katliam sayısı konusunda bazı tarihçiler fevkalade abartılı rakamlar vermesine rağmen o dönem coğrafi

ve mesken yapılanması göz önüne alındığında şu sonuç ortaya çıkmaktadır:

“Selçuklu döneminde KAYSERİ 22 bin, başkent Konya 72 bin, Sivas 57 bin civarında nüfus’a sahip olduğu tahmin edilmektedir... Kayseri de ise özellikle sur içinde yaşayan ve sur dışında bir iki külliye ve yerleşim biriminin dışında meskûn mahal’in olmadığı gözlemlenmektedir... Moğol istilasından önce 25–35 bin aralığında nüfus’a sahip olduğu bilinmektedir...”

Bu hesaplamalar eşliğinde Şehit olan nüfus sayısını 10 ila 20 bin civarında olduğunu belirtmek, sağlıklı bir yaklaşım olabilir...

Kıyıma uğrayan Müslümanların naaşı, şehre daha uzak olan, Erkilet altı değil (meşhed ovası) , kadim mezarlık bölgesi olan bu günkü Kartal mevki, muhtemelen Seyyid Burhaneddin mezarlığında medfûn olabilirler...

Şehrin her iki yakasının meşhed ovası diye adlandırılması kuvvetli ihtimal dâhilindedir...(Bu günkü Endüstri meslek lisesi alanında’ki inşaat kazı çalışmalarında çıkan bulgular bu ihtimali kuvvetlendirmektedir.)

Moğol istilasını ile Selçuklu Devleti tamamen bir çöküş yaşamış, yıkımdan etkilenen diğer Selçuklu şehirleri, Moğollarla ağır vergi antlaşmaları yaparak yıkımdan kurtulmuştur. İstila sonrası, kendisine özgü bir medeniyet tesis eden Kayseri den geriye ciddi bir eser kalmamıştır...

Kayseri bir asır sonra ERATNA Beyliği'nin hükümran olması ile yaralar sarılmış, siyasi ve beşeri düzen, ancak Osmanlı Beyliği'nin kuruluş yıllarına tekabül eden dönemde tesis edilmiştir.

Bu mihnet yıllarında Seyyid Burhaneddîn velî ve sonraki dönem mutasavvıfları insanlara tevekkül- rıza ve  mit içinde yaşamayı öğütleyerek, Kayseri halkı için en fazla ihtiyaç duyulan ruh  ve manevî iklimi oluşturmuşlar, halk arasında düzen ve huzur aşlamışlardır.

MOĞOL ve Haçlı seferleri ile her türlü olumsuz savaş koşullarına alışan ve bilenen Anadolu halkı, bu dönemden sonra bağrından Osmanlı Beyliği'ni  karmıştır.

12. YÜZYILDA KAYSERİ'DE TASAVVUFİ HAYAT

Konya-Kayseri ve Sivas gibi önemli ilim merkezlerini bünyesinde barındıran, Selçuklular döneminde Kayseri; İslam dünyasındaki birçok zirve insana ev sahipliği yapmıştır.

Orta Asya ve Horasan'dan gelen mutasavvıflar, İspanya'dan gelen Muhyiddin  İbn  Arabî ve  ğrencisi Sadrettin Konevi, Dâvud-ı Kayseri - Necmeddin DAYE ve özellikle Seyyid Burhaneddîn velî gibi mutasavvıflar Kayseri'de belirli süreler içinde kalmış, ilim ve irfanları ile şehre katkıları olmuştur.

Bu dönemin insanları sıkıntı ve çıkmazlara rağmen Avarif' l maarif sahibi şihabedd n Sühreverdi, usulu aşere müellifi Necmeddin Kübra- Mirsad- l İbad

müellifi Necmeddin DAYE- Makalat sahibi Hacı Bektaşî velî'nin eserlerini inceleme ve bazılarıyla görüşme ve sohbetlerini dinleme fırsatı elde etmiştir.

Muhyiddinî İbnî Arabî'ni açtığı irfan yolu, üvey oğlu Sadreddin Konevî'nin eser ve faaliyetleri ile devam etmiştir...

Konevî 'den feyz alan Davud-ı KAYSERİ ise ortaya koyduğu eserleri ile İslam dünyasında klasik eser sayılan Fûsus şerhine imza atmıştır.

Moğol istilasına başkaldıran ve vatan savunmasında şehit düşen Seyyidüs-şüheda Necmeddin Kübra'nın Anadolu'ya ulaşan temsilcilerinden biri de Necmeddin DAYE'dir. KAYSERİ ve Sivas'ta bulunduğu dönemde kaleme aldığı Mirsad-ül İbad, tasavvufi düşüncenin vazgeçilmez eserlerinden birisidir.

Anadolu topraklarında iskân etmeye karar kılan Horasan erlerinden biri de Hacı Bektâş-ı velî'dir. Uzun yıllar Kayseri'de ikamet eden mübarek zat, ömrünün son demlerinde Kayseri'den hicret ederek medfun bulunduğu beldeye yerleşmiştir.

SEYYİD BURHANEDDİN VELÎ

Seyyid Burhaneddîn Hüseyin Muhakkık-ı Tirmizî k.s. hakkında tafsilatlı bilgi birikimine sahip değiliz...

Miladî 1166 veya 1169 yılında bugünkü ÖZBEKİSTAN sınırları içinde Afganistan sınırına yakın, Amuderya nehri civarında kurulmuş bulunan, Harezmsahlılar devleti sınırı içinde bulunan TİRMİZ 'de doğdu.

Baba, Seyyid Hasan Tirmizî, dede ise Seyyid Kasım Tirmizî'dir. Soy ağacı Hz. Hüseyin'e (r.a) dayandığı için Hüseyini olarak bilinir.

Kırk yaşına kadar doğduğu kent, Tirmiz'de ilim tahsil etti... İlimde söz sahibi olacak düzeye gelince başka ilim merkezlerine göç etmek zarureti hâsıl oldu...

Bugün Afganistan sınırları içinde olan BELH şehrinde Sultan-ül ulema namıyla şöhret bulan Mevlâna'nın babası Bahauddin-i Veled'e mürid oldu... Kırk günlük beraberlik ve sohbet, mesafeler almasına kâfi geldi... Tekrar Tirmiz'e döndü... Ancak seven sevdiğinden ayrılamadı... Ertesi yıl BELH şehrine geri dönerek üstadı ile bu şehirde üç yıl kaldı.

Hz. Ebu Bekir Sıddık (r.a) soyundan gelen ve Sultan-ül Ulema sıfatını, rüyada bizzat Resullullah (S.A.V) efendimizden alan Behauddîn Veled, Belh ve çevresinde bulunan halkı irşad ederken, kendi çocuğu Celaleddin Muhammed'i, Seyyid Burhaneddîn'e emanet ederek Celaleddin'i yetiştirmesini istedi...

İlerleyen yıllarda Hz Mevlâna olarak çağına ışık tutacak olan küçük Celaleddin Muhammed'e, Seyyid

Burhaneddîn dokuz yıl sürecek eğitimlik görevine başladı...

Sultan-ül ulema Bahaüddin Veled ve Belh sultanı arasındaki dostluk ötesi samimi ilişkiler, yanlış anlaşıldı, zamanın fitne ve haset oklarını üzerine çekti... Hicret niyeti şekillenmiş oldu...

İslam ümmetinin misli görülmemiş belası ve soykırımı olan Moğol istilası, Belh şehri için ihtimal dâhilinde olduğunu hisseden Sultan-ül ulema, vatanından bu iki önemli sebep yüzünden hicret etme kararı aldı...

Miladî 1220 yılında gerçekleştirilen büyük göç, üstad, ailesi ve öğrencileri ile birlikte Hicret'e gücü yeten büyük bir topluluğu kapsayacak şekilde başladı... Bağdat ve Anadolu'ya hicret niyeti ile Belh'ten ayrıldılar...

Sultan-ül Ulema'nın Belh şehriden ayrılması neticesinde, Seyyid Burhaneddîn de tekrar kendi şehrine döndü. Bu ayrılık Seyyid Burhaneddîn'i yalnız yaşamaya sevk etti...

Birkaç yıl süren bu inziva ve cezbe halinin normal bir seyre dönüşmesi ile tekrar irşad ve eğitim çalışmalarına başladı... Şehrinde sekiz yıl sürecek eğitim ve irşad faaliyetleri ile binlerce öğrenci yetiştirdi...

Sultan-ül ulema Bahaüddin Veled'in bu topraklarda vekili oldu.

Mürşidi, Sultan-ül ulema Bahaüddin Veled ise yolculuğa devam ediyor, son durak konusunda bir işaret bekliyordu...

Bağdat'tan ayrılan üstad HACC ibadeti için kutsal topraklara ulaştı... Hac ibadetini yerine getirdikten sonra Medine-i Münevvere'ye gelip, hasreti ile yandığı peygamber sav. efendimize misafir oldu...

Uzun süre devam eden bu misafirlik, manevi bir işaret üzere, ayrılık vaktinin geldiği anlaşıldı ve gözyaşları içinde Medine'ye vedâ edildi...

ŞAM'a ulaştığında, bu şehirde kalması yönünde ısrarlı teklife rağmen son durak olarak, Bilad-ı Rum'a yerleşmek niyeti olduğu belirtilip yola devam edildi... Anadolu içlerinde LARENDE beldesine (Karaman) gelindiğinde, yerleşmeye karar verildi...

Karaman Beyi Emir Mûsa, Üstad'a gerekli saygı ve hürmet göstererek kendisine medrese yaptırdı... Sultan'ül ulema bu medresede irşad faaliyetlerine başladı.

Yıllar süren LARENDE ikametinin ardından, Selçuklu Sultan'ı Alâaddin Keykubat'ın daveti üzerine Konya'ya göç etti ve bu günkü Mevlana müzesinin bulunduğu semti, yerleşime elverişli, yeşillik ve bahçelik olduğu için sevdiğini sultana ilettiler... Bu alanı sultan kendisine hediye etti...

Ömrünün son dönemlerini Konya'da irşad faaliyetleri içinde geçiren Sultan'ül Ulema, 23 Şubat 1231 yılında Cuma günü vefat etti...

Aynı gün TİRMİZ'de ders verirken;”...Yazık... Yazık... Şeyhim bu geçici âlemden gerçek âleme göçtü...” diyerek, şeyhinin vefat anının kendisine keşfen bildirilmesi sebebiyle Seyyid Burhaneddîn'e “sırdan” sıfatı verilmesinde bu olay etkili oldu...

Seyyid Burhaneddîn velî, şeyhinin vefatı nedeniyle hüzün dolu yalnızlık âleminde gezinirken bir gece rüyasında mürşidi Bahâeddin Veled'i görür;

“...Benim Celaleddîn'imi yalnız bırakmışsın... O'nu korumak konusunda haksızlık ediyorsun...” hitabını işitmesi ve görevinin ne olduğunun bildirilmesi ile hiç vakit geçirmeden birkaç sadık dostunu yanına alarak doğduğu şehir TİRMİZ'den Anadolu'ya hicret etme niyeti ile yola koyuldu...

Seyyid Burhaneddin veli 1230 yılında 57 yaşlarında Mevlâna Celaleddîn'i bulmak için Selçuklu başkenti Konya'ya doğru yolculuğa başlamıştır.

Bazı kaynaklara göre önce Kayseri'ye uğrayıp, bir süre şehrin yöneticisi Sahip ISFEHANÎ tarafından misafir edilmiş, bir yıllık müsaferet sonrası Konya'ya ulaşmıştır. Tirmiz ve Konya arası hicret ve ikamet tam iki yılını almıştır.

Konya'ya ulaşp Sincari medresesine yerleşen Seyyid Burhaneddin, Mevlana'nın Larende de olduğunu öğrenmiştir... Kendisine, Moğol istilası nedeniyle LARENDE'de kalmasının riskli olduğunu belirten ve Konya'ya hicret edilmesinin uygun olacağını beyan eden bir mektup gönderir...

Mektup kendisine ulaştığında, Seyyid Burhaneddin velî'nin Konya'ya gelişine çok sevinen Mevlâna, hemen davete icabet ederek Konya'ya gelir. Buluşup geçmiş günleri yâd ederler...

Seyyid Burhaneddin-i velî, Konya'ya niçin geldiğini anladı... O, şeyhi Sultan'ül ulema Bahauddin Veled'in

biricik oğlu Celaleddîn'in küçüklüğünden beri öğretmenini iken şimdi müşşidi olacaktı...

Tam yirmi yıl sonra bulunduğu Celaleddîn, artık yaş olarak olgunluk çağına gelmiştir... Babasının vefatında yirmi dört yaşındadır...

Çevresinde ahlaki meziyetleri ve ilmi ile örnek gösterilen GEVHER HATUN'la evlenmiş, Sultan Veled ve Alâaddin isimlerinde iki çocuk sahibi olmuştur...

Seyyid Burhaneddin velî; TİRMİZ'den ayrılış hikâyesini şeyhi ve üstadı Sultan'ül Ulema'nın rüyasında kendisine vermiş olduğu görev emrini alıp bu işaret üzere yola çıktığını, kendisine üstad'lık yapacağını, Celaleddin'e bildirdi...

Celaleddîn bu göreve hazır olduğunu belirtince Celaleddin ilmi ve tasavvufi seviyesini test için kısa bir imtihandan geçirdi... Mevlâna sınavdan başarı ile çıkınca, şam diyarında kendisi için yapılan şu tesbit hatırlandı...

Baba, Bahauddîn'i Veled, Hacc farizasını ifa edip Anadolu'ya müteveccihen yola çıktıklarında, şam'a uğramışlardı... Devrin ileri gelen ilim ve irfan ehli ile tanışıyorlardı. Keşfi açık zatlardan biri Baba ve oğlu bir arada ilerlerken görünce şu takdir duygularını izhar edivermişti. "...Subhanallah... Ne hikmettir ki bir derya, bir ırmağın peşine düşmüş gidiyor..." Bu keramet ile gençlik döneminde bile gelecek zamanların Mevlâna'sının çapı keşfedilmişti...

Mevlâna Celaleddîn Rumî; Seyyid Burhaneddîn velî'ye öğrenci ve mürîd oldu... şeyhinin kendisinden

istediği Kübreviyye tarikatının evrad ve ezkarına uyarak tesbihat'a başladı...

Bundan sonraki dönem içinde; MEVLÂNA'yı asırların etkilediği bir marka değeri yapan; Doğumu itibarı ile T RMİZ'li, ancak ölümü ve şehir sevgisi ile Kayserili olan Seyyid Burhaneddîn veli'ye aittir.

Babası vefat ettiğinde yirmi dört yaşında olan Mevlâna, babasının vekili olarak bir yıl kadar vaaz - irşad ve fetva vazifelerini mükemmelen yerine getirdi... Ancak Seyyid Burhaneddîn veli'ye mürid olunca bu vazifelerini terk etti... (m. 1232)

Seyyid Burhaneddîn veli, delikanlı Celaleddîn'in bilgi birikiminde seçkin bir konumda olduğunu görmüş, i  leminin ise işlenmeyi bekleyen bir cevher olduğunu keşfetmişti...

Mevlâna medresede ders veren bir  ğretim görevlisi olduğu halde Seyyid Burhaneddîn veli'nin müridi olmayı kabul etmesi TEVAZU konusunda örnek teşkil edecek bir davranıştır.

Yavaş yavaş i âleme yöneliş başlamış, irfan  tecrübeler elde edilmiş, zahiri ilimlerde m kemmelenen olan Mevlana Celaleddîn, Seyyid Burhaneddîn veli'nin eğitimi ile manevi ve b tini ilimler konusunda da büyük mesafeler kat etmiştir.

Gerçekleri iyi araştırıp kavradığı için "Muhakkık " insanların i âlemi, gönül dünyalarını rahatça gördüğü sırları haber verdiği için "Seyyid-i sırdan" yani sırların efendisi sıfatını almış olan, Seyyid Burhaneddîn Muhakkık-ı Sırdan-ı Tirmizî manevi gelişim için sadece Mevlâna'ya has tekil mürşid olmuştur...

Mevlâna'nın Seyyid Burhaneddîn velî ile olan talebeliği dokuz yıl sürdü... Bu dönem içinde insanoğlunun beşeri zaaf ve ruhi hastalıklarından, benlik gibi manevi eksikliklerden arındı...

Bu dokuz yıllık süre içinde Seyyid Burhaneddîn velî; Mevlâna'nın babasından ne almışa tüm birikimlerini oğluna aktarmış oldu. Birinci dersleri, baba Bahauddin veled'in MAARİF isimli eserini sürekli okutmaktı...

Öğretmen öğrenci ilişkisi sona erdiğinde, sevgili öğrencisini İslam dünyası ile iletişim kurmak ve yeni yüzler tanımak gayesi ile Halep ve Şam'a gönderdi...

Seyyid Burhaneddîn velî ise sevdiği şehir Kayseri'ye döndü... Bir kaç defa Konya'ya gitmiş orada uzun süreler kalmış olmasına rağmen seyid, Kayseri'ye yerleşmeyi tercih etmiştir.

Kayseri'de onu himaye eden bir ev sahibi olduğu muhakkaktır. Nitekim Köseadağ Meydan muharebesinde yenik düşen Selçuklu Devleti, Kayseri hâkimiyetini Moğollar'a bırakmıştı...

Moğollar'ı temsil eden Kayseri veziri İsfahanlı Sahip Şemseddin, Seyyid Burhaneddîn velî'nin hâmisi olmuştur. Kayseri'ye yerleşme niyetinin bu tür bir siyasi bir himayeden kaynaklandığı söylenebilir...

Seyyid Burhaneddîn velî Kayseri'ye geldiği dönemde, Şems-i Tebrizî'nin de kısa süre bile olsa Kayseri'de olduğu rivayet edilmektedir. Ancak Şems-i Tebrizî- Mevlâna buluşması Seyyid Burhaneddîn velî'nin muhtemelen vefatından sonra gerçekleşecektir...

Kendi adına yaptıran bir çeşme kitabesinde Şemsi Tebriz-î ibaresi, rivayet olarak geçmektedir... İki gönül dostu bir süre Kayseri’de beraber olmuş veya Seyyid Burhaneddin Konya da iken, Şemsi Tebrizî Kayseri’de bulunmuş olabilir...

Âhi Evran’ın üstadı Kirmanî’inde bu dönem Kayseri’de bulunması ihtimal dâhilindedir... Kirmanî 1234 yılında şehrimizden ayrılmış Bağdat’a yerleşmiş orada vefat etmiştir.

Mevlâna’nın dört veya yedi yıl süren Halep ve Şam eğitim gezisinde O’nu Kayseri’de bekledi... Bu dönem zarfında Seyyid Burhaneddin veli, HUNAT medresesinde irşad faaliyetlerine devam etti.

Yıllar akıp gitti... Nihayet Mevlâna; Kayseri’ye, şeyhinin yanına döndü... İki dost hasret giderdikten sonra Seyyid Burhaneddin, Mevlâna’ya hitaben;

“Allah’a hamd olsun ki bütün zahiri ilimlerde Babandan kat be kat ilerdesin... Ancak ledün ilminin incilerini bulabilmek için biraz daha çalışmanı istiyorum. Arzum benim nezaretimde HALVET’e girmendir.” dedi.

Talep kabul olunca, Seyyid Burhaneddin velî, muhtemelen Hunat medresesinde Mevlâna için bir oda hazırladı... İhtiyaç miktarı su ve ekmekten başka bir şey olmayan oda da artık Mevlâna, yaratıcı ile baş başaydı...

Kırk gün sonra Seyyid Burhaneddin velî, kapıyı açtı... Mevlâna’yı tam bir huzur içinde gördü... Müthiş bir manevi ilerleme gören Seyyid, temel ihtiyaçlarını

verdikten sonra tekrar kapıyı kapattı ve ikinci halvet yani kırk günlük, Allah ile baş başa olma hali başlamış oldu...

İkinci halvet bitmiş ve Seyyid Burhaneddîn velî kapıyı açtığında, Mevlâna üzerindeki manevi oluşumun uç noktalara geldiğini görmüş ancak tekrar kapıyı kapatarak üçüncü halvet dönemine girdi...

Yüz yirmi günlük, yalnızca Allah ile olma hali tamamlandığında, Mevlâna şeyhini gülererek karşıladı...

Seyyid Burhaneddîn velî, Mevlâna'nın gözlerinin içine baktığında ilahi bir denize dönmüş bir sonsuzluk gördü ve şükranlarını Yaratan Rabbine arz etti...

Mevlâna'ya hitaben:

“ Akli, nakli, kesbi ve keşfi ilimlerde eşi ve benzeri olmayan bir insan oldun... Bu halinle manevi sırları bilme- hakikat ehlinin sîretlerini çözme- gizli sırları keşfetme gibi özellikler kazandın... Tüm velilerin parmakla göstereceği bir kişi oldun...”

“Şimdiye kadar gelmiş geçmiş tüm şeyhler senin gibi bir sultanın huzuruna nasıl ulaşacağını ve senin bu vuslat makamına nasıl eriştiğini öğrenmek için hayret ve şaşkınlık içinde gelip geçtiler.”

Allah'a hamd olsun ki zayıf ve güçsüz bir kul olarak hocan senin bu halini görmüştür...

BİSMİLLAH... Diyerek yürü... İnsanların ruhunu taze bir hayata, hesapsız bir rahmete gark et... Böylece kendi mana ve aşkınla dirilt “ dedi.

Bu konuşma bir anlamda DİPLOMA töreni idi... artık şeyhinden icazet alan Mevlâna, şeyhi Seyyid Burhaneddîn velî ile birlikte Konya'ya hareket etti.

Mevlâna Konya'ya ulaşır ulaşmaz irşad görevine başladı... Şeriat ilimlerinin öğretilmesi ile meşgul olarak vaaz ve nasihat ile zikir kapılarını açtı.

Mevlâna bu dönemi şöyle özetler."Ömrümün özeti üç şeyden fazla değildir. Ham idim... Piştim... Yandım..."

Seyyid Burhaneddîn velî, müridlerinin not tuttuğu vaaz ve irşad sahifelerinden oluşan eserinde, Mevlâna'ya hitaben tüm Müslümanlara şu önemli öğütleri verir:

"Nefsine düşman ol... Çünkü o, bana düşmanlık edişte ayak diriyor... Kim nefsinin kötü arzularından alıkoymuş ise onun mekânı cennettir..."

"Allah ve Resulüne itaat edin... Suçu terk etmek itaatın tâ kendisidir. "

"Tertemiz bir ağaç gibi Din ağacı'da terbiye ile kuvvetlenir..."

Babasının vefatından sonra, Seyyid Burhaneddîn velî gözetiminde geçen dokuz yıllık eğitim veya pişme dönemi, Mevlâna'nın sufi- şair -muhakkık şahsiyetinin oluşmasında fevkalade etkili olduğu önemli bir aşamadır...

Bu dokuz yıllık eğitim döneminde Mürşidi- Hocası Seyyid Burhaneddîn velî, onu yetiştirmiş, pişirmiş ve olgun bir kıvama getirmiştir.

Seyyid Burhaneddîn velî, bir süre Konya'da kalıp yetiştirdiği öğrencisinin, eğitim ve irşad faaliyetlerini gördükten sonra gönül rahatlığı ile çok sevdiği Kayseri'ye dönmeye karar verir.

Mevlâna'nın üstadının ayrılmasına gönül rızası olmadığını hal yolu ile arz ettiğinde şu cevabı alır:

“Konya’da güçlü bir Aslan peyda oldu. Aynı mekânda iki Aslan olmaz. “ ifadesi ile artık Mevlâna’nın irşad makamında olduğunu, keşfi açık üstadının niçin böyle bir cevap verdiğini sonraki günlerde anlayacaktır...

Artık Mevlâna Seyyid Burhaneddîn velî’nin maddi ve manevi irşadı içinde olgunlaşmış baştan aşağı nûr olmuştu...

Mesnevî’de, bu olgunluk çağına değinilerek şöyle denilmektedir:

“Piş olda bozulmaktan kurtul... Yürü! Burhan-ı Mukakkık gibi nûr ol... Kendinden kurtuldun mu tamamıyla Burhân olursun, Kul olup yok oldun mu, Sultan kesilirsin “

Tesbiti ile artık hamlığın olgunluğa eriştiğini dile getiriyordu...

Mevlâna Celaleddîn-i Rumî, Kübreviyye tarikatının; babasından ve hocası Seyyid Burhaneddîn velî’den öğrendiği prensiplerini geliştirmiş, aynı zamanda İmam Gazâlî’nin şeriat çizgisinde kaleme aldığı tasavvufî eserlerinden feyz almıştır. Üç üstadın düşüncelerini ve görüşlerini geliştirerek Kübreviyye metodu artık Mevleviyye olarak sonraki asırlara ulaşacaktır...

Seyyid Burhaneddîn velî, artık yaşlandığının ve ömrünün son baharında olduğunun bilincindedir... Mevlâna’ya icazet verdiğinde kendisinin yetmiş beş yaşında, öğrencisi ise hayatının tam olgunluk

çağındadır. Bu yüzden son günlerini, Darül Fetih diye isimlendirilen KAYSERİ’de geçirmeyi arzu edecektir...

Seyyid Burhaneddîn velî; Konya’ya gitmeden önce zaman zaman Ali Dağı’na çıkar, yalnızlığın verdiği hüznle Zikir ve oruçla ibadetini Ali dağı’nda devam ederdi... Eski dost ve hatıralar nedeniyle üstad, sevdiği şehir Kayseri’ye döndü.

Kayseri halkı Burhaneddîn velî’nin dönüşüne çok sevinmiş ve büyük velî’yi bağışlarına basmıştır...

Artık HUNAT medresesi Seyyid için son mekânlardan birisidir... Burada tekrar müderrisliğe ve yakınlardaki mükremin mahallesi HAKIRDAKLI camiinde imamlık görevini yerine getirmeye başlar...

Bazı zamanlar “namazda cezbe hali ”oluştığında, uzun süre ayakta kalmasına rağmen cemaat bu manevi halin uzamasından şikayet etmez ve severek cemaat’e devam ederlerdi...

Öğrencilerine icazet, cemaate imamet derken, bir gün, Seyyid Burhaneddîn velî, son günlerini hatta son saatlerini yaşadığını keşfeder... Bu hal onun kerameti olarak kaydedilir...

Yardımcısından gusül abdesti almak için su ısıtmasını ister... Köşesine çekilir ve **“... İnşallah beni sabredicilerden bulursun...”** (saffat, 102) ayet-i kerimesini tekrar ederek Kelime-i Tevhîd eşliğinde ruhunu teslim eder...

Kayseri valisi Sahip Şemseddin Isfehanî, dostunun vefat haberini alır almaz koşarak Üstad’a varır ve gerekli techiz ve tekfin işlerini bizzat denetleyerek,

fakirlere sadaka dağıtarak, hatimler okutarak, Seyyid Burhaneddîn Veli'ye layık bir şekilde cenaze töreni düzenler.

Seyyid Burhaneddîn velî'nin Konya dönüşü Kayseri'de tam beş yıl kaldığı ve ne zaman vefat ettiği konusunda görüş ayrılıkları vardır... Kesin vefat tarihi belli değildir.

Bir görüşe göre 1243 yılında Kayseri'ye gelmiş ve belirttiğimiz gibi Sultan Alaâddîn'in eşi Mahperi Hatun tarafından yaptırılan Hunat Hatun Medresesi'nde öğretim görevlisi olarak ders vermeye başlamıştır.

Mevlâna Celaleddîn Rumî, şeyhini ziyaret için Kayseri'ye geldiğinde bir vakfiye de ismi, Seyyid Burhaneddîn velî ile beraber şahit olarak belirtilmekte ve tarih 1246 senesini gösterdiği rivayet edilir...

Ölüm 1240 tarihi olarak başlayarak 1251 tarihine kadar muhtelif kaynaklarda zikredilmektedir.

Üstad'ın ölüm tarihi çoğu kaynakta sürekli değişik gösterilmiş bir ittifak hâsıl olmamıştır. Akademik kaynaklar, ölüm tarihini 1240 veya 41 olarak zikretmektedir. O zaman üstad Moğol istilasından önce vefat etmiş bulunmaktadır...

Bazı kaynaklar ölüm tarihini 1250 li yıllara kadar uzattığında ise, Seyyid Burhaneddin velî nin Moğol istilası sırasında Konya da olduğu, tehlike nedeniyle, Mevlana'nın, şeyhini Kayseri ye göndermek istemediği kıssası gerçeklik kazanmış olmaktadır...

Ağır yenilgi sonrası üstadın Kayseri'ye dönme ve yaraları sarma niyeti yüksek ihtimal dâhilindedir...

Kayseri de Âhiyan ve Bâciyan-ı Rum'un Moğollar konusundaki görüşleri ile Seyyid Burhaneddin velî ve Mevlana'nın görüşleri tamamen ters yönlerdedir...

Moğollar'ın Kayseri'den sonraki en büyük hedefleri başkent Konya idi ancak Seyyid Burhaneddin velî ve Mevlana gibi, musibetle daha önce tanışmış olanların barış ve teslim görüşü ağır basarak, şehir direniş olmadan teslim edildi... Bu nedenle Konya harâb olmadan tarihi miras, günümüze taşınabilmiştir...

Moğol hâkimiyeti ise Anadolu da bir asır devam etti. Bu zaman içerisinde Müslüman olan işgal güçleri asimile olarak hayatîyetlerini devam ettirmişlerdir...

Bu zikredilen tarihleri göz önüne alırsak, Seyyid Burhaneddin veli, ortalama 78 veya 82 yaşına kadar hareketli ve bereketli bir ömür içinde tarihte seçkin bir şahsiyet olarak yer aldığını belirtebiliriz.

Seyyid Burhaneddin veli'nin vefatından hemen sonra Kayseri Valisi Sahip Şemseddin, Mevlâna'ya bir mektup göndererek şeyhinin vefatını bildirir.

Mevlâna mektubu alır almaz Kayseri'ye gelir...

Vali Şemseddin İsfahanî Mevlâna'yı Kayseri'de mükemmelen ağırlar, misafir eder... Konya'ya dönme vakti geldiğinde merhum Seyyid Burhaneddin veli'nin şahsî eşyalarını, eserlerini Mevlâna'ya verir.

Mevlâna üstadından kalan bu hatıraları alarak Konya'ya döner...

Bu tevarüs nedeniyle belirttiğimiz gibi zaman içerisinde Kûbrevî tarikatı, Mevleviliğe dönüşmüş ve MEVLEVÎ zikir silsilesi Seyyid Burhaneddin velî ile

başlamıştır. Menakibûl Arifîn de, silsile şu şekilde sıralanmaktadır: (sonda başa doğru)

**Seyyid Burhaneddîn-i Muhakkık-ı Tirmizî---
Bahaaddin Veled --- Abdullah Sarahsi-- Hatîb Belhî-
Ahmed Gazzâlî--- Ebu Bekir Nessac--- Muhammed
Zeccâc – Şiblî – Cüneyd-i Bağdadî-- Seriyi Sekatî--
Maruf-ı Kerhî- -Davud-ı Taî-- Habîbi Acemî – Hasan-ı
Basrî- Hz. Alî- (r.a)--- Hz. Muhammed (S.A.V)**

Tarikat silsilesinde Necmeddin Kûbrâ'nın isminin bulunmamasına rağmen, kaynaklar Bahaeddin Veled'in Halifesi olduğunu kaydetmektedir.

Ayrıca Necmeddîn Kûbrâ'nın on iki büyük müridi ve kendisinden sonraki halifeleri arasında Bahaddin Veled zikredilmektedir. Bir başka tarikat silsilesi ise şöyledir:

- 1-Hâtem-ül enbiyâ Hz.Muhammed Mustafâ sav
- 2-Esedullah el-gâlib Ali bin Ebî Tâlib r.a.
- 3 Seyyid-üş şühedâ Hüseyin bin Ali r.a.
- 4-Seyyid-üs şürefâ İmam Zeynel Abidin r.a.
- 5-Seyyid-ül Fudalâ Muhammed Bâkır r.a.
- 6-Seyyid-ül ürafâ Câfer-i Sâdık r.a.
- 7-İmam-ı âlim-i âmil Mûsâ Kazım r.a.
- 8-Hz.İmam-ı safâ Ali Rızâ r.a.
- 9-Hz.Mâruf-ı Kerhî (k.s)
- 10-Hz. Serri Sakatî (k.s.)
- 11- Hz. Cüneyd-i Bağdâdî (k.s.)
- 12-Hz. Ebû Ali Rudbârî (k.s.)
- 13-Hz. Ebû Ali Kâtib (k.s.)

- 14-Hz. Ebû Osman Mağribî (k.s.)
- 15-Hz. Ebu'l Kâsim Gûrgânî (k.s.)
- 16-Hz. Ebû Bekir en Nessâc (k.s.)
- 17- Hz. Ahmed Gazâlî (k.s.)
- 18-Hz.Şeyh Ziyâüddîn Ebu'n Necîb Sühreverdî (k.s.)
- 19-Hz. Şeyh İsmâil Kasrî (k.s.)
- 20-Hz.Pîr-i tarikat-i Kübreviyye Necmeddîn-i Kübrâ
- 21- Hz. Mevlânâ Bahâeddîn Veled (k.s.)
- 22- Hz. Seyyid Burhâneddîn Muhakkık et-Tirmizî
- 23- Hz. Mevlânâ Şemseddin-i Tebrizî (k.s.)
- 24-Hz. Pir-i tarikat-i Mevleviyye Mevlânâ
Celaeddin-i Rûmî (k.s.)

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanan ve orijinal nüshası mahfuz olan bir başka tarikat-i Mevleviyye silsilesi şu şekildedir:

“ Hidayet veren Allah'a uyanlara selam olsun.

Allah'ın yüzünü iyiliklerle bezediği, müminlerin emiri Hazret-i Ali Efendimiz, Peygamber Efendimiz'den rivayetle buyurdular ki; Bir insanın herkesten ve her şeyden gizli, sadece kendi başına Allah'ı zikretmesi çok büyük bir şeydir.' Çünkü Resul-i Ekrem Efendimiz, Hazret-i Ali'nin; kıyamet ne zaman kopacak Ya Rasulallah sorusuna, 'Yeryüzünde kelime-i tevhidi zikredenler oldukça kıyamet kopmayacaktır.' diyerek cevap buyurmuşlardır.

İşte, Hazret-i Ali Efendimiz'in, böylece Peygamber Efendimiz s.a.v'den aldığı bu (tevhid

sancağı) kelime-i tevhid, O'ndan, Hasan-ı Basri'ye, O'ndan Habib-i Acemi'ye, O'ndan, Davud-ı Tai'ye, O'ndan, Ma'ruf-ı Kerhi'ye, O'ndan, Sırr-i Sakati'ye, O'ndan, Cüneyd-i Bağdadi'ye, O'ndan, Şibli'ye, O'ndan, Muhammed Zeccac'a, O'ndan, Muhammed Nessac'a, O'ndan, Ebubekir Nessac'a, O'ndan, Ahmet Gazali'ye, O'ndan, Ahmet Hâtibi'ye, O'ndan, Şems'ül Eimme Serahsi'ye, O'ndan, Sultan'ul Ulema Bahaüddin Veled'e, O'ndan, Seyyid Sırdan Burhaneddin Muhakkık Et- Tirmizi'ye, O'ndan, Mevlânâ Celaledin'e, O'ndan, Hakk'ın ve dinin güneşi Muhammed Şemseddin Tebrizi'ye, O'ndan, Sultanoğlu Sultan Sultan Veled'e, O'ndan, oğlu Ulu Arif Çelebi'ye, O'ndan, Şemseddin Abid Çelebi'ye, O'ndan, Emir Vacid Çelebi'ye, O'ndan, Emir Adil Çelebi'ye, O'ndan, Arif Çelebi'ye, O'ndan, Abid Çelebi'ye, O'ndan, Cemaleddin Çelebi'ye telkin edilip anlatılmış, aktarılmıştır.

881.Hicri yılın (Gurre-i Muharrem) Muharrem Ayı'nın ilk gününün gecesinde yazılmıştır.

Not: Bu Hilafet icazetnamesi, Hicri 881, M. 1517 yılında Konya Postnişini Cemaleddin Çelebi oğlu Muhammed Çelebi'nin Ahi Ali oğlu Muhammed Çelebi'ye verdiği icazetnemedir. Aslı şimdi sayın Sami Tokgöz'de bulunmakta olup, onun izniyle burada bazı bölümleri neşredilmiştir. Kendisine teşekkür ederiz.”

Örneklerini verdiğimiz tüm mevlevî silsilerinde üstâd'ımız Seyyid Burhaneddin-i velî, kurucu silsilenin içerisinde seçkin bir yere sahip olduğu görülmektedir...

Mevlâna Celaledîn-i Rumî, Üstad'ının vefatından dolayı yalnız kalmamış, Seyyid Burhaneddîn velî'nin ikinci seçkin müridi, Konyalı kuyumcu Selahaddin Feridûn'a (zerkup) daha sıkı bir şekilde bağlanmış ve en yakın dostlarından saymıştır.

Şeyh Selahaddin, Mevlâna'nın üstadı Seyyid Burhaneddîn velî'den feyz aldığı günlerde Üstad'ın kerametlerinden birine şahit olmuştur...

Seyyid Burhaneddîn velî ve Mevlâna'nın birlikte olduğu bir huzur anında Seyyid Burhaneddîn velî'nin manevi birikimlerinin Mevlâna'ya bir NUR gibi aktığını görmüş, bu hâl Selahaddin Feridûn'u çarpmıştır...

O günde sonra da Şeyh Selahaddin'de Mevlâna sevgisi ayrı bir anlam kazanmıştır...

Seyyid Burhaneddîn velî'nin bu iki seçkin öğrencisi için şöyle dediği rivayet edilir:

“Bana şeyhim Sultan'ül ulema'dan iki büyük güzellik nasip oldu... Bunlardan biri KÂL (söz) güzelliği diğeri de HÂL güzelliğidir.(manevî zenginlik)

KÂL güzelliği (güzel söz söyleme yeteneği) Mevlâna Celaleddin'e verdim, çünkü onun HÂL 'i fazladır ve HÂL güzelliğine ihtiyaç yoktur.

HÂL'imi ise Selahaddin'e bağışladım. Onunda KÂL'a ihtiyacı yoktur. “

Mevlâna bu taksimatı emir kabul etmiş ve Selahaddin Feridun'u arkadaşlarına başkan, kendisine vekil tayin etmiştir. Bu düzene uyma Mevlâna'nın HOCASINA karşı göstermiş olduğu saygının ötesinde, emre itaat ve çizgiden sapmamaya delildir.

Ayrıca Şeyh Selahaddin'in kızını, büyük oğlu ve aynı zamanda kendisinden sonra temsilcisi ve manevi mirasçısı olan Sultan Veled ile evlendirmiştir. Bu evlilikten Sultan Veled'in üç çocuğu olmuştur.

Mevlâna- Şems-i Tebrizî yakınlığı Seyyid Burhaneddîn'in vefatından sonra gerçekleşmiştir.

Seyyid Burhaneddîn velî yaşamında olduğu gibi vaaz ve ders notlarının kitaplaştığı eserinde; İslam'ın emir ve yasaklarına harfiyen uyma zorunluluğunu belirterek şöyle devam etmiştir:

“Allah'ın salât ve selamı O'na olsun... Muhammed'in ayağının toprağıym ben... O'da benim cânımın sevgilisidir.” (maarif)

“Dünyada itibar edilecek söz, ya Kur'an ya da Hadîs'tir.” (maarif)

“Benim canım var oldukça Kur'an'ın kölesiyim. Muhammed Mustafa'nın (S.A.V) ayağının tozuyum.” ifadesi üstad'ın ölçülerini ortaya koymaktadır.

Seyyid Burhaneddîn velî, yaşamı boyunca nefis terbiyesine önem vermiş, İnsan-ı Kâmil olabilmenin yegâne şartı olarak nefsin isteklerine karşı gelmek olduğunu belirtmiştir.

Yaşamı nefis terbiyesi ve oruç arasında geçen ve ifade ettiklerini yaşayarak çevresine örnek olan büyük velî, insanoğlunu, aşırılık ve günaha meyleden içgüdüsüne dikkat çekerek (nefsi emmâre) bu isteklere esir olunmaması ve boyun eğilmemesini tembihlemiştir.

Bütün tehlike ve afetlerin tek kaynağı; NEFS'e hâkim olmamaktır. Nefs'e hâkim olunmadıkça

insanoğlunun dünya ve âhiret mutluluğuna ulaşması mümkün değildir.

Kur'an-ı Kerim "Kim Rabbinin makamından korkup nefsini, heva ve hevesinden alıkoyduysa işte muhakkak cennet onun varacağı yerin ta kendisidir." (Naziat 41–42) Ayet-i kerimesiyle kurala uyanlar müjdelenmiştir.

Bu ayet-i kerime ışığında üstad; "Nefsin istek ve arzularına aykırı davranmayı, bu uğurda Cenab-ı Hak'ın yardımına sığınmayı tavsiye eder, şöyle der: Nefsi Emmareye (içgüdüsel günah işleme dürtüsü) aykırı davrandın mı, Yüce Allah seninle barışır... Fakat nefsin ile barışır isen Rabbin ile savaşa girmiş olursun." "tespitinde bulunmaktadır. (age. Shf, 80) Bir başka sohbetinde;

"Cehennem yolu o kadar hoş, o kadar gönül çekici olmasaydı, binlerce günahkâr kendisini, ebedi cennetten mahrum etmezdi..." tesbitini şu hadis-i şerifle kuvvetlendirmektedir: "... Cennet hoşlanılmayan şeylerle çevrilmiştir." (Suyutî, C.Sağır 1/145) Bu hadisi şöyle izah eder:

"Dünyadan şehvetle elde ettiğin yasaklanmış her haz ve lezzet, bil ki cehennem tavanıdır." (age. 75)

MA'ARİF: Ma'arif veya makalât isimleri şeyhlerin müridlerine yapmış oldukları özel sohbetlerin derlenmesinden veya bir müridin not almasından sonra oluşmuş eserlerdir.

Mevlâna'nın babası Sultan'ül Ulema'nın müridlerine vermiş olduğu ders notlarından ma'arif ismi ile üç ciltlik bir eser meydana gelmiştir.

Aynı şekilde Seyyid Burhaneddîn Velî'nin tasavvuf ve ahlak içeren konulardaki sohbetlerinin not edilmesi ile oluşan kitaba da Ma'arif ismi verilmiştir.

Bazı menakıp kitaplarda Seyyid Burhaneddîn velî'ye atfedilen ancak dini kurallar çerçevesinde olaylar incelendiğinde Üstad ile bağdaşmayan bazı menakıplar maalesef tarih olarak aktarılmaktadır.

Bunlardan en önemlisi Moğollar'ın Kayseri'yi tarumar edip, taş üstüne taş bırakmadığı savaşın insani boyutlarını aşan safhasında Seyyid Burhaneddîn velî, dergâhında oturmaktaymış, dergâha gelen Moğol askerlerini azarlamış daha sonra Moğol askeri Üstad'ın üzerine altın saçmış vs.

Büyük mürşidi, Necmeddin-i Kübra, Moğollar'a karşı savaşarak şehid düşerken, Seyyid Burhaneddîn velî'nin ümmet kırılırken tek başına tekkede oturması her bakımdan şeriata aykırıdır.

Ayrıca tarihi kronoloji, incelendiğinde değişik varsayımlardan söz etmek gerekmektedir. Örneğin, Moğol istilasında Seyyid Burhaneddîn velî'nin Konya'da olduğunu veya Moğol valisi sahip İsfehani ile olan dostluğun savaştan sonra oluştuğu rivayet edilmektedir. Bir başka görüş ise;

Moğollarını neler yapabileceği konusunda, hayatlarını feda ederek acı bir tecrübe birikimine sahip olan Seyyid Burhaneddin ve Orta Asya kökenli Maveraünnehir âlimleri, Moğol belasından en az zararlar nasıl çıkılır hesabı yapmaktaydılar...

Ahiler'in bu tür bir acı tecrübe ile karşılaşmamaları onları Cihad ruhunun verdiği cesaretle, sulh'a değil

savaş'a itiyordu... Ayrıca Türkmen olan Ahiler ile sonradan Anadolu'ya yerleşmiş Kırgız ve Tacik'ler arasında, rekabet ve uyumsuzluk gibi bazı menfi farklılıkların olduğunu belirtmek gerekmektedir... Kendilerini yerli nüfus olarak görüp Milliyetçilik içgüdüğü Ahi'lerde ağır basmıştır

Maveraünnehir ve Horasan muhacirleri, akranlarını veya büyüklerini feda edip acı bir tecrübeye sahip oldukları için Moğolları en iyi bilenler olarak çözümler geliştiriyorlardı.

Ahiler ve diğer yerli halkın, Moğollara isyan tutumu içine girmemesini tavsiye eden, muhtemelen bilek gücü ile yenmenin teknik zorluklarını yaşayarak gören bu insanlar, Moğollarla antlaşmanın veya savaşız teslim olmayı öngörmeleri asla ihanet olarak düşünülmemelidir...

Muhtemelen bir keşif veya ilham türü bir tahmin, Moğolların yıllar içinde İslam'la müşerref olup, kavimler mozayii içinde eriyebileceklerini de keşfetmiş olabilirler...

Bu ikilem daha sonraki dönemlere de yansımış, Moğol hâkimiyeti veya Beylikler arasında tercih yapma durumunda olan Mevlevilerin bu konu için verdikleri cevabı tarihçi Prof. Dr. Osman Turan şöyle naklediyor:

“Selçuklu ve İlhanlı Devlet nizamına bağlı kalan Mevleviler, daima devrin iktidarına itaatkâr davranmış ve bu sebeple, Türkmenler ve Karahanlılara karşı bu konuda aleyhtar olmuşlardır. Karamanoğulları bu konuda ulu Arif Çelebi ye sitemde bulduklarında, şu cevabı alırlar:

“ Biz derviş olduğumuzdan, Allah’ın iradesini ve devleti kime verdiği bakar, onun yanında yer alırız... Nitekim bu gün de Allah; Devleti Selçuklulardan alıp, Cengiz Hanlılara ısmarladı...” Cevabını vermiştir.

Bir başka hatalı menkıbe, kendisi ile eğlenen veya küçük gören bir genci beddua ile ağzını felçli konuma getirmesidir... Velâyet mertebesine erişmiş hiçbir kimsenin, şahsı için, nefsi için böyle bir istekte bulunması, en azından bulunduğu makama aykırıdır. ...

Mevlâna’nın Seyyid Burhaneddîn veli’yi At’tan düşürmesi, akabinde kırılan ayak parmaklarını hemencecik iyileştirmesi gibi hikâyenin tasavvuf adabı ile uyuşması problem olduğu için bu tür hikâyelere çalışmamızda yer vermedik.

Üstad kendi eserinde Keramet izharının en büyük musibet olduğunu beyan etmektedir.

Genel olarak menakıp kitapları, belli bir çevrenin veya üstadın hayatını bizlere aktarırken abartıya kaçmış olabilir... Gerek evliya yaşamlarını gerekse bir şahsiyetin yaşam öyküsünü tek elden dinlerken ölçü mutlaka DÎNÎ kurallar olacaktır.

Dini kurallara uymayan HİKÂYELERİ, ya müellifin aşırı sevgisi nedeniyle üstadını yüceltme gayretine veya bir sonraki dönem yazılan menakıp kitaplarında ise çevre ve müntesiplerin efsanevi katkıları, gerçekmiş gibi aktarmasına yormak gerekmektedir...

MA'ARİF

MA'ARİF kelimesi; Güzellik, bilmek, öğrenmek, düşünmek ve inanmak gibi anlamlara gelmektedir... Kelime'ye, anlamının ötesinde yüklenilen sıfat ise; Şeyh'in sohbeti esnasında, müridleri tarafından tutulan not'ların kitab haline getirilmesidir. Tutulan not'lara kimi dönem makâlât ,kimi dönem ma'ârif ismi verilmiştir.

Seyyid Burhâneddîn velî'nin üstâdı, sultânül ulemâ Bahâeddîn Veled'in "ma'arif'i " bu sahada kaleme alınmış en önemli eserlerdendir. Mevlevi silsile'sinin, Bahaeddin Veled ile başlayan, Seyyid Burhaneddîn velî, Mevlânâ celaeddin Rumî, Şems-i Tebrizî , Sultan Veled, ayrıca aynı dönem, başka silsile sahibi , Hacı Bektâş-ı velî'nin ma'arif/makâlat eserleri günümüze kadar ulaşabilmiştir...

Seyyid Burhâneddin veli sohbetlerinin, eğitici ve akıldan çıkmayan kısa örneklerle bezenmiş olması, sohbetlerin sıradan değil, etkileyici bir metod ile sunulması önemlidir... Tesbit ve öğütler neredeyse Atasözü olacak düzeydedir... Ancak, üstadın sohbetlerinin günümüze kadar layık olduğu vechile aktarılmaması, ilgisizliğin somut örneklerindedir...

MA'ARİF: Seyyid Burhaneddin velî nin vefatından ortalama kırk yıl sonra, Mevlânâ Celâeddin Rumî ye müntesib, Aydemir oğlu Argun tarafından, muhtemelen parça parça yazılan sohbet metinlerinin tekrar yazılarak, muntazam bir kitab haline getirilmesidir...

Günümüze kadar ulaşabilen üç nüsha'dan ikisi; Konya Mevlana müzesi , diğeri ise Üsküdar Selim ağa kütüphanesi'ndedir...

Asırlardır unutulmuş diyebileceğimiz MAARİF'i gün yüzüne çıkaran; Tahran üniversitesi öğretim görevlilerinden prof. Firuzanfer, Mevlana ve Mevlevilik üzerinde uluslararası bir şöhrete sahip olarak Bediuzzaman unvanını hakkıyla elde etmiştir.

Üstad, 1960 yılında, mevcut yazma maarif'leri esas alarak, Tahran üniversitesi matbaasında, tashih edilmiş tıpkıbasımla; yeniden yayın hayatına kazandırmıştır...

Eserin yazım dili Farsça'dır.. Selçuklu devletinin resmi ve edebî dili'nin farsça olması, genellikle tüm müelliflerin eserlerini farsça yazmalarında etken olmuştur... Bahaeddin-i Veled—Seyyid Burhaneddin velî—Mevlana Celaleddin Rûmî —Şems-i Tebrizi—Sadrettin Konevî ve diğeri çağdaş müelliflerin eserleri farsça'dır ...

İran toprakları bu dönemde, saf ehlişünnet inancında olduğu için kültürel bütünlük bozulmadan ciddi anlamda fikir alışverişlerine sahne oluyordu... 14. Asır başlarında İran topraklarında etkin bir hale gelen SAFEVİYYE tarikatı ehlişünnet-i terk ederek ŞİA inancını benimsemiş ve İran topraklarının şii olmasında etkin rol oynamıştır...

Cebren mezheb değiştirmeyen safeviyye kolu Anadolu ya göç etmiş, bu kolun ehl-i sünnet meşayihinden, Hamudiddîn Aksarâyî, bilinen ismiyle

Somuncu baba, ilerleyen tarihi akışta, Hacı Bayram-ı velî, bu geleneğin temsilcileri olmuşlardır...

Maarif'in Türkçe'ye kazanımı, Mevlana Celaleddin Rûmî nin 700. Vefat yıl dönümü münasebeti ile 1973 yılında Abdülbâki Gölpınarlı tarafından gerçekleştirilmiş, KONYA Mevlana müzesinde bulunan 2118 nolu eser, esas alınarak tercümesi yapılmıştır.

Abdülbâkî Gölpınarlı ,1900 yılında İstanbul da doğmuştur. 1930 lu yıllarda Kayseri Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaparken Seyyid Burhaneddin velî ilgisi başlamıştır.

Türk-İslam kültürü ve edebiyat alanında 140 eser'e imza atarak, kültür dünyamızda seçkin bir yere sahip olmuş, 1982 yılında İstanbul da vefat etmiştir.

İkinci tercüme, 1995 yılında, Kayseri Raşit efendi kütüphanesi sorumlusu, merhum Ali Rıza Karabulut tarafından, prof Firuzanfer'in maarif'i esas alınarak gerçekleştirilmiştir.

Merhum Ali Rıza Karabulut; 1940 yılında Kayseri de doğmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra 1968 yılında Kayseri Raşid Efendi kütüphanesinde göreve başlamış ve buradan emekli olmuştur. 30 yılı aşkın kütüphanecilik yaşamında, yirmi den fazla eser kaleme almıştır.

İki bin ciltlik özel kütüphanesini, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat fakültesi kütüphanesine bağışlamıştır.

İyi derece Arabca, Farsça ve ihtisas alanı olan Osmanlıca ya vâkıf olup, 2012 yılında vefat etmiştir.

Takdim etmiş olduğumuz eser, Merhum Abdülbâkî Gölpinarlı ve merhum Ali Rızâ Karabulut tercümelerinden istifade edilerek, yeniden dilimize uyarlanmış olup; Şiirler tarafımızdan manzum hale getirilmiştir

Maarif'in sonuna eklenen; Sûre-i fetih ve sure-i Muhammed 'in bazı ayetlerinin tefsiri, merhum Firuzanfer tarafından eklenerek, Seyyid Burhaneddin veli ye aid olduğu konusunda kuvvetli ihtimal olduğu beyan edilmiştir...

Seyyid Burhaneddin velî sohbetlerinde; Çağdaşı âlim, mutasavvıf ve şair şahsiyetlerden alıntılar yaparak geniş bir müktesebat'a haiz olduğunu kanıtlamıştır...

İletişim imkânlarının kısıtlı olduğu bir devirde KIRK'a yakın seçkin şahsiyetin eser ve fikirlerinden aktarım yapmak, fevkalade dikkate şayân bir durumdur.

Merhum Firuzanfer'in bir kitap kadar önemli dipnotlarını mikronize ederek, satır aralarına yerleştirip, okuyucu için kolaylık düşünölmüştür...

MA'ARİF

Kutsî Hadis-i şerifte Allahü teâlâ şöyle buyurmaktadır: "... Ben kulumun zannettiği gibiyim... Kulum beni zikrettiği zaman, ben onunla beraberim. Eğer o beni kendi nefsinde (gizlice) zikrederse, ben de onu kendi zâtımda gizlice zikredip anarım... Eğer kulum, beni bir topluluk içinde zikrederse, ben de onu, o topluluktan daha hayırlı bir topluluk içinde zikredip hatırlarım..." (Buharî, tevhid,15)

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerimde : **" İmân eden ve zürriyetleri de iman ederek kendilerine tâbî olanlar (var ya) işte biz, onların nesillerini de kendilerine katarız... Onların amellerinden hiçbir şeyi de eksiltmeyiz..."** (tûr-21) buyurmuştur.

Yüz Müslüman, bir birleri ile sevişip dost olsalar, dikkat ediniz bu yüz kişiden hangisinin makam ve mevkii daha yüce, hangisi daha üstündür? (bilinmez, bu nedenle) Aralarında farklı muamele olmasın diye yüz kişiyi de (Allah c.c.) aynı makam ve mevkîye yükseltir... (Âyet-i kerimede) **"... Onların amellerinden hiçbir şey eksiltmeyiz..."**(Tûr-21) buyrulmaktadır. Hepsi aynı derece de olsun diye, derecesi yüksek olanı, aşağı derece de olanların mertebesine indirilmez...

Yüksek derecede olanların yüzü suyu hürmetine, öbürlerine de lütuf ve bağışta bulunarak aynı dereceye yükseltirler...

Yüce Allah; **" Tek (bir kişi) olarak yaratıp, kendisine geniş servet, mal, mülk ve gözü önünde**

duran oğullar verdiğim, kendisi için her türlü imkânı önüne serdiğim, o (nankör) kimseyi (cezalandırmayı) bana bırak” buyurmuştur. (Müddesir,11-14)

Hani birisi, bir adamı cezalandırmak istediğinde, silahını çekip hücum etmek ister. Arabulucu olan adam ise iki eliyle onu tutarak faciayı önlemeye çalışır... Saldırgan bağırarak;

“Bırak beni! İntikamımı alayım... Ben ona yardım ederek, halkının önderi yaptım, mal ve mülk verdim. Ona sayısız ihsanlar da bulundum. Bütün bu iyilikleri, benimle yahut dostlarımla savaşa girsin, böbürlensin diye mi yaptım?.” der.

Yüce Allah, sonsuz rahmet ve merhamet sahibi olduğu halde günahkâr bir şahsı cezalandırmayı murâd ettiğinde; O kimse rahmet denizinin içine dalmaz ise (o kula yazıklar olsun) Bu kul nasıl bir kuldür ki, rahmet kapısına girilmesi istenirken “bırak beni” diyerek kurtuluşa ermeyi ret etmektedir. Yüce Allah:

“Eğer biz bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, şüphesiz ki onu Allah korkusundan baş eğerek parça parça olmuş görürdün.” buyurmaktadır. (Haşr,21)

Nebi ve velilerin, Kuran'da aktarılan ahlaki güzellikleri, iyi davranışları, tebliğ metot'larının muhatabı dağlar olsaydı; o haşin ve ulaşılmaz görünümüne sahip dağlar, merhametli bir annenin gönlü gibi olur, ne bir şeyi kırıp döker, ne de parçalardı...

Onlarda sertlik, kabalık, katılık ve yalancılık kalmaz, bir dostun eti ve derisi gibi olurlardı...

Nebî'lerin ahlakındaki yumuşaklılık ve merhamet sebebiyle dağlar ve taşların bünyesinden şefkat sütü

coşar, rahmet ve merhamet meydana gelir, sert mizaçları yok olur...

Hak olan bir sözün mutlak söylenmesi gerekir. Ancak öfkeli iken söz söylenmemelidir. Öfke ateşi yüzünden, o söz; yakıcı bir hale gelir...

Kapı ve duvar gibi katı cisimler bile gönüldeki kırgınlık yüzünden, kişinin öfkeli halinden nasibini alır, onlar bile ateş'ten etkilenir...

Gönül tandırından sıcak ekmek gibi çıkardığın bir söz, nasıl olur da kızgın olmaz? Eğer öfke anında söylediğin o söz, cisimlenip karşına çıksaydı, yakıcılığı nedeniyle ona elini vuramazdın.

Öfke anında bir şey söyleyecekken biraz bekle, o ekmek soğusun... O öfke geçsin...

Ekmek hayatımız için en gerekli besin maddesi olmasına rağmen, fırından çıkmış ve yakıcı bir halde iken ağzına götüren kimse aç bile olsa, ağzından çıkarıp atar... Ekmek yemekten mahrum kalır.

Allah razı olsun, Hz. Ali, savaş esnasında bir kâfirin üzerine saldırdı ve yakalayıp öldüreceği an kâfir; Hz. Ali'nin yüzüne tükürdü. Hem öyle tükürdü ki, mübarek yüzünü kapladı... Bunun üzerine Hz. Ali, kılıcını bırakarak o şahsı öldürmekten vazgeçti etraftan sesler yükseliyordu: " Ey müminlerin halifesi bu kılıç Allah'ın kılıcı değil mi? Bu kılıç Zülfikar değil mi? Bu düşman Allah'ın düşmanı değil mi? Neden öldürmedin?

" O sana saldırmış olsaydı, seni öldürmek için hiç düşünüp çekinir miydi? Senin yaptığını yapar mı?.

Öldürmekten neden vazgeçtin? Hakk'ın kılıcını ne diye elinden bıraktın? Hz. Ali r.a. cevaben:

" Evet, doğru söylüyorsunuz bu kılıç Hakk'ın kılıcıdır. Düşmanla savaşmak da Allah'ın emridir, ancak düşman benim yüzüme tükürünce bu hareket nefsim ağır geldi... Allah için çektiğim kılıç, nefsim ve öfkeme bulandı, Allah için öldürmem gerekirken, araya nefsim girdi... Öfkemi dindirmek, nefsimi tatmin etmek için öldürmüş olacaktım... Bu sebeple vazgeçtim" dedi.

Bu sözleri işiten kâfir, hemen şahadet parmağını kaldırarak, bana İman bilgisini anlat dedi ve kendisi ile beraber kabilesinden on sekiz kişi daha Müslüman oldu... Hz. İsa'ya öfke konusunda şöyle bir soru sordular:

" Allah'ın yarattığı şeyler içinde en güç, en çetin, en zor ve en korkunç olanı nedir?" cevaben

" Öfke evidir... Çünkü o ev, ateşle dolu cehennem gibidir" dedi. Yine sordular.

"Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın yaratmış olduğu öfke ateşi ne ile söndürülür? Ne ile soğutulur?" cevaben

"Her kim öfkesinin ateşini yatıştırıp söndürürse, o ateş hemen yatışıp hep sönüverir." dedi...

Bazı kimseler dünya malına fazla değer vermezler. Bu yüzden onlar da katılık, sertlik, cimrilik, aşırı mal hırsı görülmez. Dünyevi değerleri bağışlamayı, başkalarına yardımcı olmayı, sadaka vermeyi bilirler.

Akıllı olduklarını zannedip, aklına güvenenler ise bu konuda cimrilik ettiklerinin farkına bile varmazlar. Kendi akıllarını beğenmiş olan bu tür insanlara bir söz söylense ve bir işin yapılması istense şöyle derler:

" Eğer bu söze uyup o işi yapacak olursak halk bizi akılsız zanner ve bize gülerler... Aklimızla alay ederler."

Bu tür kimseler az bir akılla kendilerini yüceltip akıllı sanırlar. Hâlbuki kendilerinden çok daha akıllı bulunan kimselerden habersizdirler.

Nebi (s.a.v.) efendimiz ; "Cennet ehlini, aklına değer vermeyen, iyilik yapmayı âdet edinen, kötülük kastı olmayan kimseler..." olarak tanımlamıştır. (Evsai, s.681)

Doğuştan geri zekâlı olan kimse ile üstün zekâlı bir kimseyi gören şahıs, kendi aklını üstün zekâlı kimseye göre kıyas edip haddini bilir... Kendisinden aşağı bir akla sahip olanlara akıl ve öğüt verir. Kendisinden üstün olan kimselerden ise akıl alır...

Yukarıda zikredilen hadisi Şerif'te akıllı insanların kibir sebebiyle kimi zaman sapıttıkları ve doğru yoldan ayrıldıkları görülmüştür.

Bir kimse mahreminin özelliklerini ulu orta anlatmamalıdır. Şöyle bir hikâye anlatılır:

Karısının güzelliğini iyi huy ve ahlakını toplum içinde anlatıp öven şahsa, Nebi (s.a.v.) efendimizin

uyarısı hatırlatıldı ve “Bir kimsenin karısının iyi huy ve özelliklerini yabancıların yanında anlatmasının yasak olduğu belirtildi.

Adam bu uyarıya kulak asmadı. Nebi (s.a.v.) efendimizin bu ihtarı; Hiç bir kimsenin (mahremine) göz koyulmaması nedeniyle olduğu, tekraren bildirilmesine rağmen bir netice elde edilmedi.

Bir müddet sonra, bu övgüleri işiten birisi, o kadını aldattı ve boşanmalarını sağladı...

“ Allah hainleri sevmez” (Enfal,58)

Allahü Teâlâ bir mü'mine üstün vasıflar verip seçerse, haset etmemek gerekir... Şuayib as bir gün kendi kavmine, Allah'ın nimet ve lütuflarını sayarken şöyle diyordu:

" Biri size ayakkabı verirse onu seversiniz de; size ayak veren yaratıcıya neden yabancı kesilirsiniz?.."

" Biri size külah veya şapka verdiğinde ona dost olursunuz da, size baş ve akıl verenden neden yüz çevirirsiniz?.."

" Birisi size bir yüzük verse; Ona âşık olursunuz, önünde hazır duruşa geçersiniz de; size el verip parmaklarınızı bağışlayan yaratıcıyı neden tanımazsınız?"

Şuayib a.s'ın ikazlarına şöyle cevap verdiler:

" Biz yaratana seviyor ve vermiş olduğu nimetlerine de şükrediyor idik. Ancak seni peygamber olarak seçip, mucize ve kudret vererek, seni bizden

üstün kıldı... Bu sebeple ona düşman olduk..." Şuayip as. cevaben:

" Ben sizden ayrı değilim ki... Allah beni seçti ama benimle birlikte sizi de seçmiş oldu. Bunu canınıza minnet bilmeniz gerekir..."

Örneğin tehlikeli bir mekânda yatıp uyursun. Birisi ikaz ederek kalk der sana. Önce gönlün duyar, sonra gözün... Diğer uzuvların henüz haberi bile yoktur. Biraz sonra bütün uzuvlar harekete geçer ve o tehlikeli duraktan kurtulur...

Diğer organlar; "Ey gönül ve gözlerimiz, önce siz gidin çünkü ilk uyanan sizsiniz" diyecekler. Yahut sağ çıkılması zor olan bir zindanda bulunan kişi boşluk bulduğu bir deliği, elini atarak genişletirken geri kalan uzuvlar, " ey el! Deliği genişlet... Sen çıksan bile biz çıkmak istemiyoruz" diyemezler. Ancak ölmüş organ müstesna. Yoksa bütün diri uzuvlar sevinirler ve "önce bir el ile dışarıya çıkmaya yol buldun, bizi de kurtardın" derler... Başarı veren Allah'tır.

Kureyş'in kâfirleri şöyle söylerlerdi:

" Bizim soyumuz, malımız, mülkümüz, güzelliğimiz, aslımız, Muhammed'den daha üstündür, peygamberlik nasıl olurda onun olur?"

O kâfirler'de nûr olmadığı için, Resulullah'ın gönlündeki ilahi nurdan haberleri yoktu. Şimdi sen dış görünüşe aldanıp, gönül dünyasındaki ilâhi nûr'u bırakıyorsun...Nitekim şair HAKÂNÎ şu tasviri yapmış:

Dış görünümü düzgün, cân'ın içi yoksulmuş,
Fazla yemekten sindirimi bozup obez olmuş... t
Cemşit ise geceden bir şey yememiş midesi boşmuş,
Kurtarıcın yeryüzünde, derdine derman olmaya çalış
Mesih göğe çıktı mı, dert de dermanda yok olurmuş.

Dış görüntü, kötü alışkanlık faresi; gönül
kuyusuna düşmüş. (gönül suyu kirlenmiş) bu manevi
kirliliği temizlemek için tertemiz olan Ab-ı hayat suyuna
elin ulaşabilir mi?

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah; **“Ey İman edenler
müşrikler ancak necistir”** (Tevbe 28)

**“Ona (Kur'an'a) ancak temiz olanlar
dokunabilir.”** (Vakıa 79) buyurmaktadır.

Yani; Temiz söze, temiz can gerek... Kur'an
Oku'nun yay'ını çekmek için de bir Rüstem gerek...
Zülfikar'ı sallayıp kâfirlerin boyunlarını vurmaya Hz.
Ali'nin gücü, pâzu'su gerek.

Kız oğlan kızların bekâreti için (Gerdek gecesinde)
hakiki erkek gerek. Kadınlığa özenen, erkek kılıklı
kimselerin harcı değildir bu iş...

Sende cân olmaz ise, sözünde can olabilir mi?

Kitaplardaki, fıkıh, vaaz, tefsir gibi bilgiler “
Emrimizden bir ruh üfürülmedikçe” (Şura 152) ayeti
kerimesi gereğince insana hepsi birer sûrettir... Duvara

on tane at resmi yaparsın, ama hiçbirisinin faydası yoktur.

“ SEN CANLI OLURSAN, SÖZÜNDE CANLI OLUR...”

(Sözün tesir etmesi için) hal çaresi; herkeste bulunan ruhtan başka, ebedi ruhu elde etmek için iç dünyanı temizlenmendir. Çünkü o ruh sende olgun değil. Ruh olgunlaştı mı sende bir şey belirir. O ruh aslında olgundur. Ama sende kıvama gelmemiş olgunlaşmamıştır.

Örnek vermek gerekirse; güneş, pencerenin çapı kadar içeriye ışık alır... Testi büyüklüğü kadar deniz suyundan istifade eder...

Sen’de, örnekte olduğu gibi olgunlaştıkça, içine(gönlüne) bir şeyler düşer. Artık dünyevi pislikler sana zarar veremez, içinde duramaz olur...

Göz ve kulak sağlığın için, fitraten tabip olan Hz. İsa'ya kendini teslim etmiyorsun da, anadan doğma kör olan birine (doktor diye) nasıl teslim oluyorsun. Bu tercihten dolayı eline ne geçebilir? Âhireti terk edip dünyayı tercih edenlerin yaptığı budur.

Bu tür insanlar, âlemde olmayacak, yapılmayacak oyunları oynarlar. Sonra da; **“Bana bütün gücünüzle yardım edin”** (kehf 95) diyerek yardım isterler...

(Bir kimse) Büyük bir kötülükte bulunmadan, derdine derman bulursa, iyi bir iş yapmış olur... Ancak büyük bir kötülükte bulunur, dermanını da arayıp bulmaz ise bu düşmanlığın en büyüğüdür. Örneğin;

Satranç, çocukların ellerine düşerse, atı Şah yerine kor... Şahı da vezirin yerine dikerler... Şair Senâî şöyle der:

“Aşk Yolunda âşıklardan hiç bir kimse

Nam, şan gösteriş gibi suret mülkünü yok etmedikçe

Mana mülküne çıkıp gerçek sevgiliyi kucaklayamaz.

Nefsin devleti başka bir şeydir. Bu devlet nedir? Nerededir? İstersen (bir hadisi şerif'le) cevap vereyim: Bütün bir yaşamını ibadetle geçirmek isteyen sahabeye, Peygamberimiz; Şöyle uyarıda bulunmuştur:

“Ey Osman! Allah'tan kork! Hanımının da sende hakkı vardır. Kendi nefsinin de sende hakkı vardır”(Buhari, nikah 6/152)

Az da olsa nefsine hakkını ver. Fazlasına gelince, ne işin var onunla. Ama rûh olmasaydı (bir et parçası olarak) ne değer olurdu?.

Nefs kul olmak için yaratılmıştır. İşi gücü kulluktur Onun. Bunun dışında bütün işler gönülde bir sır olan rûh'a aittir.

Düşünerek şöyle bir karar alman gerekir: Bütün bu organlar, bu el, kol, parmaklar, eklemler, duyular, mide, ciğer gibi iç organlar bana geçici olarak verilmiştir...

Elbette bunları benden geri alacaklar diye düşünüp, nefsin içgüdüsel isteklerine sanki iki günlük sahibi imiş gibi (davranmalısın)... Senin neyin varsa gizli âlemedir... İç dünyan ile ilgilidir...

Bu nedenle; Allah dostları, Hakkın erenleri ile konuş... Kur'an-ı Kerim'de peygamberimize hitaben **“Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik”** (Enbiya 107) buyrulmaktadır.

(Allah ve resulüne dost olmuş) O şahıslarla konuşmak belki tuhaf gelir sana, ama onlarla konuşmak dünyanın artık dibine dalmış kişilerle konuşmaktan daha iyidir...

Bu güzel topluluk, ayıpları örtücüdür. Sana büyük gelebilecek şeyleri bu dostlara söylersen, onlara tuhaf görünmez. “Sakın ha! Boş yere yumruk atma bayrağa dokunabilir” diye öğüt verirler. Zarardan söz ederler ama zorlamazlar. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de ;

“Biz seni onların üzerine gözetleyici olarak gönderdik. Sen onların vekili de değilsin.” (Enam 107) buyrulmaktadır.

(Allah dostları ile değil de) Azap görmesi kaçınılmaz olan arsız nefisler ile (dost olursan, bunlar azapla bile alay ederler) daha yavaş yak, fazla yanmaya tahammülüm yok derler... Yahut bir sağlık görevlisine, “İğneyi daha yavaş batır” canımı acıtıyorsun uyarısı gibi... Ancak, bedende tek bir kıl kalsa dahi, ateşin o kıl ile işi vardır... Yeryüzünden, siyah yüzlü, çirkin suratlı

Ölüm'ü, tamamen çıkarıp, kökünü kazımadıkça sana fayda yok ...(kurtuluş yok) Şair Senâî şöyle der:

**Âşık'ın cân'ı soluk alıp verdikçe şu âlemi ateşe verir.
Şu fani âlemi, zerreler gibi birbirine katar,kırar geçirir.**

Sevgi belirdi mi, çekim kabiliyeti sebebiyle, biri diğerinin yanına gider. Maksat kavuşmak, buluşmaktır. İster sen onu bul, ister o seni bulsun ne farkı var...

“Söyle” emri, Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetlerinde söz memesinin ağzı, başı, tomurcuk tuttu mu verilir...

O vakit insan, sözünü dinleyecek birini arar...

Eğer söz memesi tomurcuk tutmaz ise

“Allah'tan daha çok sözünü yerine getiren kim vardır” (Zümer 42) ayeti kerimesinin sırrını Allah bol bol verir...

Süt ile adamı beslemeye başlarlar, belki incitirler, kırarlar ama hukukunu da gözetirler. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah, şöyle buyurmaktadır:

"Bütün insanların bedenlen öldüklerinde canlarını alan, henüz ölmemiş olanları da uyku halinde (ölü gibi yapan) Allah'tır. O Böylece ölümlerine hüküm ettiklerini hayattan koparır. Diğerlerini de (kendisinin koyduğu) bir mühlet için salıverir. (Bütün) Bunlar da gerçekten düşünenler için mesajlar vardır." (Zümer 42)

Civciv tam olgunlaşmamış ise, tavuk gagasını vurarak yumurtayı kırar. Civciv tam ise bir sorun olmaz.

Nitekim **“Bağışla onları artık”** (Ali İmran 159) ayeti kerimesi misali sana, azabı düşünen de, merhamet eden de benim...

Nitekim Kur'an'da: **“Ey insanlar! Sizin yaratılmanız ve diriltilmeniz ancak bir tek kişinin yaratılması ve diriltilmesi gibidir”** buyrulmakta...(Lokman28)

Bir bedende iki can olduğunu işittin mi hiç! Allahü Teala Kur'an-ı Kerim'de: **“ Allah onları sever onlarda Allah'ı severler”** (Maide 54) Buyurmaktadır.

Muhabbet bilgisi, Allah dostlarıdır...

Kimden Allah aşkı ve muhabbeti ile ilgili bir şey duyarsan, bil ki o Allah dostudur.

Feridüdîn Attar bir şiirinde şöyle der:

**Aşk yüzünden her solukta bir başka secdedeyim ben.
Varlık âleminden başka bir varlık tozu yuttum ben
Bir an kendi varlığımdan yok olur kaybolursam ben,
Şimdi diri isem başka bir varlık sebebiyle diriyim ben**

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

“ Ruhen ölü iken hayata kavuşturduğumuz ve insanlar arasında yolunu bulması için kendisine ışık tuttuğumuz kimse, hiç içinden çıkamayacağı derin karanlık içine gömülmüş biri gibi olur mu? İşte böyle küfre sapanlara yapmakta oldukları süslü gösterilmiştir.” (Enam 122) şair şöyle der:

**Gönlünden beni öldürmek geçiyorsa,
Senin gönlünü razı etmektir dileğim benim,
İçinden ne geçiriyorsan, söyle kuluna,
Söyle de gönlünden geçeni, hemen yapıvereyim...**

Şimdi sen inci ol. İnci senin oldu mu başkası sahiplenemez artık. İnci padişahın hazinesinde olur. Padişah da inci kesilirse (onun gibi kuvvetlenirse) İnci o vakit inci olur.

Bir insanın bütün varlığı miraç olursa ne güzel ancak o kimseden uzak oldu mu tehlike vardır. Miraç tam miraç olamaz.

Bir kutsi hadisi şerif'te "Eğer sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım."Buyrulmuştur. (Keşfül hafâ)

Ayeti kerimede ise; **"...O vakit kuşatıp sarıyordu, Sidre'yi kuşatıp saran...(O haşmetli makamda Peygamber'in) göz(ü) ne kaydı, ne de haddini aştı... And olsun ki Rabbinin delillerinden en büyüğünü gördü..."** (Necm 16-17-18) (Sidretül münteha: Arşın altında bir ağaçtır ki, hiçbir yaratık ondan öteye geçmez. Nitekim miraçta peygamberimiz öteye geçti, Cebrail kaldı. İşte iki sevgilinin buluştuğu an, o andır...) Şâir şöyle der:

**Sen sensin, bende benim demeye imkân yok,
Sen bensin, ben de senim, başka çıkar yol yok...**

Fahri Râzi on iki bilgi biliyordu. Henüz on iki bilgiyi de unutmamıştı.

Oruçtan daha üstün hiçbir kulluk ve ibadet yoktur. Çünkü bir kutsi hadisi şerifte ;“ORUÇ benim içindir, onun mükâfatını ben veririm” buyrulmuştur. (Buhari 2)

Bir kimse kulluk görevini, ibadetlerini yerine getirse bile midasını doldurup uykuya dalsa, manevi hiç bir dereceye ulaşamaz. Fakat oruç'u gereği gibi tutarsa, başka ibadetlerde kusuru olsa bile oruç sayesinde belli bir dereceye ulaşır...

(Nafile) oruç tutmaya yavaş yavaş alışmak gerekir. Sağlığa zarar vermeyip, çalışma koşulları aksamasın. Çünkü bize, bu bedeni çalışmak için bir alet olarak vermişlerdir. (Nafile ibadet yaparken) Tefekkür ve zikir'e zarar vermemesi taraflara usanç gelmemesi için تنها bir yer seçmek ve yalnız ibadet etmek gerekir... Kur'an-ı Kerim'de şöyle tasvir edilmektedir:

“Onlar boş söz işittikleri zaman ondan yüz çevirirler de bize kendi amellerimiz, size de Kendi amelleriniz, bizden her bakımdan selamette olunuz, biz cahillik edenleri aramayız derler.” (Kasas55)

(Bu ayet-i kerimeden anlaşılıyor ki bir meyvenin kabuk kısmına benzeyen boş sözleri dinlemek veya söylemek, ceviz içini değil de kabuğunu yemeye benzer.

(bu sert madde) nasıl mideyi zayıf bir hale getirirse; boş sözler de gönül dünyasını zayıflatır...

Özden ibaret olan güzelim hikmetli söz ise gönül dünyasını kuvvetlendirir... Kul bu sayede yüksek dereceleri kazanıp Allah katına ulaştı mı, artık Melekler bile onun ulaştığı mertebeye ulaşamazlar.

Kur'an-ı Kerim'de; **“Melekler derler ki; Bizden hiçbir fert yoktur ki onun bilinen ve muayyen bir makamı olmasın”** (Saffat 164)

Yolun sonu yoktur derler. Yol dedikleri bir duraktır. Kavuşma- vuslat şehrine vardığın zaman, yürüyebildiğin kadar yürü. O şehirde yürüyüşe son yoktur. (Nefs) tuzağına düşmeyen ceylanlar, büyük ve küçükbaş hayvanlardan daha kötüdür. Çünkü onların etleri yenir, yük çekerler... Bunlar bu işe de yaramazlar. Kur'an-ı Kerim'de bu hal şöyle beyan edilmektedir:

“And olsun ki cin ve insanlardan birçoğunu cehennem için yarattık. Onların kalpleri vardır, onunla gerçeği anlayamazlar. Gözleri vardır, onlarla görmezler. Kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibidirler. Hatta daha da aşağıdırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.” (Araf, 179)

Manen yüksek mertebelere ulaşan kimselere gelince bunlar tamamıyla cândır. İşiten ve anlayan birer cân'dırlar, hatta birer nûr ve kavrayıştırlar ...

Baştanbaşa Allah'ın kelamı olan Kur'an'a;

Şu ay ve gün' de indirilmesi yerine; Mü'minlerin gönlüne inmiştir" demek daha uygun değil midir?

Kur'an-ı Kerim'de:

"Allah (o güzel insanların) kalplerine İman yaymış ve onları kendinden bir Ruh ile (kalb nuru veya Kur'an ile) desteklemiştir. Onları altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedi kalacaklardır." (Mücadele, 22) buyurulmuştur...

İMAN insanın gönlündeki Ay'a benzer. İlahi söz ise (Kur'an) bir nur gibi akıp gider.

Caferi Sadık Hazretleri, "SEVGİ, sevgilinin emrinde hayatını feda etmektir",

Bir başka Allah dostu ise: "SEVGİ, Allah'tan başka ne varsa hepsini unutmaktır" demiştir...

Dâvud (a.s):

"Ey Rabbim! Sen her hastalığa bir devâ yarattın. Seni sevenlerin devası nedir?" diye sorduğunda, Yüce Allah Hz. Dâvud'a şöyle vahiy etmiştir: "Ey Dâvud! Beni sevenlere benimle buluşmaktan; Bana kavuşmaktan başka bir deva yoktur." Buyurmuştur.

Hakim Senai'ye: "HİLM nedir?" diye sorulduğunda; "Hilm, büyüklenmeyi bırakmak, mütevazi olmaktır" diye cevap vermiştir.

Marifet ehli ise şöyle tarif etmiştir:

"HİLM, Peygamber (s.a.v.) efendimizin ahlakına ve sünnetine uymaktır."

Ebû Sâidü'l- Küresî şöyle demiştir:

"Peygamberlerin düştükleri dert ve musibet; vahyin kesilmesidir... Evliyanın uğradıkları dert ve musibet ise; kendilerinden keramet zuhur etmesidir... Mü'minler'in uğradığı dert ve musibet ise ibadetlerinde kusur etmeleridir."

Cüneyd-i Bağdadi'ye evliyanın mertebeleri sorulduğunda;

"İrakililer'da gönül ferahlığı ve ibadet,
Horasanlılar da, gönül ehli olmak ve cömertlik ,
Basralılar'da zâhitlik ve kanaat,
Şamlılar'da bilim ve esenlik,
Hicazlılar'da ise sabır Allah'a bağlılık vardır." cevabını vermiştir.

Kur'an-ı Kerim'de; **"Muhammed Allah'ın resulüdür. Onun yanında olanlar kâfirlere karşı katı, birbirlerine karşı merhametlidirler."** (Fetih, 29) buyrulmaktadır.

Menfaat karşılığı olmayan merhamet ve esirgeyiş müminlerin işidir...

Merhametlerinin çokluğundan dolayı, onlar filan şahsın derdi benim derdimdir. Kendimi iyileştirmek için nasıl çalışıyorsam, onu da iyileştirmek için öyle savaşıyorum derler...

Ayağına diken batsa, önemli işlerinin hepsini bırakıp, onunla uğraşsın... Kardeşin için de böyle uğraşman gerek Çünkü ayeti kerime gereği gerçekten

“Müminler kardeştir” (Hücurat, 10) buyrulmuştur...

Müslüman; Kendisine iyilik ediyormuş gibi,
Mü'min kardeşine iyilikte bulunur...

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah: **“İhsanda bulunursanız, kendinize ihsan etmiş olursunuz.”** (İsra, 7) buyurmaktadır... Özetle bir mü'min; Kardeşine iyilik yapmayı, kendisine iyilik yapmış sayar...

İyilik yapılan mü'min'de, kâmil İman ve itikat bulunmasa bile iyiliğe devam gerekir...

İman iki kısımdır:

- a) Allah'ın emrini yüceltip, ona saygı duymak,
- b) Allah'ın yarattığı tüm varlıklara Merhamet etmek.

Başka bir taksime göre ise; İman iki kısımdır.
Yarısı sabretmek, yarısı şükretmektir.

Bu seçkin toplulukta bir yanda Allah'ı tesbih ve onu yüceltmek, diğer yanda ise insanlara merhamet vardır.

Bedenin düzgün ve sıhhatli çalışması için, sıhhat için gerekli unsurları çekip, alınan gıdaların bedende tutma, sindirme ve bedenden atış işleminin sağlıklı çalışması gerekmektedir.

Dünyevî gıdalardan birazcık perhiz yapmak gerekir... Perhiz neticesi, manevi gıdalara karşı bir ilgi oluşup, manevi iştah açılabilsin.

Manevî açlık hissetmeyen avam halk bunu yapmaz. Örneğin; güneşli bir günde, güneş

tutulmuştur. Sünnet gereği Güneş tutulunca kılınması buyrulmuş namazı kılmak gerek. O iki rekâtlık namazdan ibaret değildir iş. O tutuluşu (manen) giderecek bir şey de gerek...

Nereye göçersen göç; nereye gidersen git, sonunda öyle bir yere varırsın ki oradan daha ileriye varmanın imkânı yoktur.

Ancak ikinci durağın ilk duraktan daha iyi olması şarttır. Öyle ki ilk durak on üzerinden on ise ikinci durak on iki de, on iki olmalıdır...

Hem de, makam'dan makama, HÂL yönünden geçmek gerek, laf ile değil... Sonunda bir yere, bir makama varırsın ki, meleklerin bile kıskandığı, imrendiği kişi olursun.

Kavuşma yolunun bir sonu vardır. Eğer bu yolun bir sonu olmasaydı Yüce Allah; **“Allah uğrunda ona yaraşır biçimde cihâd edin”** buyurmazdı. (Hac,78)

Ancak, maksadın, varılacak durağın, kudret ve tecellînin sonu yoktur. Gaye ve maksat Allah'a ulaşmaktır. Kur'an-ı Kerim'de Allahü Teâlâ; **“Elbette son varış Rabbinin huzuru olacaktır.”** (Necm, 42) buyurmaktadır.

İman ışığının kandili, mü'minin cam fanusa benzeyen bedenindedir.

Arifin bedeni; Oruç ve nefsin isteklerine karşı gelmekle (mücahede ve riyâzât ile) cam fanusa döner. Artık İman ışığı onda parıldayıp, dışarı vurur...

Özetle, Ârifin bedeni öyle incelik ki , Kur'an-ı Kerim'de bu özellik için şöyle buyrulmaktadır:

“Yaptıklarına karşılık olarak, onlara gözlerin aydın olacağı, nelerin gizlenmiş bulunduğunu kimse bilemez.” (Secde, 17)

İşte o, öyle bir nûr'dur ki, (Allah) insanın özüne koymuştur. O nûr ancak mücâhede ile (nefsin isteklerine karşı gelmekle) ortaya çıkar... Kabuk ne kadar kalın olursa, öz o kadar zayıflar ve gizlenir...

(Nefs) kabuğu , mücahede neticesi incelik ve zayıflar. Nur'un özü kuvvetlenir.

Cevizin kabuğu ne kadar ince olursa, içi o kadar doludur ve kıymetlenir. Badem de böyledir, fıstık da böyle... Neyin kabuğu kalın olursa içi o denli zayıf olur.

Lâ'î madeninden yapılan mücevherlerin ince olanına güneş daha fazla nüfuz ederek onları kuvvetlendiriyor.

Katılığı daha fazla ve kalın olan taşlara güneş tam nüfuz edemediği için onların Kıymetli taş olması daha fazla zaman gerektirecektir.

Şimdi halk, insan dağının üzerinde parlayan marifet ışığını kapamak için taş yığmakta. Bu yüzden güneşin ışıkları her gün onlara vurmayıp, geçip gitmekte... “Peygamberler gönül gözüyle görürler

mi?" diye bir soru yönelten şahsa şu cevap verildi: "Hem peygamber olsun hem de kör olsun. Bu mümkün değildir." Kur'an-ı Kerim, bu soruya şöyle cevap vermektedir: " **De ki: İşte benim yolum budur. Basiret üzere gönül gözüm açık olarak sizi Allah'a davet ediyorum. Ben ve bana tabi olanlar böyleyiz. (Aynı çağırışı yapmaktayız)**" (Yusuf, 108)

Eğer Kur'an'a İman ediyorsa bu hüküm böyledir... Peygamberler basiret üzere değil, gönül gözleri kapalıdır dersek, Kur'an'a aykırı hareket etmiş oluruz... Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

"... Talut ordusu ile ayrıldı ve şöyle dedi: "Muhakkak Allah sizi bir nehirle imtihan edecek..." (Bakara, 249)

"Ağır bir imtihan neticesi, Allah'ın izniyle Davut Calut'u öldürdü..." (Bakara, 251) (Bu ayetler ışığında şöyle düşünmek gerekir:)

Gönül Davud'u nefs-i emmareyi öldürdü... Hâsılı Yüce Allah gönül Davud'una saltanat bağışlar, ona ilim verir, hikmet verir...

(Yüce Kur'an ışığında şöyle düşün:)Tâlut, nefis Câlut'u ile savaşa girmeye karar verince ordularına; "Bu yolda bir ırmak vardır, O da dünyadır, şehvetlerdir... Su ihtiyacınız olduğunda zaruret miktarı kullanın, emre uyup için... Emr'e karşı gelerek şehvetle içmeyin." uyarısında bulundu. (Bu açık emre rağmen)

"Ondan pek az kişi müstesna çoğunluk içtiler." (Bakara, 249)

İşte binlerce kişi arasında dünyaya sabreden,
"kullarım içinde şükredenler azdır." (Sebe, 13)

Bazı hikmet sahipleri şöyle demiştir:

"Tevazu, Hak'tan gelen hakkı, Hak için kabul etmektir."

Allah ondan razı olsun. Ebûzer'den rivayet edilen bir hadisi Şerif'te, salât ve selam ona olsun, efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Allah dostları olan veli insanlar var ya... Onların gülümsemesi ibadet, tatlı latifeleri tesbih, uykuları sadakadır. Allah'ım! Sen onları ve dinlerini koru... Kıyamet günü gözlerim onlarla aydınlık olsun" müjdesini verdikten sonra Nebi (s.a.v.) efendimiz: "Haberiniz olsun Allah'ın dostları olanların üzerine ne korku vardır ne de onlar mahzun olurlar" (Yunus, 62) ayeti kerimesini okudu.

Allah ondan razı olsun Ebu Hureyre şöyle anlatıyor: "Bir defasında Allah'ın salât ve selam onun üzerine olsun, Resulullah yanımıza geldi ve buyurdu ki; "Âh... Kardeşlerimi nasıl da özledim!" "Senin kardeşlerin bizler değil miyiz?" dedik. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Sizler ashabımsınız. Kardeşlerim benden sonra gelecek topluluktur.. Onların halleri peygamberlerin hallerine benzer. Allah katında peygamberlere benzer onlar..." (Bunun üzerine) bize

onları anlat dedik: Nebi (s.a.v.) Efendimiz:

“Onlar öyle bir topluluktur ki (zikir esnasında) analarından babalarından, erkek ve kız kardeşlerinden uzaklaşırlar. Bu hareketleri ile Allah'ın rızasını kazanmaya çalışırlar. Allah (dostlarının) evlerinden bir evde toplanırlar. Onları dertlenmiş ve kederlenmiş görürsün. (bunların) kıymetini Allah'tan başka kimse bilmez. Aralarında bölüşecekleri bir miras yoktur. Onların biri, diğer kardeşine karşı, ananın evladına, kardeşin kardeşe olan merhametinden daha fazla merhametlidir.” buyurmuşlardır. (A.B.H.2/300) Şair şöyle der:

**Ey gönül! Sıkıntı'dan başka bir şey buyurmazlar sana,
Her bakışta başka bir cilveyle, uyku verirler sana
Öğüt tut ey gönül, Kendinden geçme sakın!
Açılmayacak kapıyı boş yere çalma sakın.**

Hikmet sözü öylesine güç bir lokmadır ki, onu çekecek bir güç gerek ki, çekebilesin... Şiir:

**Bilesin ki, birazcık yol vardır önünde...
Nefs kapısından çıkıp, gönül kapısı yönünde.
Yeme-içme gibi boğazla ilgili mahrumiyet
Dinin dirilişidir, ne derlerse desinler sır, bundan ibaret**

Beden ölür, yok olup gidendir.

Ruh ise ölmez bekleyendir.

İman ve akıldan ibaret olan şu dünyada,

Bedenin ölmesi, canın doğması manasına... (Senai)

Nebi (s.a.v.) Efendimiz “Gözümün nuru namazdır” buyurmuşlardır. (A.B.H.3/28)

Namaz; Ermiş, veli zatlara göre, tıpkı hadiste beyan edildiği gibidir. Böylesi Allah dostları “Allah'ın nuru ile bakar ve görürler” (C.Sağır,1/8)

Namaz budur işte... Cihat ise başka bir şeydir...

Şair şöyle der:

Gerçek varlık sahiplerinin her birinin elinde

Birer bayrak vardır nazdan niyaza geçişte...

Tasavvuf büyüklerinden birisi şöyle der:

“Beni kendi hayatı ile diriltti, zatının nuru ile de aydınlattı” Şair şöyle der:

Bu âlemin hepsi hem vardır hem yoktur.

Mevcudun hepsi hem şaraptır, hem sarhoştur.

Nefse uymak çirkindir, hikmete terstir

Bu hal ile cenneti ummak ne iştir...

Güzel ve çirkini ne yapayım seninle oldukça

Cenneti ne yapayım, seninle olunca...

Ruh İsa'sı aç dururken kuzgun gibi

Eşek (nefis) ise bulmak ister İman yağını.

Sen eşeği beslersen ilmi de ondan alırsın

Bak da gör bakalım eşekte ne ilim bulursun. (Senâi)

Şair şöyle der:

Senin gönül adını taktığın bir bela tuzağıdır.

Baş adını verdiğin şey ise hevâ ve heves çanağıdır.

İlim ve bilgi; Ma'rifet (Allah'ı tanıma) bilgisidir... Hiçbir şey bilmesen bile, kendini tanırsan, kendini bilersen, bilginsin, ârifsin (artık)... Ama kendini tanımayıp bilemedinse, bütün o bilgilerden ne fayda var?.. Kur'an-ı Kerim'de bu hal şöyle belirtiliyor:

“Sonra arkalarından bozuk bir nesil onlara halef oldu ki bunlar namazı bıraktılar ve şehvetlerinin peşine düştüler. İşte bunlar cehennemi boylayacaklardır” (Meryem 59) Ashabı suffa ve ârifler derler ki,

“Bu hastada safra var, yağ dokunur yahut ateşi yüksek; helva ve benzeri gıdalar dokunur, zarar verir” O zaman bu gıdaları almamak gerekir... Bu gıdaları ne şekilde temin etmiş olsan bile aslı zarardır.

Padişah, kölesinin gıda tüketimi konusundaki kötü alışkanlığını durdurmak için; “Bunu niçin yiyorsun? İhtiyacın var mı? “ diye sorar... Hizmetçi cevaben; “Hayır, mecbur değilim ama hoşuma gidiyor” der. Oysa bu alışkanlık ziyan olmanın, karanlığın ta kendisidir. Sen de iki kapı var: Biri cehenneme açılıyor, öbürü cennete... İşte riyazet dedikleri budur... İhtiyacın yokken cehennem kapısını açma!

İMAN bir şehir ise çok dikkatli olmak gerek ki seni imanla alıp götürsünler... İman şehrinde kâfirlik etmek, suç işlemek edepsizlik ve ahlaksızlığın ta kendisidir, ayıptır... Cehennem yolu o kadar hoş, o kadar gönül çekici olmasaydı, binlerce insan kendisini ebedi Cennetten mahrum etmezdi...

Allahü Teâlâ bir kulu kendisine dost edinirse, yakınlık mertebesine layık görürse; ona ebedi lütuf elbisesi bağışlar... İçini ve gönül dünyasını ikiyüzlülükten arıtır... Dışındaki gösterişi siler... Yabancıların sevgisi içine giremez olur... (Gözü Allah'tan başkasını görmez)

Gizli lütufları tatmaya başlar. İbret gözüyle varlığın hakikatine bakar. İmal edilmiş, yapıp onarılmış şeylerden, imar edeni, yapıp onaranı görür... Takdir edilenleri seyrederek ve takdir edene varır...

Bu makama ulaştıktan sonra mâmul olan her şey usanç verir ve imal edenle bir olmak için yapanın, yaratanın sevgisi ile meşgul olmaya başlar. Artık böyle bir âşık'ın yanında dünyanın bir değeri kalmaz... Ahireti bile düşünemez olur. Sevgiliyi anmak, onu zikretmek gıda yerine geçer... Yaratıcısına aşırı sevgi özlemi, heyecanı ile çırpınır durur...

Sevgi artık sadece sevgiliye aittir. Artık insanlarla olan iletişimde onlara iyi ve kötü söz söyleyecek takati kalmaz.

O HAKK âşıkları fiziki olarak ölmüş gibidirler. Sanki bütün uzuvlar yanmış, his kaybına uğramış, kendi isteği ile hareket edemez hale gelmiştir... Bütün bu değişiklikler dış cephedeki fizikî oluşumlardır...

İç dünya ise sevgiyle aşk ve özlemlerle dopdoludur. Tıpkı ayet-i kerime'de belirtildiği gibi **“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümler sanma, aksine onlar, Rableri katında diridirler. Allah'ın lütuf ve yardımları ile rızıklandırılır.”** (Al-i İmran, 169)

Ölümden önceki ölüme kadar kulluk bir başka çeşittir... Nebi s.a.v. efendimizin tavsiyesi budur Tasavvuf terbiyesi altında nefisle savaş tamamlandıktan sonraki kulluk ise bambaşkadır... Kur'an-ı Kerim'de; **“Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et!”** buyrulmaktadır. (Hicr, 99)

İbadetin özü; Nefsin mağlup olması, dünyevi isteklerden arınmasıdır... Geri kalan her şey ibadetin kabuğudur. Nefsi yakıp eritmeyen oruç ibadeti yahut diğer benzer ibadetler nefisle uyum sağlıyorsa, ibadet yerine geçmez.

İbadet ederken, nefs'e muhalefet dahî ibadetin şartıdır. Evliyanın nefs'i, tamamıyla gönüldür. Düşmanların gönlü ise tamamen nefs'tir (benliktir).

MÜCAHEDE; İstek ve arzuları Allah'ın razı olacağı bir hale getirmektir. Daha açık bir ifadeyle nefsi Allah'ın razı olacağı işler yapmaya bağlamaktır.

Mücahede; Allah yolunda beşeri ve sosyal ilişkileri azaltıp gönül aynasını Allah sevgisi ile cilalamaktır... Allah'ın salât ve selamı kendisine olsun Resulullah efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimden erkeklerin en hayırlısı mücahitlerdir. Kadınların en hayırlısı ise zaruret olmadıkça evlerinden dışarı çıkmayanlardır."

ŞEVK; Sevgi ağacının çiçeği, ruhu, aşk da meyvesidir... Aynı zamanda şevk, sevginin özü, aşk ise bedenidir... Allahü Teâlâ Hz. Davud'a şöyle seslenmiştir:

"Ey Davut! Beni sevenler için, bana ulaşmaktan, bana kavuşmaktan başka bir derman yoktur."

Resûlullah sav. efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Peygamberlik derecesine en yakın olanlar; Âlimler, mücahitler ve oruç ehli olanlardır." (K.Ummal,4/10647)

Hasların hası olan seçkin şahsiyetlerin orucu; Allah'tan gayriyi terk etmektir... Nebî sav efendimiz; "Namaz mü'minin nûrudur... Oruç ise cehennemden koruyucudur." Buyurmuşlardır. (C.Sağır,2/50)

Bu konuda direkt olarak koruyucu olan oruçtur. Oruçtaki riyâzat diğer ibadetlerden daha büyüktür. Geri kalan diğer riyâzatlar oruç yanında birer oyuncaktır.

Oruç konusunda anlatılması gereken çok güzel konular var ama nefsi ürkütmemek için yavaş yavaş

aktarmak gerekir. Her gün almış olduğumuz gıdalardan beş gram veya biraz daha fazla miktarda yiyeceği azar azar kısmakla mide küçülmeye başlar... Böylece riyâzat meydana gelir."**Allah için hakkıyla cihad edin...**" (Hac,78) emrine uyulmuş olur.

Hakikat derdi olmayan kimse, hakikati istemiyor demektir... Mü'min balık gibi susuz yaşayamaz... Bütün nimetleri balığa ikram etsen, su olmazsa işe yaramaz.

Mü'min de balık gibi suya koşar, suya atılır. Hatta küçük sularda rahat edemez, küçük sularda avlanan balık oltada kalır... O su; Balığın içine sinmez... Deniz gibi devasa sular olmadıkça balık timsah büyüklüğüne erişemez...

Ey mürid! Sende şeyhinin bedenini küçük görüyorsun ya! (Küçümseme) Denizi onun içinde bil... Sakın bunu olmayacak bir şey sanma...

Denizdeki canavarı görüp de şaşırma; nefis denizindeki canavarı gör de şaş...

Levh-i mahfuzu görüyorum... Orada Peygamberler ve velilerin isimleri yazılıdır. Her birini tanıyorum... Şeriat sahibi Ahmed'ten (s.a.v.) sonra, çok veliler gelip geçmiş ama hiçbirinde Mevlana Bahaeddin Veled'in mertebesi yok... Bunda riya yok...

(Allah korusun) Böyle bir niyetim olsaydı dünyada olanları yani yaşayan şahısları överdim. Çünkü onları övmekle fayda kazanılır, zarar da giderilebilir.

(İç dünyayı ilgilendiren tasavvufi) bilgileri bilersen, öğrenirsen diğer bilgilerden daha üst olduğunu görürsün... (Şeriata tasavvufa ait) din bilgisi ile Âhiret elde edilir...

Âhireti ilgilendirmeyen diğer ilimler şu fani dünyada bir kaç günlük bir yaşam için elde edilir....

Bu tür (pozitif) ilimlerle bu dünyada gönül rahatlığına kavuşup, emin olarak yaşayıp, geçinilir...

Allah'ın kitabı şeyhin gönlündedir... Onun ehli (ailesi) soyu sopu ise şeyhin dışındadır...

Kitap şeyhin gönlünde gizlenen mânâdır. Şeyhin aile ve akrabaları ise cismidir...

Sen de kitap okumaya ehliyet yoksa soy sop o kitabın sırrını sana söyler... Kur'an-ı Kerim'de:

" ...Onlar o kimselerdir ki (Allah) imanı kalblerine yazmış, bunları kendinden bir rûh ile desteklemiştir..." (Mücadele,22) beyan edilen kitaptır...

Dışarıdaki kitabı hırsız çalıp götürebilir... Âlimin alemi, (gereçleri) de kalmaz... Şeyh ise kitab sahibidir, hem de nerede olursa olsun... Kur'an-ı Kerim'de;

"Beni her nerede olsam mübarek kıldı ve hayatta olduğum müddetçe bana namaz ve zekâti emretti." (Meryem, 31) buyrulduğu gibi.

Şimdi Şeyh, **"...Hakikaten Allah o mü'minlerden razı olmuştur. Onlar ağacın altında sana biat ederken**

kalplerindeki bildi de üzerlerine o sekineti indirdi..."
(fetih, 18) ayeti kerimesinde bildirilen ağaçtır.

Kimde hakikat derdi varsa , bu ağacın altına gelsin... Ayet-i kerime'de Hz. Meryem'e hitaben; **"Ağacın altına gel ve hurmayı kendine doğru silkele üzerine taze hurmalar dökülsün."** (Meryem, 25) buyrulduğu gibi.

Bu ağaç önce isteyen idi... Sonra istenen olmuş... Gel de hurması ile faydalı bir helva yap ki, böylece senden din çocuğun olan İsa doğsun... Bu ağacın dalına yapışanlar, **"Sağlam bir dala yapışmıştır."** (Bakara, 256)

Kimi insanın akli yaratılıştaki noksan olabilir. Ancak çalışıp gayret göstererek bir yere varır, olgunluğa ulaşır... Olgun akli birazcık cilalamak yeterlidir. O akılda hemen şimdi, etkisi meydana gelir, şimşekler çaktırmaya başlar...

Ayna, aynacının elinde, senin gördüğün ayna değildir. Aynanın yüzünde bir sır, bir tılsım vardır... Seçkin bir zümre olan havass sınıfına dâhil insanları (bu tılsım gibi) kimse tanımaz, ancak Allah bilir... Yüce Allah bazı hallerde onları kendinden haberdar eder...

Hiç kimse önce bekçilik etmeden, çile çekmeden padişahlık elde edemez. Hz. Yusuf bile kuyudan çıktıktan sonra makamlara ulaştı... Bekçi görev icabı gece uyumaz, uyusa bile kuvvet kazanmak içindir... Gıdasını yine kuvvet kazanmak için alır... Kısa

bir uyku ve gıda temini görevi gereğidir. Padişah yesin içsin diye onlara ücret verir... Ancak tıka basa gaflete düşecek düzeyde değil...

Onlar melek olmadıklarına göre yemeleri gerekir... İştahla yenen şeye yemek denir.

Kur'an-ı Kerim'de; "**Ey Resuller! Temiz ve helal olan şeylerden yiyin... Güzel amel (ve hareket) lerde bulunun... Çünkü ben ne yaparsanız hakkıyla bilenim...** (Mü'minun, 51) buyrulmaktadır. Yani HELAL yemek (bir emirdir.) Yemek üç kısımdır:

Haram - Mubah - Vacip.

Haram ve mubah kapsamına giren yemek; ihtiyaç yokken yemektir. Vacip olan yemek ise ihtiyaç olunca yemektir, iştah da ona yardımcı olur...

Şimdi sen mubah olunca da yeme... Öyle bir hal meydana gelsin ki, yemek vacip olsun sana... Yemek yeme zarureti oluşsun...

İnsan, nefsinin yeme alışkanlığına karşı gelerek artık dayanacak bir gücü kalmaz ise o zaman yemek farz olur, yediği zaman farz yerine gelmiş olur... İşte bu tür yemekte, hem iştah vardır, hem de şehvet... Hem de yememeğe imkân yoktur artık... Daha önce belirtilen iki türlü yemek çeşidinde ise yalnız iştah vardır, zaruret yoktur. Şair şöyle der:

**Çok istediğin bir şey varsa önce kaybetmen gerek,
Çünkü bu kayıp, onu bulman için delil olsa gerek...**

(Mevlanâ'ya hitaben) Yüce Allah seni babanın derecesine eriştirsin... Hiç kimsenin derecesi ondan (Babandan) üstün değildir... Böyle olmasaydı, Allah seni o dereceden de ileriye ulaştırırsın diye dua ederdim.

Fakat bir insan olarak ulaşılabilecek en son derece odur. Ondan yüksek derece yoktur. Kur'an-ı Kerim ulaşılacak son noktayı şöyle beyan etmektedir:

"Şüphesiz ki en son varılacak yer Rabbinin huzurudur."buyrulmuştur..." (Necm, 42)

HAKK olmak mümkün değildir... Çünkü HAKK kendi zât'ı ile vardır... Hiçbir varlık kendi zât'ı ile kâim olamaz, ayakta kalamaz, mutlak muhtaçtırlar.

Hani "Allah dostları ölmezler" denir ya, ölmeyen onların; Allah'ın nazarını eksik etmediği gönülleridir. Yoksa nefis ve bedenleri değildir. Çünkü **"Her nefis ölümü tadacaktır."** (Âl-i İmran, 185) Bu hüküm umumidir. Herkes için geçerlidir. Ölmeyen sadece Allah dostlarının gönül dünyalarıdır. Bundan başka ne varsa ölümü tadacaktır.

Fani olan ölecek. Geçip gidecekleri bırak da, ölmeyecek olan o kutlu gönül dünyası kuvvetlensin...

Zenginlik kalıcı olan şeydir... Kalıcı olmayana zenginlik denmez... Bir Hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır: "Zenginlik, nefis ve mal zenginliği değil, gönül zenginliğidir."(K.Hafâ,2/80)

Şimdi sen ey mürid! Nefsi emmare'nin muradına ermeden, nefsi mutmainneyi terbiye

etmeye koř... Bir Hadis-i řerifte "Nefsine dűřman ol!
Çünkü o, sana dűřmanlıkta ayak
diremektir."(K.Hakayık, 1/40) buyrulmuştur.

(Nefs-i emmâre: Gűnahı emreden nefis, Nefs-i
mutmaine: Emredileni yapan, huzura kavuşmuş nefis,
demektir...)

Kur'an-ı Kerim'de; **"Her kim de Rabb'inin
makamından korkmuş ve nefsini boş heveslerden
men etmiş ise, muhakkak onun varacağı yer
cennettir."** (Naziat, 40-41) Buyrulurak bu insanlar
övűlműřtür. Kur'an-ı Kerim'de **"Allah ve Resulűne
itaat edin"** (Al-i İmran, 32) buyrulmaktadır.

Suçu terk etmek itaatin ta kendisidir... Örneğin
iyice tozlanmış bir aynanın kirlerini gidermek aydınlık
elde etmenin ta kendisidir...

(İşte mutmainne makamına erişenler,) Kur'an-ı
Kerim'de ; **"Onlar geceleyin yataklarından kalkarlar
korku ve ümit içinde Rab'lerine dua ederler ve
kendilerine verdiğimiz rızıktan hayra harcarlar."**
(Secde, 16) âyet-i kerimesi ile övűlműřlerdir...

Senden bir cevher varsa, o cevher
senden de gizlidir.Nefs-i emmare o cevheri senden
almadan, kaçırmadan önce, şehevi arzuları, nefsin
isteklerini yavaşça azalt... İşe yeni başladığın için fazlası
zarar, azı karar... Gecenin tamamında uyanık
kalamazsın... Mücevher veya inci gibi (ilmin varsa
műstesna) ama mücevher ve İncin yoksa ne diye

uyursun? Mademki böyle bir mücevheri, inciye elde etmek istiyorsun, bunu elde etmek isteyen kişiye uyku nasıl helal olabilir?

"Tertemiz bir ağaç gibi" (İbrahim, 24) din ağacı terbiye ile kuvvetlenir.

Bu ağaç şu an bir fidan durumundadır, tazedir, küçüktür, henüz kuvvetlenmemiştir. Kuvvetlenince kökünden kimse çıkaramaz ama şimdi fidanı kim gelse çeker çıkarır...

Din ağacının köklerinin de Allah katında saçaklanması gerek... Ağaç o zaman iki taraflı büyür. Bir yönü hakka doğrudur, bir yönü halka... Kim bu ağacın dalına yapışırsa; O dal, kişiyi Allah katına ulaştırır.

Nuh'un gemisini de, olsa olsa böyle bir takva ağacının tahtasından yapmışlardır... Bu Takva gemisi olan Nuh'un gemisine, evlat gibi sevdiğim müritlerim girerse kurtulurlar...

Her kim itaatsizlikte önder olup gemiye girmez ise boğulup gitmiştir. Kim bu ipe yapışırsa kurtulur... Çünkü Kur'an-ı Kerim **"Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, parçalanmayın."** (Al-i İmran, 25) buyurmuştur.

Ben artık ilmin Kemal mertebesinden vazgeçtim artık mârifetullahı eriştim... Bilinmesi gerekene eriştim... Artık bilgi ne işime yarar... Bilgimin olmayışı, artık bilginin tamamlanması veya olgunlaşmasından

dolayıdır... Nitekim Zikrullah'ta kemâle ermek için Allah'tan başkasını unutmak gerekir...

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur: “ **Hiç bir şey hakkında, “ben bunu yarın mutlaka yapacağım” deme. Ancak “ Allah dilerse” (İnşallah yapacağım de) Unuttuğun zaman Rabbini zikret...”**(Kehf,23)

Bazı âlimler; “ Allah'ı unutunca, O'nu zikret demişlerdir...” Tasavvuf ehli ise cevaben şöyle demişlerdir: “ Sevenin sevgiliyi unutmaya imkân yoktur... Ancak insan, belli bir dereceye ulaştınca onu, ondan başkası unutmaz ...” Unuttuğun zaman Rabbini zikret...” ayeti bu anlama gelmektedir...

Peygamber Efendimiz; “ Yokluk (kendinde bir varlık görmeme) iftiharımdır...” (C.Sağır,2/154) buyurmaktadır... Gerçek yokluk budur...

Firavun; “ **İşte ben sizin en yüce Rabbinizim...**” (Naziat,24) dedi ve Allah'ın lanetine uğradı...

Hallacı Mansur'a gelince; “ En el HAKK “ dedi, Allah'ın rahmetine kavuştu...

Halk'ın çoğu menfaat temini için çalışır, ancak başkasına bir şey vermek istemez, fedakârlıkta bulunmazlar... Kur'an'da beyan edilen; “ **yazıklar olsun eksik ölçüp yanlış tartanlara...**” (mutaffifin-1) ihtarını hiç düşünmezler...

Gönül ehlinin aksine bu tür şeyleri aklına bile getirmezler...

Gönül ve İrfan ehli olanlar ise; Emir ve yasaklara karşı hiç küstahlık etmezler... Yaptıkları işe ücret istemezler... **“Allah'a güzel bir tarzda borç verin...”** (Müzemmil 20) hükmünce önce oruçla, varlarını yoklarını harcarlar, bağışlarlar...

Malları olan malı ile yoksa, canlarını Allah yolunda harcamaktan kaçınmazlar... Allah'a layığı ile kavuşmaktan başka bir şey istemezler...

İŞTE, Namaz, Oruç ve diğer emir ve yasak hükmündeki tüm ibadetler insanın, Allah'a ulaşabilmesi için harçayabileceği birikimleridir...

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Musa'ya hitaben; **“Sopanı at!”** (Araf, 117) denmiştir. Musa'nın karşısındaki tüm taklit ürünler gerçek karşısında mağlup olur, gittiği yolda düşerse kalkamaz.

Delil'e yapışan ise düşmez, sopası yanındadır... Ancak sopanın ucundaki demir keskin olmamalı ki davet kolay olsun. Ancak Mızrağa benzeyen o sopanın ucunu keskin tutmak gerekir. Çünkü hakk davasının bir simgesi, bir delilidir o sopa... Gönül gözü açılıp (mucize istenildiğinde) işte o zaman Yüce Allah “asanı yere at!” diye emreder... Sopa elinden düşer ve batıl olan sihi yok eder.

Ben sana, bu yana (bizim yanımıza) gel dedim. Sen ise o yana gideceğim, hava soğuk, kış günü orada soba var diyorsun... İnsanın kendisini koruyan kalkanı atmaması gerek... (Din) kalkanını eline al... Gerçek dost

ve sevgili, yiğit kişiyi sever... Kur'an-ı Kerim'de bu bağ şöyle açıklanmaktadır:

“Muhakkak ki Allah kendi yolunda kenetlenmiş bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.” (Saf, 4)

Allah'ın salât ve selamı üzerine olsun, Hz. Muhammed'in ayağının tozu, toprağımı ben... O da benim Cân'ımın (Yüce Allah'ın) sevgilisidir. Bana (ümmetine) vermiştir kendisini... Bu sözlerimden anlaşılan **“Allah onları sever”** (Maide, 54) ayeti kerimesidir. **“Onlar da Allah'ı sever...”** ayeti kerimesi ise ayetin ayetle açıklamasıdır.

“Her kim Allah'ın olur, varlığını ona verirse, Allah da ona sahiplenir” sözü yeterlidir. Şimdi ben kim Allah'ın olursa mertebesinden; Allah onu sahiplenir mertebesine geldim.

HAKK ile muhakkik arasında, bir kıl bile kalmamıştır. (Tıpkı Resulullah efendimizin bir hadiste şöyle buyurdıkları gibi) “... Benimle Allah arasında öyle bir zaman var ki o an Allah ile aramızda ne bir büyük melek ne de kitap verilmiş bu peygamber giremez...”

Peygamber ve melekler bile aramızda sığamaz ise artık ne sığabilir ki? Artık ben Allah'ın nûr'unu; O'nun izniyle bağışlayanlardanım. Nûr alanlardan değilim...

Aydın on dördünde oluşan Dolunay artık nur olmaz, (etrafına) nur verir...**“Allah dilediğini nûr'una**

kavuşturur” (Nur, 35) “İşte bu ne doğuda ve batıda bulunan aydır...” İşte bu ay eksilip küçülmez, tutulamaz da... Ay gibi bir kız gelerek karşıma oturdu... Ama ben on dört geceyi doldurmuş bir ay olduğum için, o henüz on iki gecelik bir ay olması nedeniyle kendisini bende yitirdi gitti... O kız, benim onda yitip gitmemi istiyordu ancak, on dört gecelik ay, on iki gecelik ay’da nasıl yok olur?. Nitekim; “ Candan vaz geçmemişsin, cananı nasıl arzularsın...” denilmiştir... Şiir:

Sitem üstüne sitem nice olurmuş benden sor.

Gece nasıl geçer sabah nasıl olurmuş bana sor...

Bu yolda ortaya çıkan her sıkıntılı fetvayı

Bu yolun müftüsü oldum, artık benden sor...

Ölüm gelip çatmadan çalış çabala,

Cân’ın, HAKK katından bir koku ala...

Olgun bir akla sahip olan insan, dünya ve âhiret ilmine sahip kâmil kişidir...

Bu şahıs işlerinde, sözlerinde ve hallerinde hüküm ve hikmet sahibidir... İki cihan saadeti onlara Allah tarafından bağışlanmıştır.

Senin aramak istediğin ancak sensin... Senden başkası değildir... Sana yardım eden biri olsa bile yine senden başkası değildir... Ekmek ve su, senden ayırılır ancak onlardan yararlanıyorsun... Bunları senden ayırmak mümkün müdür?

Fakir bir derviş değilsem, varlığımdan vazgeçmemiş isem halktan biri olurum... Böyle olunca nasıl derviğim diyebilirim. Fakir olayım da tek; O (Allah) bana nazar etsin, beni gözetsin... Bu hal zengin olup da, (Allah'ın) nazarını (ve lütfünü) üzerimden eksik etmesinden daha iyidir...

Ölü olayım da tek; O (Allah) bana nazar etsin, lütfünü esirgemesin...

Diri olup da Allah'ın lütfünden uzak olmaktan daha iyidir bu ölüm...

Bütün âlem bilir ki gerçek diri olan Allah'ın Lütfü'ne erişen kişidir.

Şimdi Yüce HAKK bana; Yusuf'un güzelliğini vermiştir. Hatta hiç kullukta bulunmasam, binlerce suç işlesem bile, yüzümdeki nûr, içimden dışarıya vurur.

Onlar ise öyle kara yüzlü yaratılmış ki kendilerini ne kadar süsleyip, makyaj yapsalar bile daha fazla çirkinleşirler. Şiir:

**İmanın şartı nedir? Kendi nefsinin inkâr etmek,
Mü'min olmanın şartı nedir? Küfürde imanı bulmak .
Gönlünü onun sevgisinden al,vazgeç ondan diyolar,
İyi,hoş söylüyorsun ama yapacak güç, kuvvet gerek...**

(Senai)

Yüzünü güneşe döndür de ısınıp, ışık alabilesin, Gönüllerin güneşi, HAKK marifetinin nurudur... İşte bu nûr "...Ne doğudadır ne batı da..." (Nur,35) Şiir:

**Şükürler olsun Allah'a, varlığımızdan kurtulduk,
Allah katına çıkmayı bildik, oraya yol bulduk...
Akılsızlık, bilgisizlik yolunu tutarak bir yere vardık
Sıddık'ın doğruluğunu Murtaza'nın aklını bulduk.**

**Olgun aşık, aşk derdine düşüp, yalvarandır,
Bu makam; kibir, benlik ve naz makamı değildir.
Âşıkların yolunda bir son durak da yoktur,
Çünkü âşık iki cihanda başı dik uludur...**

İlim ve imanın gayesi, son hedef olan Allah'a ulaşmak olup, O'na kavuşma yolunun anahtarını elde etmektir...

O anahtarla, zifiri karanlık bir gecede, zorluk çıksa bile o anahtarın tüm kilitleri açması gerekmektedir... Anahtar açmaz, o zora bir kolaylık bulamaz ise o, anahtar değil bir tahta parçasıdır, sen ise onu anahtar sanmışsın...

Hadisi Şerif'te "Kamil mü'min şu kimsedir ki; Yüce Allah ona, günde üç yüz küsur kere rahmetle bakar" buyrulmaktadır. (Suyuti)

(Allah)Bazılarına ise, günde bir kere bile bakmıyor, ama kendileri; Biz mü'miniz diyorlar... Bunların ağızlarına taş ve tıkaç tıkayiver... Bazıları şöyle demiştir:

" İMAN; insanı günele kavuşturan kılavuz kimse gibidir. O kılavuzun eline, eteğine iyi sarıl ki,

kavuşabileşin... Seni o güzel'e bir başkası ulaşıramaz..."

HASED, nefş köpeğinin sıfatıdır... Çünkü o dünya leşinin başında durmaktadır. "Dünya leştir." denmiştir. (Bu benzetmeyi yapan Hz. Hüseyin Efendimizdir.) Dünya leşine başka bir köpek geldi mi, diğerleri havlayıp hırlamaya başlar (gıdamız eksilmesin diye)...

Ruhanilerin gıdası ise eksilmez... Yiyenler çoktur ama oraya haset hiç sığmaz...

Şimdi dünyaya hücum eden köpek kılıklı kimseler asla cennete giremezler. Ancak Ashabı Kehf'in köpeği gibi olursa müstesna... Çünkü o köpekte akıl var, gönül de var iman da vardır... O köpekte köpeklik kalmamıştır ki... O köpeği satın almak da caizdir. Çünkü terbiye edilmiştir. Onu satın almakta bir aykırı hüküm yoktur.

Şimdi şu vücut (nefs) Kalesi'nin çevresini kuşat ve savaş... Onu yakıp yıkmaktan hiç çekinme... Korkma! Çünkü nefş kalesi, şeytani güçlerin elindedir. Bu nefş kalesinin hangi kapısı, hangi burcu sağlamsa yak yık...

Kale senin eline geçti mi, ülke sana teslim edildi mi, o vakitte onarmaya imara giriş... Artık nefş kalesinde herkes layık olduğu yerededir... Hiç kimsenin haddini aşmasına izin vermezsin... Ayette belirtildiği gibi;

“Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Sakın onları (haddi) aşmayın. Her kim Allah'ın koyduğu sınırları aşarsa işte onlar zalimlerdir.” (Bakara, 229)

Artık gönül padişahını, devletinin başında, tahtında bulursan, herkes onun hükmüne tabidir.

Bir hadisi şerifte “İnsanlar, padişahlarının dinindedir” buyrulmaktadır. (K.Hafâ, 2/311)

Böylece tıpkı satrançta olduğu gibi fil, at, vezir ve piyonlar onun buyruğundadır... Hatta satranç'ı oynayan parmak uçları bile onun emrindedir...

Vücut'taki tüm parçaların düzgünlüğü sadece gönül dünyasına bağlıdır. Vücut organlarını başıboş bırakma!.. Kur'an'da Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler! Size mü'min kadınlar muhacir olarak geldiklerinde kendilerini deneyin, onların imanlarını en iyi Allah bilir.” (Mümtehine, 10)

Dikkat et, o vücudun gözleri ve kulakları nerede... Dikkat et, görüp gözetle... Doktor nasıl hastasının nabız, idrar testi, kan sayımından hastalığını teşhis ediyorsa sen de nefsini tanı... İlâhi nûr ile, neden nurlanmadıklarını tespit et... Ama o nûr belirdi, ortaya çıktı mı test etmeye gerek kalmaz... Kur'an-ı Kerim'de Hz. Süleyman'ın şu duasına şahit oluyoruz:

“Allah'ım bana mağfiret et... Bana öyle bir mülk bağışla ki, benden başka kimse ulaşmasın” (Sa'd, 35)

Bu şekilde dua etmek cimrilik değildir. Peygamberlerin bencil olmalarına imkân yoktur... Ancak bu dua bir işaret, bir remz'dir. Kur'an dili ile şöyle açıklanabilir;

“Yedi gök, yeryüzü ve bunlarda bulunanlar, Allah'ı tesbih ederler. Hatta hiçbir varlık yoktur ki onu Hamd ile tesbih etmesin. Fakat siz bunların tesbihini anlayamazsınız.” (İsra,44)

Yani bu tesbih, Allah Teâlâ'yı noksan sıfatlarından (Sübhanallah zikri ile) tenzih edip; tesbih eden şahsın istek ve iradesi ile olmaz. Allahın dilemesi ile elde olmadan kendiliğinden olur gider.

Eğer tesbihat, kulun isteği ile olsaydı, kâfirler ve şeytanlar da Allah'ı tesbih ederlerdi...

Kur'an-ı Kerim'de belirtildiği gibi Yüce Allah **“Ol! Der; o da oluverir.”** (Yasin, 82) İşte o buyruğa uymak irade, istek ve arzu etmekle değil, hatta sevap kazanmak için bile değildir... İstem dışı ilahî bir reflektir.

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Rabbimiz mü'minlere hitaben; **“Allah'a en güzel şekilde borç veriniz.”** buyurmaktadır. (Müzzemmil, 20)

İnsanlar, emlak alımında veya işletme sahiplerine borç verirler. Onlara vadeli mal veya kumaşlar satarlar ve (şöyle derler) “falan esnafın malı mülkü var (paramız batmaz.) Vadeli mal verelim de

para kazanalım, o esnafa güvenilir, paramıza bir şey olmaz... Bunu düşünürken;

Dünyanın sahibi olan Allah'ın hiç malını mülkünü görmediğin için (herhalde ki korkuyorsun)! O yüzden "Allah'a borç verin" buyruğu kulağına girmiyor güvenin yok...

Seninle beraber olmayan, sahiplenemediğin ne varsa o dünyalıdır senin...

Sende kalıcı olan ve yok olmayan neyin varsa o da âhretindir. Sen ona sahip olmaya bak... Lâlmücevher- madenlerini geliştirmeye, olgunlaştırmaya çalış. Kendinde var olan ruh'u beden Mısır'ın da Yûsuf bil...

Bu düşünceler içinde şu benim özüm, ruhum ebedi mi değil mi, ruh kalacak mı, kalmayacak mı diye araştırır, düşünürdüm...

Bu düşünceler içinde, Hazreti Yusuf'u hatırladım. Beden kuyusunda öyle bir halde buldum ki artık çözdüm. Ruhtan başka bir şey de ölümsüzlük yoktur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de; **"Kim Rabbine suçlu olarak gelirse şüphesiz ki cehennem onun içindir... Orada ne ölür, ne de hayata kavuşur."** (Taha, 74) yine başka bir ayeti kerimede;

"Allah, kendisine ortak koşmayı bağışlamaz. Bundan başkasını dilediğine bağışlar, Allah'a ortak koşan kimse, hiç şüphesiz korkunç bir günah işlemiş olurlar..." (Nisa-48) Bu ayette beyan buyrulan;

“Dilediği kimselerin günahlarını bağışlar”
ifadesi, birisine zulmetti, aleyhinde gıybet etti yahut kendi nefesine zulmetti ise yani kötülüğü başkasına dokunmayan bir günah işlemiş ise Allah o suçtu bağışlar.

Allah kime şirkten kurtulma gücü verirse onu bağışlar, şirkten kurtulmak istemeyeni ise bağışlamaz.

Bugün inci aramak için sonsuz, uçsuz, bucaksız bir denize daldım... Kendi kendime bu sefer artık gittim dedim... (Arzu ve) İstek de böyle olur zaten.

İnci avcısı denize her daldığında birileri şöyle içinden geçirir; “Zavallı adam... Buna layıkmış. İnciye kavuşmak istiyordu ama nasibi buymuş.”

Kalemi açmaz, yazar hale getirmez isen yazacak şahıs onu eline bile almaz... Nefs ile savaş buna benzer... Tamamlanıp kalem yazmaya hazır oldu mu yazarın eline layık olur... Şair şöyle der:

Bir iyiliğe başladığın zaman tamamlı,

Çünkü iyilik, o an ihsan olur tamamlanır.

(Nefis ile) savaş tamamlanınca insan; Nebi (s.a.v.) efendimizin belirttiği gibi; “Rahman'ın parmaklarından iki kudret parmağı arasına girmiş olur.” (Müslim)

Artık yazdığı şey, katibin dilediği şeydir... O kalemle yazan ise Allah'ın ta kendisidir.

Kur'an-ı Kerim'de Allahu Teâlâ; **“Bütün insanların RABBİ olan Allah'a sığınırım de”** buyurmaktadır. (Nas,1)

Bir işe bu şekilde başlarsan fayda sağlar. Hani, sayısız düşman askeri geliyor ise (yakında bulunan) bir kaleye kaçmak gerek... İşte “sığınırım” demek buna benzer... Kaleye sığınıyorum demektir. Ama insan yüzyıl bu sözü söylese, kaleye girmedikçe hiçbir faydası yoktur. Düşmanın yaralama ihtimalini de gideremez...

Öğrendiği ile yaşamayan âlim, bence emir ve yasaklara uymayan cahilden beterdir... En azından cahil; “Bileydim böyle bunu yapmazdım” der.

Konaklamak için iki şehir vardır. Biri yoksulluk, sıkıntı ve işkence ile dopdolu bir şehir... Diğeri ise bağış, ihsan ve nimetlerle dolu bir şehir...

Sen ikisinin de yolunu öğrendin. Ancak işkence ve mihnet dolu bir şehrin yolunu tutmuşsun... Kapıdan içeri girer girmez, görmüş olduğun dehşetten yakını paçanı yırtarsın.

Bu hal cevizin sesine benzer... Kırılmadıkça ses verir ama kırılınca sesi kalmaz, içi de boşalınca yok olur gider.

Şimdi sana bir (manevi) hâl gerekir ki, ölümden sonra seninle kalsın... Böyle olmasına rağmen, “biz zahire göre hüküm ederiz” diyecek olursan, yirmi dört ayar yerine, düşük ayar hatta kalp altınları almış

olursun. Zaten kalpazanların işi hep böyle olur... Dışı altın görünümünde bakırla insanları aldatırlar.

Şimdi sana dış görünüşüne adlanılmayan başka bir görüş gerek... O zaman manevi gözler görür olur “biz batına iç âleme göre hüküm veririz” mertebesine ulaşırsın...

Şeyh olan şahıs'ta, öyle bir heybet olmalı ki; şeytanlar, vehim ve vesveseler ordusunu, vursun, kırsın, geçirsın, bir bakışta bozguna uğratsın...

Müridin bindiği ancak onu uçurumlardan daha aşağıya atmaya çalışan azgın nefis atını korkutsun... Onu dizlerinin arasında tir tir titretsin... Şiir:

Başını; nimet veren devlete karşı indir, eğ!

Ahmed'in ve tek olan Allah'ın emrine uy! Baş eğ...

Sen ne kadar başkalarından ilgiyi, alâkayı keser, onları görmemeye çalışırsan, şeyh o kadar fazla görür, gözetir seni... Şeyh, gayretlidir, kıskançtır, kötü şeylere razı olmaz.

Şeyh, ak saçlıdır. Saçlarında bir tane bile siyahlık kalmamıştır... Saçında birazcık siyahlık varsa orta yaşlıdır. Tam kâmil olmadığına işarettir. Böylesi bal şerbeti bulunan bardağa kıl düşer mi hiç?

Allahu teâlâ kıskanç olduğu gibi, şeyh de kıskançtır... (Razı olmadığı işleri sevmez) siyah saç halkın sıfatıdır. Eğer şeyhinde bir tek siyah saç

kalmamış ise gözünü ayırma, ayırma da şeyh sana fazlaca baksın, ilgilen sin.

Eğer şeyhe bakmaz, göz yumarsan, ilgilenmezsen başkalarına bakarsan; Şeyh de başkalarına karşı senin gözlerini yumdurur. Çünkü o bakış hakkın bakışıdır. Şeyhin bakışı değil.

Şimdi nerede olursan ol, şeyhi sana karşı hazır ve nazır (bir öğretmen yahut müfettiş olarak düşün) Eğer şeyh yokken, onu gözetleyici ve denetleyen olarak bulmaz isen onu tanımamışsın demektir. Onlar kendi görüşleri ve bakışları ile değil hakkın nazarı ile bakarlar ve görürler... “Onlar Allah'ın nuru ile görürler” (Buhari) hadisinde olduğu gibi...

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

“Andolsun ki insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduğunu biliriz. Çünkü biz ona ŞAH damarından daha yakınız.” (Kaf, 16)

Nerede olursan ol, her yerde şeyhi; Hâzır ve nâzır, gözeten ve denetleyen olarak bil... Ona hürmet ve saygı göster, yoksa zarar edenlerden olursun. Şiir:

**Dönen değirmen gibi, senin başını döndürürüm,
Bensiz, ne ile uzlaşırsan onu hemen yıkıveririm.**

Öyle bir yerden aşağıya bakıyorum ki, anlatmaya gücüm yetmez... Nihayet ben; HAKK' tan HAKK'a bakıyorum. Kur'an-ı Kerim'de; **“And olsun, biz**

insanı yarattık ve nefsi, onu ne gibi vesveselere düşürür biliriz biz.” (Kaf 16) buyruğunu tekraren zikre delim...

Ama ben nefsin vesveselerine aldırış etmem, gücü artık bana yetmez... Ama vesvese bırakmaz bizi... Bu (zaafı) gidermek için Kur'an-ı Kerim'de **“Allah'ı çok zikrediniz...”** (Ahzab, 41) buyrulmaktadır.

Zikirle meşgul olan kişinin boş zamanı olmaz. Zikrullah yüzünden dinlenemez, bu nedenle sürekli çalışan bir kalbe vesvese nasıl sığabilir?

Şöyle bir hikâye anlatılır: Şahsın biri, şeyhi evinde ziyaret eder, daha oturmadan şöyle söze başlar:

-Şeyhim, evinizin tavanı harap olmuş.

Bu yersiz kelam karşısında şeyh, yardımcısına;

-Bu adamın ayakkabılarını verin de hemen evi terk etsin... Olumsuz bir bakış açısına sahip... Geldi, oturur oturmaz damdan, tavandan bahsetmeye başladı... Şiir:

**Biz seninle tanışıp görüşeli gönlümüz aydınlandı,
Nur'un gönlüme düşer düşmez hiç kötülük kalmadı...**

İçinden su akan kanal'a dere derler... (azıcık suyunu denizde ulaştırır.) Öyle erler vardır ki, gide gide HAKK'a ulaşırlar; öyle kulları vardır ki Yüce Allah onları kendisi için seçmiştir.

Et ve deriden ibaret olan insan, bu hali ile HAKK'a erişmek isterse elli kere eti erimiş, derisi değişmiştir... Orada deri yok, tamamıyla dost vardır. O

elli yıldan beri derisinden sıyrılıp çıkmıştır... Deriye bürünmüş olsaydı nasıl dosta ulaşabilirdi?

Şeyh kendi varlığından kurtulmuş kişidir... Varlığından, benliğinden kurtulmalı ki başkalarını da görsün gözetsin... Şiir:

**Kendi gam ve kederimin esiriyim ben,
Derken, çıkıp karşıma oturdun bir de sen...**

Tahta kılıçtan iki kişi korkar biri düşman; diğeri cahil kişidir... Ehil olmayanla oturup kalkma... (cehalet) ateşi gönül elbisesini yakar da haberin bile olmaz...

(Cahil insan) Gerçekten bir şeylerle oyalanmaktadır. Akli başında değildir ki kendisini ateşten koruyabilsin...

Şimdi sen bu dünyada sultan olan zatların büyüklüğünü ve şöhretlerini biliyorsun ama kendilerini her an göremiyorsun...

Evliyanın yüceliği ve üstünlüklerini ise tıpkı sultanlar gibi çok az görebiliyorsun. Ama hakikat öyle değildir.

Herkes görmek istediği şeyi kendi yakınlığı kadar görebilir... Yakîn sıfatı olmayan da yakınlık olmaz ki görebilsin...

Bir cinsten olmak, anlamaya, anlayışa sebeptir... Dünya nimetlerinin ağaçları vardır. Dünyada bulunanlar, ağaçların meyvelerinden istifade ederler...

Din meyvelerinin de ağaçları vardır... Her kimde din derdi varsa, o ağaçların meyvesinden yer... Kur'an-ı Kerim'de Hz. Meryem'e hitaben şöyle buyrulmaktadır: **“Ye iç, gözün aydın olsun”** (Meryem, 26)

Göz, dünya meyveleri ve zevki ile nasıl olur da bu tadı bulabilir... Hz. Meryem **“Keşke bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim...”** (Meryem, 23) dedi. Çünkü o, ölümden hayatı görmüştü. Böyle olmasaydı Hz. İsa'nın doğması ile böyle bir hasret'in ve temenninin ne ilgisi olabilirdi? Aksine Hz. Meryem manevi zevkin fazlalığından şöyle demiştir:

“Nefsin ölümü bu kadar tatlıymış da, ne diye korkmuşum ondan? Keşke bu olaydan önce ölseydim de halkın ayıplamasından, hor ve hakir görmesinden kurtulup, halkın gözünde hoş gitmeyen birisi olmadan unutulup gitseydim...”

Bu ebedi hayat dopdolu, hoş ve güzel olduktan sonra keşke daha önce bu hale gelseymdim... Bu hâl ne kadar da güzel ve hoşmuş... Ne diye yüzümün suyunun (hayâmin) gitmesinden korkmuşum.”

Allah rahmet etsin, Vezir Şems-i İsfehanî; “Burada anlaşılması zor bir şey var dedi.

Sohbette Hz. Meryem'in “Keşke” sözü nedir? Bunu niçin kullandı? Bu söz sevinç yerine, hoşluk yerine kullanılsaydı daha iyi olmaz mıydı?

Hâlbuki Kur'an-ı Kerim'de: **“Ona uzaktan bir şey geldi ki; mahzun olma!”** (Meryem, 24)

buyrulmaktadır. Yani, canını sıkma, kederi bırak diye seslenilmiştir. Sevinip mutlu olsaydı nasıl olur da gam yeme hitabına muhatap olur?

Seyyid Burhaneddin-i veli şöyle cevap verdi:

Keşke demesi sevincindedir. Daha önceki günlerimde neden sevinç içinde olmayıp kederlenmişim? Keşke bu halleri bilseydim, üzüntü çekmezdim demek istemiştir. Nitekim Yüce Allah da ona:

“Bu sevinç tüm derecelerden üstündür. Geçmiş günlerde çekmiş olduğun gam ve kederi sevinç rengine dönüştürecek konumdan daha üstündür. Bu sevinç; o kadar fazla ve üstündür ki, geçmiş zaman ve olaylar artık düşünülemez boyuttadır. Gelse bile sevinç ve mutluluk artıkça artar” demiştir.

Kur’an-ı Kerim’de Allahu Teâlâ Hz. Dâvud için şöyle buyurmaktadır: **“Hem mülkünü kuvvetlendirmiştik, hem de kendisine hikmet ve hakkı batıldan ayırt etme hassası vermiştik.”** (Sa’d, 20)

Bu ayet-i kerimede Hz. Dâvud’a verilen özelliklerden;

“Hikmet ve gerçekte batılı ayırt etme” özelliği “saltanatını kuvvetlendirdik” beyanından sonra geldi...

Bu beyan sebebiyle; eller, kollar, uzuvlar, duygular hep onun buyruğu altına girdi... **“Ona demiri yumuşattık”** (Sebe, 10) ayeti kerimesi bu hikmeti bildirmektedir.

Yine aynı ayetle tekrar edecek olursak, Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun ki biz Davud'a tarafımızdan bir lütuf verdik: “Ey dağlar ve kuşlar, onunla beraber çınlayın.” (Allah'ı zikredin) dedik. Ve ona demiri yumuşattık.”
(Sebe,10)

Dağlar bedendir, tabiattır, huydur...

Bana hürmet etmeyen, beni tanımıyor demektir. “Faydasız” bilgiyi ben ne yapacağım, bilgi nefis-i natıkanın işidir.

La ilahe illallah, Muhammedün Resulullah...
Kaldır şu bilimi aradan... Uzaklaştır önümüzden... Ey Allahım, senden başka (sına inanan) ne varsa küfürdür...

Beni incitmeyin... Bizim hiçbir kimseyi idare edecek gücümüz yoktur... Nefsin izzet ve şerefi de yoktur...

(Ey mürid!) Bize olan aşkıınızdan bahsediyorsun. Sonra başkası ile oyalanıyorsun! Mürid cevaben;

“Oyalanmıyorum... Oyalanırsam dök kanımı”

Seyyid Burhaneddin-i veli şöyle karşılık verdi:
“Bedenle hizmet etmeye çalışıyorsun... Allah için harcama yapmıyorsun... İhtiyakın yok, isteksizsin... (Bunlar ilerlemeye engeldir.)

Allahu Teâlâ'yı kendisinden başka gören veya nasıl dost olunacağını bihakkın bilen ancak kendisidir herhalde... Bence şu iyice açıklığa kavuştu ki;

O'ndan başka ne varsa hepsi boştur...

Mertçe bir iş yapacağım diyorsun... O zaman mertçe söyle: O işi sen mi yapıyorsun, yoksa Allah mı? Senai şöyle der:

**Senin akik dudakların bana gerek,
Şeker gibi tatlandırıcıya ne gerek**

Şeytan, Hz. Âdem'e secde edinmez emrine karşı geldiği için alçaldı... Âdem insandır, şu görünen suretten ibarettir dedi ve huzurdan kovuldu. Sen böyle söyleme de başını yücelt... Şiir:

**İlimsiz DİN ne olabilir? Bu benzeyiş taklittir,
Servet ve mülk edinmeden yaşam, belki hakir'dir
Ey genç adam ilim ve serveti birlikte kazan,
Dünya hayatı kör ve rezil eder bunlar olmadan...**

“Alın” secdeye geldikten sonra nefisini dışarıya at ki sonunda saygı duyulan olasın...

Nefis terbiyesinden sonra onu kucakla, hakkını görüp gözet, ona armağan yolla... Şiir:

**Benimle olduğun zaman, nasılsan öyle olursun,
Seninle olduğum zaman, nasılsam öyle olursun...**

Buluşup kavuşmaya tamah etme... Bu isteğe karşı Hz. Musa'nın aldığı “ **Sen beni asla göremezsin**” (Araf, 43) cevabını düşün...

Ama HÂL bakımından “**Bana cemalini göster**” (Rabbim) (A'raf, 143) demeye devam et... Candan,

baştan, maldan ve mülkten vazgeçerek “Rabbim... Bana cemalini göster” diye duaya devam et...

Ancak şu cevabı alacaksın; (dünyada) “ Beni hiç mi hiç göremezsin, şart tamam değil...” buyurur.

Pılını pırtını, dünya güneşinin gölgesinden kaldır da, gönül güneşinin gölgesi altına gir... O güneşin gölgesi kararmaz... Çünkü o güneş “**Ne doğudadır ve batıdadır**” (Nur, 35) ayeti kerimesi ile övülen güneşe mensuptur...

Gölgesi ise “Kendisine hüküm vermek salahiyeti sunulan kişi; yeryüzünde Allah'ın gölgesidir.” (Tirmizi) Hadis-i Şerifi ile beyan edilen şeyhin bedenidir... Şeyhin gölgesinde otur. Onun gölgesi Tuğba ağacının gölgesi gibidir.

“Ne mutlu nefsi mütevazı, kazancı temiz ve helal olana” (Buhari) Hadis-i şerifindeki mutluluğa erişmek için, sen de hepsini alçalt da dünya güneşinden kurtul... Bu ağacın altında emin ol, mutlu kal... Bu ağacın altında buldukça eminsin ama oradan ayrıldın mı bunalır kalırsın...

Birisi sana gelip; “Bu Tuğba ağacından başka bir ağaç da vardır” derse; “**Sakin yaklaşmayın o ağaca**” (Bakara, 35) Sakın ha! Gitme... Başka bir ağacın tuzağına kapılmadıkça, Tuğba ağacından mahrum kalmazsın.

Şöyle düşünebilirsin; şeyhin gönlü Tuğba ağacıdır. Bedeni de gölgesidir...

Şeyhin cisimler âlemindeki bedeninin bir dalına yapışırsan maksadına erersin... Sevgiye yol bulursun... **“Artık bana tabi olun da Allah da sizi sevsin.”** (Al-i İmran, 31) ayetinde beyan edildiği gibi ona yapışmaz, sarılmazsanız mahrum kalırsınız... Bu bir sırdır ki size söylendi...

Zaten Şeyh, bağıdır, bahçedir, cennettir...

HAKK'ın sözünü HAKK'tan işit... HAKK'ın sözünü halktan nasıl duyabilirsin... Halktan duyduğün her söz, halkın sözüdür...

Bizzat kendin vasitasız olarak HAKK'tan duymak kabiliyetini elde edememiş, o temizliğe erememişsen; o vakit vasıta ile (Seyyid Burhaneddin) Muhakkık'tan duy... Çünkü onun cân'ı o yeteneği elde etmiştir. Onun için Zikrullah ile kalamullah'tan başka bir şey belirmez... Evde iki kişi olsa ve o evden bir ses gelse, sana gel dense şüpheye düşer beni kim çağırıyor dersin.

Bir de gece yarısı ise ürperir, kimdir bu acaba diye, çıkıp çıkmamakta tereddüt edersin...

Ama (Seyyid Burhaneddin) Muhakkık'ta, Allah'tan başka hiç kimse tasarruf sahibi değildir.

Onda, nefsin ve şeytanın güç yetirip, söz sahibi olması gibi bir şey söz konusu değildir.

Onda nefis ve şeytanın güç yetirmesi mümkün olmamış, mağlup olmuşlardır.

Gerçeklerden duyduğün her şey katkısız altındır. Hem de hiç bakır alaşımı girmemiş altın...Şimdi

sen cisimler aleminde olursan, çaresiz harflerle konuşmak gerekir ki işitesin... (Seyyid Burhaneddin gibi bir) Muhakkık gerek ki, ondan duyup işitesin...

Yüce Allah; bir değirmen gibidir. Her şeyi sebeplere bağlayıp âlemi döndürüp durmaktadır. Şair şöyle der:

Allah'ın nuru ile nasiplenen insan

Meleklerin bile secdegâhı olur o an...

Birinin aybını yahut hünerini öğrenmek istersen,

Bir bahane bul, önce konuşur onu sen...

Testi yahut çanağa vurdun mu bir ses verir,

O ses'ten kırık mı sağlam mı, mahir olan bilir.

Ben Rabbimin cemaline, onun güzelliğine secde ederek onun mahremi (en yakını) olmak istiyorum. Sen ise nâmahremsin (en yakın değilsin) diyor ve benden gizleniyorsun.

Hâlbuki (Rabbimin aşkı) beni hadım etmiş, bütün şehvi isteklerden uzaklaştırmış, sonrada haremine yakınına almıştır... O'nun haremine girmek, tüm âlemin haremi olmak gibidir... Bu nedenle bütün âlemin hizmet ettiği kişi haline getirmiştir beni...

Bir işe başlayınca güç kuvvet ve bilgi birikiminin tamamını başarı için kullanmak gerekir. Niyeti bozuk, kötü kalpli insanlar az bir suda boğulurlar...

Ancak cesaret ve erlikle koskoca denizleri bile aşip giderler... Gerçi zor iştir, er işidir ama kötü kalpli olmamak yeterlidir. Şiir:

**Onu, tuzak kurup avlayayım dedim,
Av geldi beni avladı, kurduğum tuzakla benim...
Tevazu ile baş eğen, başlara taç olur.
Kendini aşağı gören bütün âleme ram olur...**

Şu hikayeyi (Seyyid Burhaneddin) Muhakkık'tan öğrenin: Hakkın lütfu, güzel hoş bir hanımefendiye benzer... Emrinde bir sürü hizmetçileri vardır...

Her kim hanımefendi dururken, hizmetçilerden birine gönlünü kaptırırsa, hanımefendinin şu ikazı ile karşılaşır: “Ey sevgisi düşük kimse! En yüce olanı sevmen gerekirken, gönlünü kapıdaki hizmetçiye kaptırdın... Dur orada der ve arada bulunan perdeyi çekip iletişimi keser.

Himmetin yüce olması gerek... İnsan her şeyi, nasılsa öyle görmelidir. “Ey Rabbim eşyayı bana nasılsa öyle göster...” yakarışı önemlidir.

İnsan, yaşamı içinde bu aydınlık, rahatlama, bir zevk gördü mü, şükredip duayı yalvarışı artırmalıdır.

Çünkü Kur'an-ı Kerim'de; **“Eğer şükrederseniz nimetimi artırırım... Şükretmeyerek nankörlük ederseniz, gerçekten azabım pek çetindir”** buyrulmaktadır. (İbrahim,7)

Hani, hayvanların gıdalarını, nefs-i emarenin kuvvetlenmesi için samanlıktan yollarlar ya; Nefs-i mutmainne'nin gıdası, kuvveti ise, velilerin safran kesilmiş gönüllerinden gelir...

Eğer onların gönülleri safran deposu olmasa, yüzleri safran gibi sarı olabilir mi?

Şimdi sana verilen padişahın bineği için ihsan edilen saman için şükretmek gerek. Ayet-i kerimede beyan edilen **“Şükrederseniz artırırım, ama küfre saparsanız gerçekten de azabım pek çetindir elbet.”** (İbrahim, 7) hükmünce;

*Şükredersen o ihsan artar...

*Nankörlük edersen azaba uğrarsın...

*Nankörlük ayrılıktır... Ayrılık ise azaptır...

Kur'an-ı Kerim'de; **“Abdest almak için “yüzlerinizi yıkayın”** (Maide, 6) buyrulmaktadır.

Denizde yaşayanlar, kıyıya çıkınca güneşten rahatsız olurlar...

Ruh Yunus'unun zindanı olan balık karnındaki kokuşmayı, aynı zamanda dünya denizinin zindanında bulunan kirliliği, kokuşmayı ancak temizlik kurtarır...

*Temizlik ise abdesttir...

Velilik soğukluktur... Oradan geçebildin mi öyle bir makama ulaşırsın ki, oraya varanlar; **“Orada ne güneş görürler ne de Zemheri”** (İnsan, 13) ayetinin sırrına ererler...

Bu soğuk ülkede şeyhin sıcak soluğu yardım etmedikçe bu tür baş ve ayakla yol almaya imkân yoktur... Ancak o sıcaklığın, seni yanmış harmana döndürmemesi için az olması gerekir... Bu harman yanmış, yakılmıştır ama ne de hoş yakılmıştır... Özetle, o soluğun sıcaklığı (müridi) üşütmeyecek, ısıtacak kadar olmalıdır.

Mürit o makama normal yollardan ulaşmalıdır. O velayet ülkesinden geçtin mi; asıl erişilmesi gereken o âlemin güneşi sana vurur, seni aydınlatır...

Şeyhin nefesinin sıcaklığı fazla olursa, seni kökünden çekip çıkarır...

İpek böceğini de sıcak yerlerde beslerler ama onu öldürecek kadar ısı vermezler. İpek böcekleri de ölüp giderler. İşte bu yüzden kadınlar ihtiyatı elden bırakmayıp, İpek böceklerini, elbiselerinin içinde, koyunlarında büyütüp, aşırı sıcaktan ölmemelerini sağlarlar.

Şimdi sende kendini bırak da, o âlemin nuru ve hararetinden mihnetlere düş...

Sevgi kurtları etinden yiyecek olursa, varsın yesinler hiç dokunma... Çünkü İpek böceği iliğine damarına kadar yemedikçe ipek meydana gelmez...

Çürüyüp dökülen etlerinin yerine öyle şeyler meydana gelir ki bunların zararlı olması mümkün değildir...

Eyüp (a.s.) **“Ey Rabbim! Hastalık sebebiyle bana zarar dokundu.”** (Enbiya, 83) ayeti kerimesinde beyan edildiği gibi bu sözü; inkâr yahut isyan yoluyla değil soru sorarak söyledi.

Yani kokmuş çürümüş etler benden döküldü gitti ama yerine yüz binlerce hatta milyonlarca lütuf ve ihsanlar geldi, ifadesini kullandı... Şiir:

**Laf olsun diye güzelsin diyorum sana,
Yüzün güzelden daha güzeldir yoksa...**

Eyyüb (a.s.) manevi hastalıklara kendisini bıraktı, karşı koymadı da, vücudundaki etleri kurtlar yedi... Sen de o gerçeği istiyorsan sabırlı ol... O zaman evliyâullah senin çevrende dolaşırlar...

Artık sende şehvet pislikleri, yeme içme sevdası, günah işlemeye meyil veya arzu kalmaz. Bunların hepsi birer özenti, rezilliktir.

İstek ve arzularına uyduğun müddetçe de rezil olmaya devam edersin. İşte bütün bu kötü alışkanlıklar hayız kanı gibidir. Eğer bunlar pis ve murdar değilse, neden bunlarla dost oldukça kirleniyorsun. Neden temizlikten uzaklaşıyorsun?

Nebi (s.a.v.) Efendimiz:

“Allah güzeldir güzeli sever. Temizdir, temizi sever.” (Tirmizi) buyurmuşlardır. Kur’an-ı Kerim temizliği seven güzel insanları şöyle övmektedir:

“Onun içerisinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çok temizlenenleri sever.” (Tevbe, 108)

Hayz’dan temizlendin mi, Allah dostlarına seninle görüşüp konuşmak arkadaş olma izni verilir.

Allahın hoşnut olduğu bazı kullar vardır ki, onlar zaten temizdir. Onların temizlenmeye, arınmaya ihtiyaçları yoktur, sanki Melek gibidirler...

Bazıları da öyle yaratılmıştır ki; Pistir tam bir pisliktir. Onlar da temizlik cevheri hiç yoktur, şeytanlar gibi...

İnsanın yaratılışında ise bu iki çeşit mevcuttur. Meleklerdeki Nur cevheri de vardır, Şu göklerin unsurların karanlığı (zulmeti) de vardır...

Şimdi rahata kavuşup, huzura erdin mi dikkat et! O rahat ve huzur dışarıdan geliyorsa, tümünden dünyaya aittir. Eğer içinden, gönlünden geliyorsa Kur’an-ı Kerim’de buyrulduğu gibi **“Mal ve oğullar, dünya hayatının süsleridir. Baki kalacak sâlih ameller ise rabbinin katında sevaçça daha hayırlıdır, amelce de hayırlıdır.”** (Kehf, 46)

İşte sana faydalı olacak şeyler bunlardır... Başka şeyler ise seninle kalmazlar... Onlar bedene aittir, duygulardan gelir ulaşır sana... Şiir:

**Zihninde duran boş sevdaları sür çıkar,
Nazlanmayı bırak da, fazlaca yalvar...**

**Senin ustan aşktır, vardın mı onun yanına,
Zaten hal diliyle ne yapacağını söyler sana...**

**Dün gece aşkın kabarması yüzünden
Sakiden bâde sunmasını istedim.
Saki kendi nurunu gösterince yüceliğinden,
Ben yok oldum, Saki'nin baki olduğunu bildim.**

İnsanların eşinden veya başka şeylerden ayrılması şuna benzer: Yakınlarından biri ölür, ilk gün sana pek acı gelir... İlerleyen günlerde ise bu acı biraz hafifler ve böylece yürür gider...

Ben bir yağcıyım (imalatçıyım) bademi, fıstığı, cevizi kırıp kabuklarını yok etmişim... İçlerini de yağını çıkarmak için iyice dövmüş, ezmişim... Sofiler gibi tertemiz yağlarını elde etmişim. Elde etmemiş olsaydım, kandil fitili yağlı olamazdı.

Beni ısıtan kandil fitili yağlı değilse, içinde bir meş'ale nedir? Yahut kandil yoksa ışık neden dışına vuruyor, dışarıyı aydınlatıyor. Eğer ışık yoksa şu pencereye vuran parıltı ne? Birisine ışık gerekirse şunu kabul etmelidir. Öncelikle susam tohumları bulup, ezip yağını çıkarmalıdır. Kur'an-ı Kerim'de bu misal şöyle ifade edilmektedir:

“Biz onu (balığın karnından) hasta bir vaziyette sahile çıkardık, üstüne de geniş yapraklı bir bitki bitirdik”
(Saffat, 145-146) Şair şöyle der:

**Bedenim eriyip zayıflayınca,
Mihnet dalgası attı beni karaya...**

Gönlüm Deniz gibi... Cân ise sanki Yunus...

Cân (ruh) balığın karnında gizliydi... Balığı sıktım, sıkıştırdım ve cân'ım sahile çıktı, kurtuldu... Tıpkı ayeti kerimede belirtildiği gibi: **“Biz onun hasta bir vaziyette sahile çıkarttık.”** (Saffat, 146) buyrulmuştur.

Şeyh aynaya benzer... Ona ne kadar bakarsan, kendini ne kadar ona verersen o da sana o kadar bakar... Kendisini o kadar sana verir, ilgilenir...

Gam çekmek, gönlünü basit bir ateşe ot gibi atıp yakmak yazık değil midir? Birisi ömrünü delicesine harcasa, bu bilgi ve tedbirlerden hiçbir kazanımı olmasa, sevinmesi mi gerekir?

Hâlbuki dünyada ömürden daha aziz bir sermaye yoktur. Sahibinin (Allah'ın) izni olmadan, bu ilim (bu ömür) kumaşını çalan kişi hırsızdır...

Hırsızın ise **“Erkek olsun kadın olsun, hırsızın elini kesin”** (Maide, 38) hükmünce eli kesilir. Peki, böyle olunca senin elini kim tutacak...

Dünya cehennemnin tavanıdır... Oraya giden yolda nefsin istekleri sanki çiçeklerle bezenmiştir...

Sen onları görüyorsun da içindeki yüz binlerce azabı neden göremiyorsun?

Sana bir kimse bu tavan sonunda çökecek derse, ne dersin ona... Kur'an-ı Kerim'de bu tablo şöyle resmedilmektedir: “ **(Ölüm korkusundan) Ayaklar birbirine dolaştığında...**” (Kıyamet, 29) Sakın dünya damındaki lâle'lerle, çiçeklerle oyalanma ki, kurtulabilesin...

Nebi (s.a.v.) Efendimiz; “Cennet hoşla gitmeyen şeylerle; Cehennem ise nefsin hoşuna giden şeylerle çevrilip süslenmiştir.” (Müslim) buyurmuşlardır.

Şimdi dünyadan şehvetle elde ettiğin her haz, bil ki cehennemnin tavanıdır. Ancak zaruret ve ihtiyaçtan olursa âhiret'ten sayılır...

Nitekim At'a yola gitmesi için yem verirsin. O helaldir. At binene ziyan vermez. Fakat bu lokmayı şehvetle yersen, billahi de haramdır...

Haram olan bir lokmayı, zora düşersen, zaruret miktarı yersen helal olur. Sen ise şu şarap haramdır zannettin... Nice şehvetler vardır ki adamı sarhoş eder. Sen ise sarhoş iken tutup külhanın damına çıkmışsın...

Tutup Kuran-ı Kerim'i tefsire koyulurlar... Söyledikleri sözler, hep kendi zanlarına, kıyaslarına, meşrep ve yakıştırmalarına göredir. Kendilerine uygun laf ederler sonra da ona tefsir adını takarlar...

Oysaki yaratılmışın zannı, şüphesi yaratanın dileğine, muradına asla uymaz... İşte “Kuran'ı, kendi görüşü, arzusu doğrultusunda tefsir eden kâfir olur.” hadisinin işaret ettiği budur. (Kenzü'l-Ümmal)

Zaten birisi, başkasının sözünü naklederse âlim olamaz. Birisi bir başkasının şiirini okursa şair olamaz, ona şair demezler... Râvî (nakleden) derler.

ER isen kendin söyle...

Dünyada itibar edilecek söz: Ya Kur'an'dır ya Hadis... Bazı kişiler Kuran'ı anlamada yanılmışlar, yapmış oldukları basit yorumlarına ahmaklıklarından dolayı tefsir adını vermişler, Yine aptallıklarından dolayı yorumlarını uzatıp durmuşlardır.

Yüce yaratanın sözünü, tefsirde güçlük çekmeyen gönül ehlinden işit...

Bilmiş ol ki ahırda beslenen her öküz, kasabın bıçağı için beslenir...

Kağrı çeken öküz ise kasabın bıçağından emindir. Öküz, ahırda beslenmek yüzünden başına neler gelecek bilseydi, kağrı çekmek ona güç gelmezdi. Kağrı çekmek boyunduruktan serbest olamamak gibi şeyleri canına minnet bilirdi.

Ahırda öküzün önüne serpilten saman, tencerenin yağı içindir... İkrâm ve ihsan değil... Şöyle hikâye edilir; Günlerden bir gün öküzün biri arkadaşı ile şöyle dertleşmişti:

“Bir zamanlar beni ahıra bağlamışlardı. Biri gelip, beni uyarmak için şöyle dedi: Seni kasaplar bekliyorlar, semirdikçe etine paha biçiyorlar. Bilmiş ol ki senin semirmiş o etlerin başının kesilmesine sebeptir... Ahırda sana verilen yemi gördükçe bir ihsan

ve ikram sanma. Sadece başının kesilmesi içindir. Sana tavsiyem şudur: İyi beslenmeyi bırak, yemden ağzını çek, gücün yetmiyorsa ahır sahibine el atıp ona yapış da sana yardım etsin, işin sonunu sana hatırlatsın...”

Sen asla namaz kılmamışsın, sebebi de şu: Bir secde ile yakınlık elde ediliyor. Kur’an-ı Kerim’de Yüce Allah **“Secde et ve yaklaş”** (Alak, 19) buyuruyor... Peki, sen ne zamandan beri bu yolda yürümektesin? O şehre varmayı istemektesin, fakat hala o şehre ulaşmış değilsin.

Gittiğin yerde konaklayabilecek, ne kervansaray, ne tekke ne de bir bağ veya bahçe gördün... Kıldığın her hangi bir namazda bu mana yoksa bu namaz, namaz değildir. Kur’an-ı Kerim’de **“Vay hallerine o çeşit namaz kılanların...”** (Maun, 4) buyrulmaktadır.

Allah'a yakınlaşmak yahut uzaklaşmak için sebepler vardır. Hangi şey seni Allah'a yaklaştırıyorsa ona sarıl; uzaklaştırandan da hemen uzaklaş...

Dünyada nefse zor gelen ne varsa seni Allah'a yaklaştırır... Tam tersi nefse uygun gelen ne varsa seni Allah'tan uzaklaştırır...

O zaman nefse zor gelen aykırı olan şeylere iyice sınıksıkı yapış ve yüce Allah'tan güç ve kuvvet iste... Çünkü ondan başka hiçbir kimseden güç ve kuvvet isteyemez, elde edemezsin.

“La havle velâ kuvvete illa billahil aliyyul azim.” Zikri, (kuvvet ve kudret ancak Allah'a mahsustur.) önemlidir.

Düşman kuvvetli olsa bile Rabb'inin kuvveti seninle oldukça sana yardım ettikçe düşmanın kuvveti tesir etmez...

Yüce Allah bir kutsi kelimasında şöyle buyuruyor:

“Ey nefis dünyadakileri feryat ettirdin... Esir ettin... Ama bizim öyle kullarımız var ki seni feryat ettirirler...”

Şimdi nefsin dizginini çekip bağlı bulunan ipini kısalttın mı; yüceler yücesi âlemlerin sultanına ulaştın, düşmana kılıç çektin demektir... Artık yüce Allah'tan üstünlük ve zafer'e ulaşmayı dile...

**Sen Can'ı satın almamışsın, kıymetini bilemezsin,
Çünkü Hint'li de bilmez kadrini bedava malın...**

(Gencevî)

Şimdi padişahın (Hakk'ın) sırdaşı olan kimseler, şu özelliklere sahip olmalıdır:

*Bu makamda nasıl olur da öfke yatışmaz diye düşünerek, öfkeyi yenerler.

* Bu makamda Allah'ın razı ve hoşnut olmasını dilerler...

* Bu makam ne güzel bir hoşnutluk makamıdır.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

“Gerçek şu ki Allah ancak Benim, ben... Benden başka hiçbir ilah yoktur.. Onun için Bana ibadet et ve Beni anmak için namaz kıl.” (Taha, 14)

Bu ayet ışığında artık ben tam bir muvahhid oldum... Namazım işte bu mertebeye ulaştırdı beni... **“Secdeden kaçınan ancak şeytandır.”** (Bakara, 34)

İnsan nefsi ile savaşırken son durak olan müşahede makamına ulaşamaz.

Müşahede kalpte Allah'tan başka hiç iz kalmamasıdır... İşte müşahedeye mazhar olunca da artık nefs'le savaş kalmaz...

Şimdi ben ölmüş isem nasıl diri kalabilirim. Ben, ben oldukça secde ederim fakat ben kalmadım mı secde eden de kalmaz.

Hikmet de güzel söz gibi latif olan şey imanın özünden meydana gelir. O âhiret âleminde meydana gelecek sevinç ve neşenin eseri, bu âlemde yüze vurur, güldürür, neşelendirir insanı...

Nitekim tasavvuf ehli şöyle der:

“Rahat ve huzur yalnızlıktadır... Felaket ise iki kişi arasından çıkar...”

Dostların hepsi erkeklikten kalmış olsa gereklidir. Senin sevgilin ise ancak sensin... Şair şöyle der:

Saman çöpü gibi her rüzgârdan titrersin...

Dağ bile olsa, bir saman çöpüne değmezsin.

**Erlik kapısından girenin gönlü iyidir,
Mertlikten meydana gelen dilek de iyidir.
Ey Dost! Birliği, tek olmayı seç,
Dünyada hür olarak dolaşıp gezmeyi seç.**

Gam ve kederli olmak tamamen zamanın sıfatıdır. Gece ve gündüzün hareketiyle zamanın getirdiği bir şey... Şu zaman gelip geçer... Kederi de gamı da silip süpürür, alır götürür... Gam çekiyorsan çekmemeye çalış, çünkü zaman giderir onu...

Eğer neşeli ve sevinçli isen fazlaca sevinme, neşelenme, tıpkı gam gibi, sevincini ve neşeni de zaman kendisiyle birlikte götürür... Bu şu olaya benzer:

“Hırsız birinin evine girer varını yoğunu alır götürür... Ev sahibi ise hâla evdeki eşyaları nasıl yerleştirim derdindedir. Hâlbuki evde hiçbir şey kalmamıştır.”

Onu hoş tutun... Onun saçının bir teli bile dünyadaki bütün güzelliklerden daha hoş, daha sevgilidir... Şöyle bir ikaz vardır: “Her kim ebedi azaba uğramak istiyorsa, gelsin beni incitsin...” Gel şu yanmakta olan mumu körlerin önünden kaldıralım, yok edelim gitsin... Şu yüzümüzü onlardan gizlemeyelim de ne yapalım!

**Gök kuşu tuzaktan çıktı kurtuldu
Yüce Allah'ın huzuruna vardı kurtuldu...
Toprak olan, toprağın kıyısına kavuştu.**

Arştan olan, arşın direğine yapıştı... (Gencevî)

Dünyanın özü toprak ise temizlik dinin nakşı;

Bütün toprağı satarım da alırım temiz olanı...

(Gaznevi)

Rabbim beni aziz etmiş... Ben kendimi horlayıp horlatamam. Böyle bir şey yaparsam zulüm olur. Bu sözlerim kibirlenmek değildir, kimi düşman olarak göreyim;

Malları ile bana karşı büyüklük taslarlar... (Soruyorum) YÜCELİK; Bilgi ile mi olur? Kötülüklerden sakınmak (takva) ile mi olur; Yoksa mal ve mülk ile mi? Bunun cevabı Kur'an-ı Kerim'de şöyle verilmektedir:

“Gerçekten Allah katında sevabı en çok ve derecesi en yüksek olanınız, elbette takvaca en ileri olanınızdır.”(Hucurat,13) Şiir:

**Pîr olan Allah'ın lütfu ile yıldız gibi olur pîr,
Süt emen küçük çocuk nasıl pîr olabilir?
Bırak, başını tutma, hangi duvar sağlam ise vursun...
Başını vurup elbisesi, hatta bedeni kanlı olsun.
Başı yarılmış halde bana gelir parmağını ısırarak...
O zaman kendisine söylediğim sözleri hatırlayacak...
(Senai)**

Yüce Allah bu dünyayı oyun, asılsız iş diye niteledi... Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

“Bilmiş olunuz ki, dünya hayatı bir oyun ve eğlence, bir süs ve aranızda bu öğünme, mal ve evlat da bu çokluk yarışından ibarettir.” (Hadid, 20)

İnsanoğlu bu dünyadan (zihnen) çıkıp terk etmedikçe oyun ve asılsız boş işlerden kurtulamaz...

Zihninde dünyevi gelecek ve hırsı silip, buradan çıkıp dünyayı terk etti mi, “Er” sayılır... O, Er olan insanlar; Kuran’ı kerimde şöyle övülmektedir:

"Öyle insanlar vardır ki, ne ticaret ne de alışveriş, onları Allah'ı zikretmekten, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamaz." (Nur, 37)

Müslümanlık uzak, çok uzak düşmüştür... Biz de bunların sandığı gibi Müslümanlığı renk ve kokudan ibaret mi sandık? Zaten bu (gafil) topluluk bizden hoşlanmaz... Çünkü aramızda cins birliği yoktur...

Nitekim “Cinsinden, eş değerinden olmayana bakmak gönlü kör eder.” demişlerdir. Eş değeri olmayanı görmek bana her an ölüm gibi gelir.

Bazı şahıslar, tertemizdir... Onlarda hiçbir kötülük yoktur, hased etmez, kin gütmez, kimseyi incitmez ise (dost) olabilirim. Çok defa bu özelliklere sahip olan da on binde birdir...

Nefs-i emmare’ye aykırı davrandın mı Yüce Allah seninle barışır... Yok, nefis ile barışırsan Allah ile savaşa girmiş olursun...

Bir kimse, herhangi bir bayanı imam ilan edip ona uyar mı? Böyle bir şey ne Müslümanlıkta ne de kâfirlikte vardır...

Hani birisine, bir işte başarılı ol, işini iyi yap deseler, cevaben: “Ben zaten işimde gücümdeyim” der... Peki, yaptığın işte başarı ve somut bir eser nerede? diye sorulduğunda, “Dur hele, şu işi başarayım da sonra konuşuruz.” der... Şair Senâî şöyle demiştir:

**Yılan balığına benziyorsun ama ne yilansın ne balık,
Sen bir münafıksın, yapma artık, ya yılan ol ya balık...**

Kulun kendisini yok etmesi veya tehlikeye atması doğru değildir. O kendi kendisini meydana getirmede ki, kendi isteğiyle gidebilir... Ancak kendisine zarar ziyan veren şeyleri yok etmesi gerekli bir vecibedir. Mümkünse sofranın başından doymadan kalkmalısın... Yemeğini bile fakire bağışlamalısın... Böyle yapabilmek büyük bir iştir...

Müridin edeplerinden biri de;

Şeyh dalıp kendinden geçtiği zaman sakın ona selam bile verme... Çünkü o anlar sevgili ile buluşmuş, ona kavuşmuştur. Selam vererek, o anda onu sevgilisinden ayırmış olursun... O zaman şeyhin âhı seni etkiler...

Müritlerin uyması gereken edepler kıl gibi çok incedir.

Edebin inceliğine işaret olan o kıla dikkat etmez, kara bir kıl orada belirirse şeyh; Arif'in gönlünde zuhur eden ilahi nurun güneşini görsün diye gözde perde olan o kılı çekip koparır da arif'in haberi bile olmaz...

Tecelli ışığı arif'in gönlünü zayıf bir hale getirip onu hayran eder... Göz o nur'un karşısında tir tir titrer... Harap olur gider... Kur'an-ı Kerim'de: **“...Yüce Rabbimizin kudreti dağa tecelli edince onu yerle bir etti. Musa da baygın düştü...”** (A'raf, 143) buyrulmuştur.

Şimdi sende yüzünü doğuya çevirdin mi, sana söz ışığı vurur... Sende bir hal belirdi mi, o zaman da HÂL ışığı vurur... Şu halde bir ehil şeyhe, bir kuvvet ve hal sahibine git de işini ihtiyat ile başarasın... Bu ince yolda şeyh seni irşâd etsin... Şair şöyle der:

**Öyle gökler vardır ki cân ilinde,
İş buyurur ve yaptırır dünya göğüne...**

Yüce Allah, bu âlemde birçok şeyler yaratmıştır. Ancak insan ruhundan daha yüce hiçbir şey yaratmamıştır.

(senin) İçinde bulunan hayvanî ruhu, bu aşağılık nefsi ne kadar kahredersen o ulvî ve nuranî ruh o kadar kuvvetlenir...

Biz insanlarda iki nefis vardır... Biri gece gibi kapkaranlık bir nefis...

Diğeri ise güneş gibi aydınlık bir nefis... Oruç tutmak, az yemek gibi, sade cila vurmakla nefsin isteklerini azaltırsan (hayvani) nefis zayıflar, o ruh ortaya çıkar... Gecenin yerine gündüz geliverir...

Her nerede olursa olsun, aşırılığa sapmadan orta yol takip edilirse hiçbir ziyan ve bozukluk olmaz. Bu yolda tamamen fayda ve rahatlık vardır.

Vicdanlı olmayı, vicdan sahibine buyurmak gerek... İnsafsız ve vicdansız söylemek hikmete uymaz... Sende nefis yok olmadıkça dini bilgi ve tasavvuf yolunda ilerleyemezsin...

Kur'an-ı Kerim'de: **“Allah onları sever; onlar da Allah'ı sever.”** (Maide, 54) ayeti kerimesinin manası gerçekte budur. Şair Senâî şöyle der:

**Sen, sende oldukça, varlığından geçmedikçe,
Kâbe'de bile olsan orası olur meyhane,
Varlığın, nefsin uzak oldu mu senden
Puthane bile beyt-i mamur olur sevginden...
Eğer şekilcilikten mana yönüne dönersen
Seni cennete iletirler dünyada iken...**

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah:

“Allah uğrunda zulme maruz kaldıktan sonra hicret edenlere gelince, onları dünyada elbette güzel bir şekilde yerleştiririz.”(Nahl,41) buyurmaktadır.

**Öndeki perde benim, kaldırıp varlığımdan geçince,
Buluşup, kavuşmak vardır ancak kalkınca o perde.
Burçlar, yıldızlardan geç, rıza makamına var da Salın.
Orada ne sıcak ne de soğuk, seni üzmez sakın...
Gök kubbenin damına nasıl çıkılır deme!
Varlığından vazgeçersen çıkılabilir bir dene... (Senâî)**

**Ben, ben oldukça nasıl söz edebilirim senden
Ama ben sen olursam, ya ben söylerim ya da sen...
(Baba Eftal)**

**Devletin de, dinin de düzene girmesi için
Akıl gözü, ilk şarttır; sonucu görmesi için...
Hırsız evde, yürü acele et de,
Gönül ve din evini görüp gözetle...
Konuştuğun zaman, yok olup kayboldun mu
Cebbârın sözü bil, o zaman konuştuğunu... (Senai)**

Bu varlıktan yok olmadıkça, onun varlığı ile vâar olamazsın... Onunla dirilemezsin... Âb-ı hayata dalamazsın... Ebedi saltanatı bulamazsın... Böyle olmadıkça hiçbir fayda elde edemezsin...

Âlim olan şahsın hali, söylediği sözlerden aşağıdadır... Arif olan şahsın hali ise söylediği sözlerin

üstündedir... “Arif olan kimse Yüce Allah'ın, ilminin madeni ve cevheridir.”

Onun nimetini gönül dadısı yedi...

Gönül sanki, ilahi sırrın defteri kesildi...

Sen var olasan, Allah da var olsun ve sakın

Böyle sözler söyleme, aklını başına al, sakın...

Varlığında kaldıkça gerçek varlığa iletmezler seni,

Gözden uzak oldun mu, gönülden çıkarmazlar seni

Gerçekten kendi varlığından vaz geçip yok oldun mu?

Alnından işaretleyip, parmakla gösterirler seni.

(Senâî)

Allah ile dost olmak parlayan bir nur gibidir. O'ndan başkası ile dost olmak ise öldürücü bir zehirdir... Kendi keyfine göre hayat süren bir kişi yine kendi keyfine göre ölemez... Örneğin; Karasinek keyfince, boş yere uçar gider, nereye dilerse oraya konar durur... Etin üzerine de konar... Kasap birkaç kez kovaladıktan sonra satırı indirir ve başını bedeninden ayırır... Kasap şöyle mırıldanır “Sana ikaz etmiştim, her yere konma diye!”

Bal arısı böyle değıldir... Emredileni yapar. Kur'an-ı Kerim'de: **“Rabbin bal arısına da, dağlardan, ağaçlardan ve kovanlardan ev'ler edinmelerini ilham etti, sonra meyvelerin hepsinden ye de rabbinin sana mahsus kıldığı yollara çık diye ilham etti. O arıların**

karınlarından renkleri çeşitli bal çıkarken insanlar için şifa vardır.” (Nahl, 68-69) buyrulmaktadır.

Onunla (Allah ile)birlikte olan kimse diridir...
Konuşan diri odur, mest olmuştur, ebedi hoş olacaktır.

HAKK'tan başkası ile diri olan kimse; binlerce akıl ve binlerce bilgiye sahip olsa bile, yine de sen onu tamamen yok say...

Varlığından geçmedikçe, onun varlığına bürünmedikçe, ona kavuşamazsın... Artık gerçek ortadadır... Her var olanın gerçek can'ı HAKK'tır. Cân'dan öte ne varsa fanidir, yok olur gider...

**Allah ile dost ol, barışık ol, nefsinden eser kalmasın
Cisim değil, gönülden yakîn ol da, cân'a yakın olasin...**
(Hakanî)

“Aşk yolunda can ver de, can alan kimseyi cânan olarak tanı” (Senâî)

**Ben öyle bir yere kul, köleyim'ki kendilerini bilirler,
Her nefeste gönüllerini yanıştan kurtarırlar.
Her şeyi kendi zât ve sıfatları ile görürler,
Kendi varlık levh'lerinden enel HAKK sözünü okurlar.**

Âlem bütünüyle onun sıfatlarına bağlıdır,

**Halk kendi varlığında oldukça, ona mağlup olmuştur.
Onun varlık perdesinden içeriye girenler ise,
Sıfata bağlı kalmazlar, zatında yok olup giderler.**
(Mevlana)

Sonradan yaratılmışları bilen kimse, yaratanın varlığına ve ebediliğine ulaşır...

HAKK Teâlâ, bir toplumu dünya için yarattı.
Dünyayı da onlar için yarattı...

Bir toplumu da âhiret için yarattı, âhireti de onlar için yarattı...

Bir kısım insanları da kendisi için yarattı...

Dünya ehli; (erenlerden) Sûfî bakkal Yusuf'u, Hallacı Mansur'u sevmeyenler, istemezler. Bu tip insanlara Rabia'nın bir sözünü nakledeyim:

Rabia'yı bir âlim istemiş, "onu istemem, çünkü o dünya ehlidir" diye reddetmiş. Yakınları; "Ama onun hiçbir dünyalığı, malı mülkü yoktur" demişlerdi. Bunun üzerine Rabia şöyle cevap verir:

"Allah şöyle buyurdu, Resulullah (s.a.v.) şöyle dedi, ifadeleri yok mu?" Bu sözler dünyaya ait değil mi?

Bilgisiz cahil olmak başka, kendisini cahil bilmek başkadır.

Şeyhin huzurunda mutlaka ölü gibi olmak gereklidir. Acaba bu insanlar ne ararlar da daima bir himmet et der dururlar ama birine himmet edip işe giriştik mi kaçıp gider, başka şeyle meşgul olurlar...

Bir kimsenin hayal görüp, adam olması yahut kendisine adam denmesi için kırk gün evden çıkmadan (çile) çekmesi mi gerek...

Salât ve selam üzerine olsun Hz. Muhammed'in dini ile bunun ne ilgisi var? O el ile başlangıcı ve sonu olmayan Allah'ın eteğine sarılmak gerek ki pisliklerden temizlenmiş olsun.

Öncelikle insan kendi nefesine bakıp sonradan olduğunu, hiç yoktan yaratıldığını bilmelidir...

Kendisinin fani olduğunu gören veya bilen, Yüce Allah'ın bütün sıfatlarını da görür veya bilir. Sonradan oluş fikrini atar, evveli olmayan zat'a varıp ulaşır...

Bundan sonra artık hem yol, hem de yolculuk başlar... Şeyhler bu makama son makam derler... Bu makama ulaştıktan sonra ölmek insan için ahmaklıktır...

Allah'a ulaşan, kavuşan kimse niçin ölsün artık? O kimse buracıkta ebedi hayatını görür...

İnsanlara kolay gelebilecek söz söylemek isterim ki, halk, duyduğu bu sözleri anlayabilsin, hoşuna gidip kabul etsin.

Bağnaz bazı insanlar vardır ki "Allah, falan kimseyi gizli sırlara ortak etti de beni etmedi" diye haset ederler... Ben ise hiç haset etmeden şöyle derim:

Nihayet o da benim gibi bir insan... Bir sebep var ki bu yüce makama erişmiş...

Ben de çalışır, çabalar o sebebe sarılırım. Niçin haset edecekmişim?

Bu söylediklerim nefse düşkünlük, aşırı istek ve arzu değildir. Hatta bu davranış aşırı istek ve arzuları öldürür...

Bu istek gönül'e arzuları soğuk gösterir, hem öylesine soğuk ki, o kimsenin gönlünde yüz binlerce Hûri olsa, bir pula değmez...

Bu istek öyle bir yere vardırır ki insanı, artık makam ve mevki sevgisi kalmaz, kökünden sökölüp gider... Tüm arzular soğuk gelmeye başlar.

Şeyhlerin pek çoğu bu dileğe, bu makama erişememişlerdir. İnsan bu durağı geçti mi, ilahi âlemde karşısına önce bir nûr perdesi çıkar...

Bütün dilekleri kırar geçirir... O zaman insan aşağıya doğru bakar ve herkesin makamını görür... O vakit insanların kötülükleri de gözünün önüne gelir ve Feridüddin Attâr gibi şöyle der:

**Ey düğümleri çözmek arzusu ile düşüp de ölen kimse,
Ey vuslat içinde doğup, ayrılık ile can veren kimse...**

Halkın övündüğü bilgi ve düşüncelerle, (iyi desinler) diye halvete girip çile çıkarmakla meşgul olan insanlar, (Allah rızasından) daha fazla uzaklaşmaktadırlar...

Bu bilgiler düğümleri çözemez... Bunlarla oyalanmak maksattan uzak kalmaktır, kendinden uzaklaşmaktır...

İnsan ilk merhalede maksadın başındadır... Bu bilgiler ve düşüncelerle ne kadar oyalanırsa bu halvetlere ne kadar katlanırsa, maksattan o kadar uzaklaşmış olur. Onun katında avamın da bir değeri yoktur artık... Oysa avamdan maksat, halkın bilgi edinmemiş olanları değildir. Avam; mânen kör olan kimselerdir...

Bazı insanlar ilim tahsil etseler bile, manevi körlükten kurtulamazlar. Hâsılı kişi ne kadar ileriye giderse kendi özünden o kadar uzaklaşır...

Manevi ilerlemeyi kast etmiş ise bu maksada ulaşıp kavuşmaktan o kadar uzak kalır.

Bilgilerle oyalandıkça, uğraşp çabaladıkça, başka diyarlar için yolculuğa çıkar, uzaklaşıp gider...

Ancak mana gözü açık, kendisinde körlük bulunmayan kimse, avamdan olamaz...

Zikrullah'ı; Göbekten yukarıya doğru, içten ve canı gönülden yap...

Biz kime yüzümüzü çevirip ona yönelirsek, o kimse bütün dünyadan yüz çevirir... Yeter ki biz ondan yüz çevirmeyelim...

Bizimle dost olunmasının alameti dünyadan uzaklaşmaktır... İçimizde bir İnci vardır. Kimin yüzüne o İnciyi tutarsak işi bitti demektir... O bütün (dünyalık) dostlara yabancı kesilir.

Burada ince bir sır daha var: Ulu Mevlana Bahâeddin Veled oturmuştu. (Arkadaşı) Hâceğî

Cehvâreger “Namaz vakti geldi.” diye seslendi... Herkes kalktı namaz kıldı... Ondan sonra Haceğî dedi ki; “Namazı bitirdikten sonra gördük ki namaz kılanlar, kibleyi arkalarına almışlar...

Sen (ey zındık) “Ben HAKK’a ulaştım, artık Muhammed (s.a.v.)’le işim yoktur” diyorsun... HAKK, Muhammed (s.a.v.)’den ayrı değil ki...

Allah her zaman onun şanını yüceltip duruyor... Nasıl olur (aykırı) söylersin. Allah her lütfu ona vermiş, herkesi ona tâbi kılmıştır.

Kur’an-ı Kerim’de **“Eğer dileseydik her şehre bir peygamber gönderirdik”** (Furkan, 51) ayetini okumadın mı? Şimdi düşün...

Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz “Hiç dileseydik?” dedi mi? Kendisi için bir şey istedi mi?

Şöyle bir hikâye anlatılır; Hani birisi, sevdiğinin önünde inciye parçalayıp un ufak haline getirmiş de, sevdiği niçin böyle yaptığını sorunca;

-Beni sorgulaman için yaptım, demiş. Bu cevap üzerine sevgilisi şaşırılmış ve şöyle demiş: “Demek ki senin yanında bu denli değerim var. O zaman sen de buna değersin”

Bir topluma Karga kılavuz olursa, kibirle benlikle dopdolu olup, benliğinden vazgeçmiyorsa(o toplum) ben ne yapabilirim?

Maneviyat elbisesini Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz gibi elime aldım, sana getirdim...

Bu elbise Allah'tan gelen bir manevi bir elbise gibiydi. Ancak istemem diyerek iki elime birden vurdu ve uzaklaştırdı beni...

Sen istemezsen isteme... Ben bunu huy edinmişim. Bu acıyı çekmek benim âdetimdir... Yine de sana zarar verecek olan ateşe gider onu söndürmek için üflerim.

Müslümanlıkta keşişlik, ruhbanlık yoktur. İnsan, halk ile ne kadar fazla karışır ve uzlaşırsa o kadar HAKK'a yaklaşır... Senin dostun HAKK'tır, şüpheye düşme, kötü düşüncelere dalma... Çünkü dostlardan olgunluk gördün, o güzelliği seyrettin. Bundan böyle sana her ne gelirse bil ki yolunu kesmek içindir. Bu tehlike nefis veya şeytandır. Senai şöyle der:

HAKK'tan gayri ne görürsen puttur o, kır gitsin!

Mutasavvıflardan bazıları şöyle der: "Gönlüm, Rabbimin ilhamı ile bana işaret etti." Bu söz hoş bir medresedir... Ey güzel; görmediğin bir kimseyi nasıl döveceksin? Görmediğin bir kimseye nasıl vuracaksın?

Tasavvuf ehli ; " Vur, kır, geç gitsin..." demiş... Varını yoğunu Allah için harca da, dünyada, vâr'ını bitirip, yok derecesinde olanlara katıl, ortadan kaybol... Yeni bir yol bul... Burası var'ını yoğunu sarf edip hiç bir şeyi kalmayan kimselerin medresesidir...

“Ne olurdu Hz. Muhammed (s.a.v.)’in anası Hz. Muhammed’i doğurmasaydı.” diye Hadis olabilecek bir söz vardır ki, şu anlama gelmektedir:

“ Bu söz varlığının yok olmasını istemektir. Bu söz tamamen yokluktur... Yokluk ise varlıktır...”

Bu söz; “Allah ile benim aramda öyle bir vakit vardır ki, o vakitte aramıza ne bir büyük melek ne de nebî’ler girebilir.” Hadis-i Şerifi’nin manasıdır...

Yani ben bile bu varlığımla sığmam, başkası nasıl sığabilir anlamınadır...

Sevgili mutlak kemâl'dir... Bizim okulumuz/medresemiz ise, şu etten yapılmış dört duvarın içidir. Bu okulun müdürü pek yücedir... Kim olduğunu söyleyemem. Öğrencileri ise gönüllerdir...

“Gönlüm, Rabbimin ilhamı ile bana haber verdi” diye sofilerin sözü vardır ki işte o; Gönül Kâbe’sidir... Bu öyle bir Kâbe'dir ki; HAKK, orayı her zaman denetlemektedir... Gözü ve gönlü açık olan kişiye müjdeler olsun... Gözü açık gönlü kapalı olan kimseye ise yazıklar olsun...

Değirmenin alt taşını daha pahalı satın alıp, fazla para verirler... Çünkü daha fazla yük çeker. Salât ve selam ona olsun Peygamber Efendimiz “Ey Rabbim! Bana ağlayan iki göz ver” diye dua etmişlerdir. (Camiussağir) Şair şöyle der:

İçtenlikle hamd etmesi gerekir gönül’ün sana,

**Her iki âlemde de sonsuz hamd-ü senâ yine sana...
Dil ile Hamd etmeyi başaramaz ise sana,
Bedenimdeki kıllar yüz çeşit dil ile hamd eder sana...**

Salât ve selam ona olsun, Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Bir kimse günah işlediği vakit, hemen istiğfar etsin... Ey Rabbim! Ben bir günah işledim, kötülükte bulundum, beni affet diye dua ve yakarış içinde bulunursa Yüce Allah: “Kulum bir günah işledi, onun suçları affeden, fakat ona azap da edebilen bir RABB’i olduğunu da bildi... Gerçekten onu affettim” buyurur. (Buhari) Kur’an-ı Kerim’de; **“Bu öğüt almak isteyenler için güzel bir öğüttür.”** (Hud, 114) buyrulmaktadır. Yani tövbe edenlerin, tövbelerinin kabulüne dair bir müjdedir. Selam olsun Peygamber Efendimiz;

“Her kim can çıkmadan, ölüm hırıltısı başlamadan önce tövbe ederse, Allah onun tövbesini yine kabul eder.” Buyurmuşlardır. (Camii's sağır)

Yüce Allah bir Kutsi hadis’te şöyle buyurmaktadır:

“Âdemoğluna yazık... Suç işler affetmemi ister, affederim onu... Sonra yine suç işler, affetmemi ister, bağışlarım onu...

Derken yine suç işlemekten vazgeçmez ama rahmetimden de ümidini kesmez... Meleklerimi şahit tutarak yine affederim onu...”

Allah ondan razı olsun, Hz. Ayşe annemiz'den rivayetle, Allah'ın salât ve selamı üzerine olsun Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Günahlar üç kısımdır: Bağışlanacak günah, başlanmayacak günah, bağışlanacağı ümit edilen ve yapan hakkında korkulan günah.

Bağışlanan günah: Allah'ın dünyada cezasını verdiği günahdır... Allah (c.c.) kullarını ikinci defa âhirette cezalandırmaz. Hoşlanılmayan günah ise, kulların birbirlerine zulmetmesidir.

Üçüncü günah ise; Allah'ın kullarından sakladığı ve günahkâr kula tövbe fırsatı verdiği günahdır... O şahıs günahından dolayı korku içerisinde ama Rabbinden de ümidini kesmemiştir.

Allah'ın bağışlamadığı günah ise Allah'a ortak koşmaktır. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah; **“Bilmiş olunuz ki her kim Allah'a ortak koşarsa, Allah cennetini ona haram etmiştir”** (Maide, 72) Yapılanların hiçbirinin affedilmediği suçlar ise kulların birbirine ettikleri zulümdür, kul hakkıdır...(A.B.Hanbel,6/240) Senâî şöyle der:

**Gönülden bilgi isteyen kişiye ağla,
Candan akıl arayan kimseye de gül...
Sen bir cevhersin, iki âlem sana nisbetle arazdır.
Arazdan cevher arayanın yaptığı hoş gitmez.**

**Gönül Kur'an harflerini görerek güzelleşmez,
Çünkü, bücü bücü demekle keçi semirmez...**

Büyüklerden biri şöyle demiştir:

* Kötülük etmeyen temiz bir insana iftira etmek, göklerden daha ağır bir günahdır...

*Gerçek olan ise yeryüzünden daha geniştir...

*Kanaat eden gönül, denizden de zengindir...

*İnsandaki hırs ise ateşten daha yakıcıdır...

*Muhtaç olup da ihtiyacını karşılamayan akrabaya müracaat; Kış gününün en soğuk vakti gibidir... *Kâfirin kalbi taştan katıdır... Arkadaşının gıybetini yapan yetimden zayıftır... Gıybeteye devam edenin akıbeti alçalıp gitmektir.

Ka'bul Ahbar şöyle demiştir: Tevrat'ta Allah'ın ilk emirleri şudur:

- a) Allah'tan başka ilah yoktur, ancak bana ibadet edilir.
- b) Dünyada tüm yaratılmışlara rahmet eden âhirette ise sadece müminlere rahmet edecek olan benim.
- c) Her kim olursa olsun hükmüme razı olmaz, verdiğim belalara sabretmez ise onu, düşmanlarımla beraber âhirette tekrar diriltirim.
- d) Hayâ, utanma duygusu olmayana deva yoktur... Sözünde durmayanın, vefası olmayanın ise hayâsı yoktur...

Zikir iki kısımdır: Dil ile zikir- kalpten gönülle yapılan zikirdir...

Dil ile zikir, kulu kalbî zikre ulaştırır... Zikir korkunun üstünlüğü ve sevginin şiddeti ile gaflet meydanından kişi yi müşahede meydanına çıkarır... O meydan ki her şeye şahit olabilme melekesidir.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz;

“Hiçbir gönülden, rahmet ve merhamet kaldırılmadan, kötülük mührü vurulmaz...” (Buhari) buyurmuşlardır...

Temiz, iyi ahlaklı fakir, aynı önceliğe sahip zengininden bin derece üstündür... Zengin ölü rken keşke yoksul olarak ölse ydim diye dilekte bulunur. Fakat yoksul ölü rken keşke zengin olarak yaşasaydım diye bir temennide bulunmaz.

Büyük sofilerin tercihi, hesap verme endişesinden dolayı, fakir olarak vefat etme temennisi olmuştur. Ölüm şiddeti bir Hadis-i şerif'te şöyle açıklanmaktadır:“Ölümün şiddet ve musibeti, mü'mine üç yüz kere kılıçla yaralamak kadar ağı rdır.” (İhya)

HACET DUASI :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَأَسْأَلُكَ
مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعِزَائِمِ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ
مِنْ كُلِّ بَرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ لَا تَدْعُ لِي
ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ وَلَا حَاجَةً
هِيَ لَكَ رِضَى إِلَّا قَضَيْتَهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

“ Ezeli ve ebedi Yüce Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim... Cömert olup cimri olmayan yüce Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim... Merhametli olan, acele etmeyen, Hilm sahibi Allah'ı tenzih ederim. Her şeyi bilen, cehl sıfatı asla olmayan Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim.”

“Bundan önce de, bundan sonra da emir ve ferman Allah'ındır... O gün mü'minler Allah'ın yardımı ile sevinecekler.” (Rum, 4-5)

Allah ondan razı olsun, Hz. Ayşe annemiz, Allah'ın salât ve selamı ona olsun Peygamber efendimizin vefatından sonra;

“Ey yatakta yatmayan; Ey! Arpa ekmeğiyle bile karnını doyurmayan” diye sesleniyordu.

Ama bu, gücünün yetmediğinden, bulamadığından değildi... Âlemdekiler ne buldularsa onun bereketiyle buldular...

Hür olan insanın şöyle bir vasfı vardır:

Kimsenin incitmesine aldırış etmez; kimseyi de incitmez. Cömert olan ise; incitilmesi gereken kişiyi de incitmez... Nebi (s.a.v.) efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Her kim yatağına uzandığı vakit, “Yâ Hayy Yâ Kayyûm ve etübü ileyk...” Hay ve Kayyum olan Allah'ım günahlarımı affet, tövbemi kabul et diye dua ederse Allah suçlarını örter. Denizin köpüğü, çölün kumları, ağacın yaprakları kadar bile olsa Allah affeder.” (Tirmizi)

Şöyle bir hikâye anlatılır; başı dönmüş ve yalpalayarak sallanan birisine, buralarda ne arıyorsun diye sorarlar şahıs;

-Ab-ı hayat aramaktayım diye cevap verir...

Bu ilginç cevap üzerine,

-Bütün bu baş dönmesi, amansız dolaşma sadece ab-ı hayatı aramak için' midir diye sorduklarında, cevaben;

-Değmez mi? diye cevap alırlar... Soranlar:

-Değmesi gerekir diye cevap verip, ilâve ederler;
-Peki, ama senin bu ab-ı hayat arayışındaki tembellik nedir? Aramaya değmez anlamı çıkmıyor mu?” diye cevap verirler.

Hak Teâlâ, kullarından herhangi birini, kendisine kavuşturmak, kendisine ulaştırmak için yaratacak olursa; onun yarattıklarının içinden seçer... Onu üstün kılar.

Kavuşmak, buluşmak nedir diye bir soru akla gelse;

“Yok, olmak varlığından bir şey kalmamak, Allah'ın varlığı ile var olmak” diye cevap verilir.

Sen arada kalmadın mı, Allah'ın lütfuna kavuşursun... Fakat orada kalmış isen yok olmamışsın demektir...

**“Önde birazcık dar bir yol var,
Bu yol nefis kapısından gönüle akar...”** (Senai)

Allah ondan razı olsun Mevlana'nın babası Muhammed Bahâeddin şöyle söylemiştir:

“Kuran-ı Kerim'i baştan sona kadar inceledim, eledim, aktardım... Her ayetin, her kıssanın anlamı ve özeti olarak şunu buldum:

“Ey kulum! Benden başkasından ilgi ve alakanı kes... Başkasından bulacağın elde edeceğin her şeyi, halka minnet etmeksizin benden bulursun.

Benden bulacağın ve elde edeceğin şeyi hiçbir kimseden bulamazsın...

Ey! Bana yapışıp, sarılan kimse, daha fazla yapış daha da fazla sarıl bana... “

Namaz Allah ile buluşmaktır... Zekât Allah ile buluşmaktır... Oruç Allah ile buluşmaktır... Bu çeşit buluşup kavuşma diğerlerinden daha tatlıdır.

Hani sevdiğin birinin yanında oturursun, bunun bir lezzeti vardır. Başını kucağına korsun, bunun bir lezzeti vardır. Ancak Allah'a kavuşmanın lezzeti ve muhabbeti hepsinden üstündür.

Kur'an-ı Kerim'i ister başından oku istersen sonundan... Çıkacak mana şudur:

“Ey benden ayrılmış kimse, bana dön”
Hadis-i Şerif'te, Nebî sav efendimiz; “Diriden ayrılan ölüdür.” buyurmuşlardır... (A.b.Hanbel)

Cân'ı, canân verdiği göre; Gönlüne huzur veren bir kalp lütfetmiştir sana... Ruhuna bir ruh ihsan eylemiştir...

Peki, bu ihsanları unutup, boş şeylerden vefa umarak ömrünü yele vermekten, boşa geçirmekten utanmaz mısın sen... Şiir:

**Ey gönül, onun bizimle buluşmaya bir isteği yok,
O zalimin merhamet etme gibi bir âdeti de yok...
Dert bu ki, şu aziz ömrü yele verdim,
İnancı olmayan biriyle vaktimi geçirdim...**

Şimdi sen; Yüce Allah'ın rızasını, bağışlamasını umarak otur... Ayet-i Kerime'de belirtildiği gibi;

“...Verdiği sözde Allah'tan daha sadık kim olabilir? O halde onunla yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. Ey Mü'minler müjdeler olsun size. En büyük başarı budur.” (Tevbe, 111)

Allah'ın salât ve selamı üzerinize olsun, Peygamber Efendimize nisbet edilen bir hadis-i şerifte şöyle buyurmuşlardır:

“Dul ve yetimlerin ihtiyaçlarını gidermek, otuz bin rekât nafîle namaz kılmaktan daha sevimlidir. Aile fertleri ile beraber bulunmak, şu mescidimde oturmaktan daha sevimlidir. Ana ve babaya iyilik etmek, yıllarca nafîle ibadet etmekten daha sevimlidir.”

Mevlana'nın babası Bahaeddin Veled şöyle demiştir:

“Nerede bir dost, nerede bir sevgili varsa; orada incinmek, dert ve mihnet vardır... Nerede bir yabancı var ise; orada yalnızlık ve tek başına kalış vardır...”

Yabancı biri kapıdan girdiğinde dudaklarım açıldı. Gülmeye başladım derken bir tanıdık geldi o gülüş geçip gitti... Ulu Mevlana bu sözü şöyle açıkladı:

Tanıdık kimselerin senden beklentileri vardır. Ona ne kadar vefa göstersen az görür ve razı olmaz...

Ben senden bu kadar beklemiyordum, daha fazlasını umuyordum der.

Yabancıнын senden bir ümidi ve beklentisi yoktur. Yarı buçuk bir hürmet görse sevinir...

Onun sevinci de insana akseder... Diğerinin teşekkür etmeyişi insana menfi bir tesir bırakır...

Salât ve selam olsun Hz. Muhammed Mustafa; “Yabancılarla otur kalk da güzel bir ahlaka sahip ol.” diye tavsiyede bulunmuştur. Tavsiyedeki hikmet, belki onların güzel huylarının tesir etmesi tazelenip, yeşermeye sebep olmasıdır.

Seni ne yana eğseler eğilirsin, seni örüp sepet yapsalar örülürsün, kuru ağaç gibi kırılmazsın demek istemiştir.

Her şeyden kaçmak kolay ama kendi nefsinden kaçmak pek zordur... Felaketlerin kaynağı nefstir...

Nefs yok olmadıkça, varlığını ve nefsini öldürmedikçe, belalardan kurtulamazsın...

Ölmeden önce öl ve nefsini muratsızlar mezarlığına göm... O zaman rahata kavuşur, hoş olursun...

Kanaat bir bağdır, bukağıdır. Hırs ayağını onunla bağla... Şu beden mezara girmeden, nefsin şerrinden emin olma...

Akıllı kimse, hevâ ve hevesten emin olmaz... İnsanın şu kötü nefsi var ya, hani ona beden diyorlar... (nefse) Bu dünyanın canı ve akılı ismini veriyorlar...

Nefs'in, bu dünya'ya, bu dünyanın işlerine o kadar akli fikri yeter ki, on iki ilmi de en ince noktasına kadar öğrenir...

Dil bilimleri sayılan on iki ilmi, ne Kur'an ehli olan, ne Allah ehli olan, ne de nur'u ilahi kendisinde bulunanlar kabiliyetleri ile elde edebilirler...

İnsanlar, Hakk'ın yolu olan ledünnî bilgiye, arif kişiden duymak veya bu bilgiye dair kitapları okumak sureti ile sahip olur... Bu tür kimselere âlim de denilir. Ama kendisine hiç faydası yoktur. Çünkü o perde arkasında kalmıştır... Hakk'a ulaşamaz, ârif olamaz...

Gönlünde, Rabbine aid bir sır taşıyana ârif derler... Bu sır onda kendiliğinden meydana gelmiştir... Allah vergisidir, vehbî bir ilimdir.

Arif olan kimse ilmi ilahinin kaynağıdır. Allah'ın sevgilisidir... Ab-ı hayata gark olup gitmiştir...

Mutasavvifeden biri şöyle demiştir. "İnsan kendi elinin emeğiyle zahmet çekerek bir işi başarmalıdır. Başkasının emeğinden başkasının zahmetinden ne fayda gelir ki..."

Mürşit bu tarzda halkı irşâd etmelidir. Ben derim ki mürşitlik görevi her kötünün ve kötülük eden kişinin işi değildir Mürşide öyle bir can gereklidir ki, kendinden ve kendi işini yapmaktan vazgeçebilsin...

İRŞÂD etmek, halkı Allah'ın rızasına uygun iş yaptırmak peygamberlerin, özellikle Hz. Muhammed

(s.a.v.) efendimizin yoludur. Çünkü irşâd; Olanca gücüyle kendisini Allah'a adayanların işidir...

Bazı gönüller vardır ki, nur ile dolu, oluk gibidirler... Bu oluktan geçen her söz nurlanır, tertemiz akar, gider...

Bazı gönüller ise kirli oluk gibidir... Bu oluktan akan her şey kirlenir, ziyan olur gider...

Bazı kimseler gelip bu sahte şeyh ve dervişlere katılmışlar. Erenler hakkı için, erenlerin büyüklerinden olan; Şerif-i Pây-suhte (k.s.) hakkı için şunu söylerim ki; bunlar dilencilik yapmaktadırlar...

Hamd ve senâ, mülk ve saltanat Allah'a mahsustur. Hasan-ı Basrî (r.a.) Peygamberimizden şöyle rivayet etmiştir. “Cahiliye devrinde birçok put vardı. Puta tapan kâfirler onlara şöyle hitap ederlerdi: “Ebedi hayat sizler için olsun”

Bu saçma temenniye karşı, Yüce Allah emretti:

“Sonsuz hayat, ebedi mülk ve saltanat ancak Allah'a mahsustur... Ona HAMD ve senâ ediniz. Beş vakit NAMAZ ancak Allah için kılınır... Ondan başkasına namaz kılınmaz. Tertemiz şeyler Allah'tan başka ibadete layık kimse olmadığını bilip, bildirmek de şarttır... Birlik ancak onun sıfatıdır.” Buyurmuştur.

Ondan sonra kul, Tahiyât'ı okuyarak şöyle der:

“Ey Nebi, salât ve selam sana olsun. Çünkü sen ümmetine öğüt verip doğru yolu gösterdin.

Allah'ın rahmet ve merhameti, rızası ancak sanadır, senindir. Bereketleri de senin ve ehl-i beytinin üzerine olsun. Dünya ve âhirette selamette kalmak, yani Allah'ın bağışlaması, kıyamete kadar bize ve bizden önce gelip geçen peygamberler üzerine olsun.”

Sağa sola selam vermenin manası da şudur: “Ey Mümin kardeşlerim, benim kötülük ve diğer kusurlarımdan eminsiniz, benden size zarar gelmez.” (Buhari)

**Seven nasıl uyur? Şaşarım buna,
Sevene her çeşit uyku haram ola...**

Âhh! edemiyorum... Bir nefeste sevgin çıkıp giderse diye korkuyorum.

Kim bir şeye kul olmuş ise, ona kul olduğuna dair, kulluk belgesi verilmiştir, elinde belgesi olan ona hükmeder... İster kadın olsun, ister köpek... İstersen sen ona nefis diyebilirsin... Kur'an-ı Kerim'de:

“Onun (şeytanın) hâkimiyeti ancak kendisini dost edinenlere ve Allah'a ortak koşanlardır.” (Nahl, 100) buyrulmuştur.

Allah'a kul ol, ona bağlan. Çünkü senin hakikatin, gerçek kişiliğin onun bağından kurtulamaz.

Kim dileğine, arzularına bağlanmış, nefsinin isteklerini yerine getiriyorsa yaptığı işler kül'e benzer, bir gün savrulup gider.

Herkesin elde ettiği Şeyi istiyorsan, isteklerin peŐinde olan kâfir bile olsa o kişiye benzersin. Hâlbuki inkârcı teslim olmamıştır.

Allah'ın kaza ve kaderi ile savaşa girmiŐtir. Böyle bir kişi Şeytanın maskarasıdır. Kötü bahtı onu azdırmaya kâfi gelmiştir.

O Şahıs ya âlemlerin Rabbine inanmıŐtır yahut inanmamıŐtır. Eğer inanmıyorsa bir olan Allah'ın varlığını bilmiyorsa, kimseyle savaŐı yoktur. Ancak kendisi ile savaŐmaktadır... Eğer âlemlerin Rabbini bilerek inkâr ediyorsa, sonunun nereye varacağını da bilir. Kur'an-ı Kerim'de Şöyle beyan edilmektedir:

“Bırak onları yesinler, iğsinler, zevke dalsınlar... Dünya emelleri kendilerini eğlendire dursun... İlerde bileceklerdir.” (Hicr,3)

Bir güzeli seviyorum diyor ve iddia ediyorsun. Bazen işler istediğin gibi gitmez muradına eremezsin, ama yine de onun sevdasından vazgeğmezsin.

Ona kavuşmaya az bir ümidin olduğu iÇin savaş kalkanını elinden düŐürmez, aslı olmayan bir sevda iÇin mücadeleye devam edersin...

Burada ise gerĐek bir sevda var... Böyle olmasına rağmen muradına eremeyince ne diye kalkanı yere indirirsin... Anlaşıldı ki bu senin baht'sızlığından kaynaklanmaktadır.

Kaç kere bir hayale âşık olduğunda sonra sevdiğinin bir hayal olduğunu anladın.

Gerçek; bu hayalden aşağı değildir. Sana göre gerçek olmasa bile kapısında bekleyen binlerce dostların dertlerini, hikâyelerini, Kuran'dan hiç dinlemedin mi? Şöyle buyrulmaktadır:

“İnsanlardan bazıları da Allah'tan başka şeyleri ona eş ve benzer edinirler, onları Allah'ı sever gibi severler... Hâlbuki mü'minlerin Allah sevgisi, Allah için muhabbeti her şeyden üstün, hepsinden daha kuvvetlidir.” (Bakara, 165)

Sevdanın, dostluğun ilk şartı şahsi çıkarlarını bir kenara bırakmaktır. Çünkü birisi dostun güzelliğinin hayaline dalarsa muradına eremez...

Seni Yüce Allah'ın dostluğuna ulaşmaktan, bu yolda çalışıp çabalamaktan alıkoyan her şey bozuk düşüncelerden ibarettir. Sanki vücutta çıkan çıbana benzer... Yumuşayıp ödem çıkmadıkça çaresi yoktur.

Kur'an okumakla meşgul ol... Yüce Allah'ın ayetlerini dilinden düşürme... Allah'ın rahmetinden ümidini de kesme... Kur'an-ı Kerim'de **“... Rabbinin rahmetinden sapıklardan başka kim ümit keser.”** (Hicr, 165) buyrulmaktadır.

İnsan bir işle oyalanmalı, meşgul olmalıdır. Oyalanmıyorsa ölmüş demektir. Eğer görünen bir dert veya dünyalık ile meşgul olmuyorsa, mutlaka görünmeyen bu dert ve görünmeyen bir âlemlerle meşgul oluyor demektir.

Ama Şu iki âlem olan dũnya ve âhiretten de vazgeçtin mi, diri isen keŐfin açık ise grdũğũn Şeylerden koku alırsın...

Bir Şeyler grmeye baŐlarsın ki (zellikle rũyanda) grdũğũn Şeyler hep gerçek olur, batıl değil...

Grũnen her Şey ya gerçektir ya da hayal... Hayalden kurtuldun mu HAKK'a ulaşırsın... İnsanlar ũ sınıfa ayrılır:

- a) Cehennem ehli,
- b) Cennet ehli,
- c) Araf ehli, arada kalanlar...

Allah doğruyu daha da iyi bilir...

Allah'ın izni ve inayetiyle bu kitabın doğru bir nũshadan yazılması tamamlandı. Bunu Yũce Allah'ın rahmetine muhtaç zayıf kul, Mevlana'ya mensub, Abdullaĥoęlu Aydemir'in oğlu ARGUN, H. 687 (M:1288) yılı Muharrem'in beŐinci gũnũ Allah'a Hamd, Peygamber'e salatũ selam getirerek yazdı.

Sure-i Muhammed Tefsiri

Kur'an-ı Kerim'de Allahu Teâlâ; **“Küfür edip de Allah'ın yolundan yüz çevirenlerin, (Allah) amellerini boşa çıkarmıştır.”** (Muhammed,1) buyurmaktadır.

Kendileri kâfir oldukları gibi başkalarının da Müslüman olmasını engellemeye çalıştılar... Yüce Allah onların yaptıkları iyi şeyleri de boşa çıkardı, geçersiz kıldı...

Allah ondan razı olsun Sehl b. Abdullah Tüsteri şöyle demiştir: “Bu kâfirlerden maksat, Allah'ın birliğini inkâr edenlerdir. Yani Allah'a ortak (ilah) koşanlardır. Bazıları ise bu kâfirlerden maksat Allah'ı inkâr edenler değil, çünkü onların küfrü açıktır. Allah'ın verdiği nimetleri hiçe sayan, nimete şükretmeyen, Allah'ın nimetlerini inkâr edip, boş bir dava ile oyalanıp şükredermiş gibi yapanlardır... Gerçekleri bilmedikleri halde biliyoruz diye söyleyenlerdir, demişlerdir...”

Allah'ın ortağı vardır diyen mutlak kâfirdir... Bu tür inanca sahip olan kimseye herhangi bir sebep yakıştırıp, tevil yoluna gitmeden direk kâfir denebilir, ama şükretmeyene mutlak kâfir denemez... Bir yakınlık, bir münasebet bularak Nimet'e küfrediyor denebilir... Şöyle bir örnekle izah edilebilir:

Su, ya mutlak ya da mukayyet olur... Mutlak suya hiçbir şey karışmamıştır. İrmak yahut çeşmeden akan sular mutlak su hükmündedir. Hiçbir şey karışmamıştır.

Mukayyet su ise, başka bir maddeden etkilenmiş olur... Gözyaşı yahut kullanılmış sular gibi... Su denildiği zaman halk mutlak su anlar. Gözyaşını, kullanılmış suları anlamaz.

Sana hizmet eden, seni öven kişiye bir hediye vermeye, sevilmeye layık zannedersin... Hatta en düşük bir örnekle, hamamdaki kese yapanı, kelle satanı, hatta hayvanlardan kedi ve köpeği bile sana hizmet ettiği için sevip okşarsın... Hâlbuki onların bu hizmetleri senin yanında ciddi bir değere sahip değildir. Kur'an-ı Kerim'de; "Allah onların amellerini boşa çıkarır" buyrulmaktadır...

Diğer bazı müfessirlere göre ise, ayet-i kerimede beyan edilen küfürden maksat mutlak küfür değildir. Allah'ın vermiş olduğu sonsuz nimetleri inkâr eden, şükretmeyen Küfran-ı nimette bulunanlardır. Müfessirlere göre hüküm şudur:

"Birisi sana öğrencilik yapıp, senden istifade etse, bu iletişim sevgiye neden olur. Fakat o öğrenci dışarıda konuşurken, "bu bilgileri kendi yeteneğim ile elde ettim. Benim hiçbir kimseye minnetim yoktur" dese, sende o sevgi kalmaz. "Allah onların amellerini boşa çıkarmıştır."

Başka bir öğrenci ise; "Öğrenmiş olduğum tüm ilimleri önce Allah, sonra hocama borçluyum, onun sayesinde öğrendik, yoksa biz kim oluyoruz ki" demektedir.

Her iki öğrenciyi kıyaslamak mümkün değildir. O şükür nedir, teşekkür nedir bilmeyen şahsı, kadir, kıymet bilen, ikram ve teşekkür edenle denk tutamazsın.

Bu bahtı açık, talihi yaver gidenlere söyleyeceğin sırları, o şükür nedir bilmeyen kişilere söyleyemezsin.

Ayet-i kerime gereği Allahü teâlâ “yaptıklarını boşa çıkarmıştır.” Allahü teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“İşte böyle, hiç şüphesiz, küfür edenler batıl olana uymuşlardır. İnananlar ise Rab’lerinden gelen hakka uymuşlardır. İşte Allah onların durumlarını insanlara böyle anlatır.” (Muhammed, 3)

Yani bu sapıklığın bu şükür bilmezliğin sebebi şuydu: O şükretmeyen, nankörler boş şeylere uydular... Nefislerinin istek ve arzuları ile oyalandılar... Din katında bu istekler boştur... Tadı, tuzu olmayan gelip geçici şeylerdir. Onlar nefislerinin sonsuz isteklerine boyun eğiyorlar, tapıyorlar. Oysa nefsin istekleri tuzlu ve acı suya benzer. Ne kadar içersen iç, susuzluğu gidermez, içen kimseyi de kandırmaz.

Büyük sûfilerden Cafer el-Hazza, bu ayetin tefsirinde şöyle demiştir:

“Onların amelleri, verdikleri sadakaları şu sebeple boşa çıkmıştır: Amel duvarının temeli niyettir. Eğer temeli sağlam atmazsan yaptığın duvar üzerine yıkılır bina tamamlanamaz... Demek ki onların niyetleri bozuk olduğu için amelleri kabul edilmemiştir. Şöyle bir örnek verelim:

Birisi mescide girer, niyeti namaz kılmak değil ayakkabı çalmaktır. Böyle bir şahıs mescide girdi diye sevab alabilir mi? öyle bir ümide kapılması yersizdir.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: **“Kuran’ı düşünmezler mi? yoksa kalpleri üzerinde kilitler mi var?”** (Muhammed, 28) Sehl b. Tusterî şöyle demiştir:

“Yüce Allah gönül hazinelerini yarattı ve bu hazineleri kilitledi... İmanı ise o hazinelerin anahtarı yaptı.

Şeriat sahibi olan, olmayan bütün peygamberlerin, evliyâullah'ın, sadık samimi iman sahibi olanların gönül kilitleri açılır. Ancak bu kesimden başkasının gönül kilitleri tam olarak açılmaz, açılmadan da dünyadan göçüp giderler. Çünkü onlar anahtar olarak akıllarını kabul ederler. Bu yüzden anahtarı yitirirler. Eğer anahtarı Allah'ın bağıışı ve yardımı ile isteselerdi bulurlardı.

Gönül kilidinin anahtarı şu anlama gelmektedir:

Yüce Allah, senin her halini, gönlüne gelen her şeyi, uzuvlarının işlediklerini, soluk alıp verdiğini, nasıl ve ne şekilde görüyorsan, nasıl işitiyorsan, bunlardan başka neler yapıyorsan, hepsini bildiğini, bütün uzuvlarını, bütün duygularını görüp gözettiğini bilmendir. (Hakikatü't-Tefsir'den naklen)

Şeyh Ebu Bekir Muhammed. Hamid Tirmizî şöyle demiştir:

Bu yolda yürüyenlerin ayaklarının kayması üç şeyden olur.

*Allah'ın bağıış ve lütuflarına, şükretmekte kusur etmek,

* Yaptığı işte, Allah'tan değil de, halkın kınamasından korkmak.

*Allah'tan başkasından bir şey ummak

Bu yolda ayaklara gelen güç kuvvet ise mü'min kişinin sadece Allah'ın lütfu, bağıışı haricinde hiçbir

şekilde başkasına bağımlı olmaması, Allah'ın nimetlerine devamlı şükür etmesinden ileri gelmektedir.

Ayaklara kuvvet gelmesinin işareti ise sürekli kendisini Allah'a karşı kusurlu hissetmesi, kusurundan dolayı korkup ürkmesidir. Bu hale devam edildiğinde gönüller huzura erişir...

Kâmil mü'min bilir ki, Yüce Allah onun rızıkına kefilidir. Olur, olmaz şeyler yüzünden yerinden irkilmez. Yoksulluktan korkmaz, gönlü rızık için titremez. Eğer rızık için gönlü titrese üzülür.

Şeyh Hakim Tirmizî; Kur'an-ı Kerim'de; **“Ey İman edenler, siz Allah'ın dinine yardım ederseniz, o da size yardım eder ve ayaklarınızı sağlam bastırır.”** (Muhammed, 7) ayetinin tefsirinde şöyle der:“Yüce Allah, birinin yardımını istemekten ve yardıma muhtaç olmaktan münezzehtir.”

Ayetin manasını şöyle de yorumlayabiliriz:

“Benim dostlarıma, peygamberlerime yardım ederseniz; ben de size yardım ederim... Eğer onları üstün tutarsanız, ben de sizi üstün tutarım.” Nitekim Hz. İsa'nın havarileri, İsa'ya yardım ettiklerinden dolayı onları üstün tutmuştur.

Resulullah'ın arkadaşları Peygamberimizi üstün tuttuklarından dolayı Allah, onları da üstün tutmuş, Kıyamete kadar camilerde, minberlerde anılıp övülmelerini sağlamıştır...

Ebu Cehil, Ebu Leheb gibi kendi nefislerinin üstünlüğü için, Peygamber'lerini hor görenleri ise kıyamete kadar lanetle hatırlanmasını sağladı... Hani

padişah suçlu birisini idam ettirdikten sonra ibret olsun diye günlerce darağacında bırakır ya tıpkı onun gibi...

Şâir şöyle der:

**Akıllı olanlar bela gelmesin diye her bir yana kaçarlar.
Başkalarının uğradıkları beladan da ibret alırlar...**

Beladan kaçtıklarında ise, kendi düşüncelerinin kalesine kaçmazlar aksine erenlerin kalesine kaçarlar, onların gölgesine sığınır. O kaleye girip, o gölgeye sığındılar mı **“Eğer siz Allah'a yardım ederseniz, Allah da size yardım eder. Ayaklarınızı pekiştirir, size sebat verir.”** Hükmü ile mutlu olurlar... (Muhammed, 7)

Allah c.c Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

“Nice şehirler vardır ki halkı; seni süren Mekke şehrinin halkından daha kuvvetli idiler. İşte biz, onları imha ettik ve kendilerine yardım edecek kimse çıkmadı.” (Muhammed, 13) Bazı büyük müfessirler bu ayeti şöyle yorumlamıştır:

“Hz. Musa'nın can korkusu ile Mısır'dan kaçtığı gibi, Hz. Muhammed Efendimiz Mekke'den kaçmadı. Onu zorla çıkardılar. Nitekim ayet-i kerimede “Seni çıkardılar” hitabı ile muhatap kılınmış, “Sen kaçtın” buyrulmamıştır. Yahut “O şehirden çık” diye gaipten emir gelmiştir.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz o şehirde kalıpta horlanmaya layık değildi. Allah'a tevekkül etmiş gözünü ona çevirmişti.

Nebi (s.a.v.) Efendimizin yaşamı Allah içindi. Tıpkı ayet-i kerimede: **“Benim hayatım da ölümün de âlemlerin rabbi Allah içindir.”** (Enam, 162) buyrulduğu

gibiydi. Nebi (s.a.v.) Efendimiz, “Canından korkup da onun için kaçtın” suçlamasına muhatap olmaktan uzaktı... En sade insanlar bile ondan bir koku alıp dağların tepesinden boşalan seller gibi ölüme koşmuşlardı. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de **“Soluya soluya koşanlara andolsun”** buyrulmuştur. (Adiyat, 1)

Allah yolunda cihadı arzulayan mücahitler tıpkı, şâirin kâfiye arayışı, öğrencinin tatil gününü beklemesi gibi ölümü arar, beklerler... Bu öncelik Kur'an-ı Kerim'de şöyle belirtiliyor:

“Mü'minlerden öyle erler vardır ki, Allah'a verdikleri ahde sadakat göstermişlerdir, kimi bu uğurda canını verdi; kimi de beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde verdikleri sözleri değiştirmemişlerdir.” (Ahzab, 23) Bir başka âyet-i kerimede;

“Rabbinden apaçık bir delil üzerinde bulunan kimse; işlediği kötülükleri kendisine güzel gösterilen ve heveslerine uyanlar gibi midir?” (Muhammed/14)

Sehl derki: “Kendisine Allah tarafından kesin delil verilen kimse, Peygamber (s.a.v.) Efendimizin sünnetine uyar. Örneğin cemaatle namaz kılanların, imam efendiye tamamen uyması gibi...”

Mağribî şöyle der: “Kesin delil anlamına gelen beyyine kelimesinin bir başka versiyonu da aydınlıktır veya nûr anlamına gelmektedir.”

Bu nûr'u elde eden kimse, Rabbani düşünceyi, şeytani düşüncelerden bu nur sayesinde ayırt eder.

Nitekim gündüz gözüyle, taklit ve kıyasa gerek kalmaksızın görerek, arpa ve buğdayın içindeki taşları ayıklarlar...

Bu nûr sebebiyle gönülden bir söz doğarsa bu sözün adına “Burhan” denir. Âyeti- kerime de şöyle buyrulmaktadır:

**“Allah'tan başka ilah olmadığını kuşkusuzca bil!
Hem kendi günahın için hem de mü'min erkek ve mü'mine kadınlar için af dile! Allah sizin dönüp dolaşacağınız ve buluşacağınız yeri de bilir.”**
(Muhammed/19)

Halkı puta tapmaktan, nefsin istek ve arzularına kapılmasından sakındırdın, yalnızca Allah'a ibadet etmeye davet ettin ve bu davetten dolayı halk ikiye ayrıldı... Seni bir kısmı kabul etti bir kısmı etmedi. Biz de onları tekrar çağırıyoruz.

Örneğin, eğitilmiş doğan kuşunu av için salarlar. Bazı kuşlar ondan kaçarlar, bazı kuşlar ise avcı doğan'a yakalanır... Av bitimi kuşun geri gelmesi için davul çalarlar... Tıpkı onun gibi Yüce Allah'ın **“Bilmiş ol ki Allah'tan başka ilah yoktur.”** İhtarı şuna işaretir:

Allah seni seçip gönderdi... Bu seçim ve gönderiştten kaçınma, seni seçip gönderene geri gel.

Şimdi **“Her kim La İlahe İllallah Muhammedun Resulullah”** kelime-i Tevhid'ini küçüklüğünden beri adet edinip (sade dili) ile söylerse ahmaktır, diyebiliriz. Nedeni ise çocukluğunda kalmış olduğundandır. Eğer dünyanın iyisine kötüsüne şaşırıp söylerse perde arkasında kalmıştır, geçenlerden haberi bile yoktur.

Her kim bu tertemiz kelime-i tevhidi; özü temiz olarak ihlâs ile söylemez ise, temiz suyu kirletip gusül abdesti almıştır sanki... Şair şöyle dersin:

**Senin yüzünden bulanıp kirlenen su
işe yaramaz olsa da yine güzeldir su ...**

Vehim ve vesveselerimizin, Yüce Allah'ın emir ve yasaklarına karışması; bizleri bozmuştur. Böyle olmasaydı hiç kibleye yönelenler yetmiş iki buçuk fırkaya ayrılır mıydı?

Hepsi de Kur'an'dan delil getirirler. Kendi yanlış fikirlerini, istek ve arzularını Kuran'a katmaya çalışırlar... Örneğin toprakla bulandırmış olduğun su gibi... Böyle bir suda bir şey göremezsin, görsen bile netlik oluşmaz... Tertemiz bir suda görmek istenen şey şudur:

Kelime-i Tevhid'i; Öz temizliği ile canı gönülden ve gerçek bir ihlas ile söyleyen kimse; Temiz testi ile temiz ırmaktan su alan, onunla gusül abdesti alıp, namaz kılan, dua eden kişiye benzer... Bu temiz yakarışa da Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle cevap verir: "Ey kulum, işte bütün istek ve duaların kabul edilmiştir." önemli olan "Buyur kulum" hitabına mazhar olmaktır. Kim buyur sözündeki yüceliğe erer ve bu söze can kesilirse, şâir'in dediği gibi,

**Ona mektup üzerine mektup, davet üstüne
davet gelir...**

Ebul Abbas Kâsım es Seyrânî diyor ki Âlimleri dört sınıf üzere buldum:

a) Bir kısmı başıboş bırakılmış, yuları çözülmüş at gibi kırdaki bayırda koşup durmakta... Gözüne toz kaçmış bir kimse o atın üzerinde binicisi var da bir amaç uğruna koşturuyor zanneder. Peşine düşüp onun takip etmek ister... Ama gözü toz ve dumandan etkilenmemiş olan kişi bilir ki o atın yuları çözüktür, peşine düşülmez, izi sürülüp gidilmez.

b) Âlimlerin ikinci kısmı ise yularlarının çözülmesini isterler. Huysuzluk ederler de kendilerini âlim göstermeye çalışırlar. Maksatları başıboş kalıp, BAŞ olma sevdasına düşüp başı çekmeleridir.

c) Üçüncü kısım âlimler ise sarhoş deveye benzer... Ne yulardan, ne gem'den haberi vardır. Ne de yuların çözülüp gem'inin alınmasından... Allah'a kulluk etmenin lezzeti, tadı onları (Dünyevi meselelerden) çekip almıştır. Onlar kendilerini ibadete kaptırmış olup daima Allah ile meşgul olurlar.

d)Dördüncü kısım ise pek garip kimselerdir. Dünyanın hallerini bilirler; yuları çözülen kim? Sarhoş olup kendini yitirmiş kim? Akli başında olan kim? Bu grupların hepsini tanır ve bilirler.

İşte bu grup Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) efendimizin "Ah ne olurdu o kardeşlerimi görseydim" (A.b.Hanbel) diye arzuladığı kimselerdir.

İşte bu sebeple Yüce Allah;

"Artık bil" buyurdu, beni birlik ile BİL ... Çünkü bu bilgi, senden başkasını bilmek değildir... Bu bilgi tahsil ile okumakla elde edilemez...

Belki bizim elbise ve ikramlarımızla güzel işler yapmamızla elde edilir... Şu halde ikram ettiğimiz

şeyler sonsuz bucaksız bir denizdir... Senin bilgin de sonsuz bucaksız bir denizdir...

Haris el Muhasibî şöyle der: Tevhid ilminin başlangıcı “La ilahe illallah” sözünü dil ile söylemektir.

İkincisi ise şöyle iddiada bulunanlara cevaptır:

“Mademki ondan başka ilah yoktur, küfrü ve kötülükleri de o yaratmıyor mu? Ondan değil mi? diye soru soranlara; “Peki böyle inanıyorsan çalış çabala da iyi amellerini artır” demektir.

Ebu Muhammed Cafer el-Huldî şöyle demiştir:

“Bilmiş ol ki Allah'tan başka ilah yoktur” ayet-i kerimesinin manası; sebeplerden ilgiyi kesmektir... Bize göre sebepler vardır. Yüce Allah'a göre hiçbir sebep yoktur...

Yüce Allah, dilerse ekmeksiz bir insanı doyurur... Su olmadığı, yağmur yağmadığı halde yeryüzünü diriltmeye, dilerse ekmek yiyeni doyurmamaya gücü yeter... Başka sebepler de buna benzer... Bilmiş ol ki Allah'tan başka ilah yoktur...

Bazıları ise şöyle demiştir:

“La ilahe illallah” cümlesindeki “yoktur” kelimesi anlamaya imkân bulunmadığını kesin bildirmek içindir. Çünkü hiçbir akıl, hiçbir anlayış, Allahu Teâlâ'yı kavrayamaz, kavranan şeyin sonu vardır demektir.

Cüneyd-i Bağdadî şöyle demiştir:” İlim irfandan yüksektir... Bilgi anlamına gelen ilim, anlamak mânâsına gelen irfandan daha değerli olmasaydı; Yüce Allah: “Anla ki Allah'tan başka ilah yoktur” buyurdu. Hâlbuki “Bilmiş ol ki Allah'tan başka ilah yoktur”

buyururdu. Çünkü yüce Allah'a Âlim denir, Ârif denilemez. “

Allahu Teâlâ Hz. İbrahim'e de “Teslim ol” yani emrime boyun eğ, buyruğumu yerine getir” diye emretti. Zira boyun eğmek kulluk sıfatıdır.

Özetle; Allah c.c. Hz. İbrahim'i (a.s.) oğlunu kurban etmekle ve kendisini ise ateşe atılmakla imtihan etti...

Kendisinden sonra gelecek nesillere, Hz. İbrahim'in “**teslim oldum.**” (Bakara, 131) demesinin kuru bir laftan ibaret olmadığını ve sözünde sadık olduğunun beyanı oldu.

Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) efendimize de “Bilmiş ol ki!” diye buyurdu. İlim Allah'ın sıfatlarından bir sıfattır... Şu halde bu ayet-i kerime ile Peygamber efendimizin diğer peygamberlere üstün olduğunun bir delilidir.

Bazıları dediler ki: “Bilgi kesin bir delildir... Mü'min, kâfir herkes elde edebilir... Her kesime gösterilip anlatılır. İster inansın ister inanmasın...

Kâfire kesin delil gelmeseydi, kâfir olmazdı... Kesin delilden yüz çevirene kâfir denilir...

İrfan ise öyle bir haldir ki arif'i mağlup eder... Arif'in o hali anlatmaya gücü ve kuvveti kalmaz. Ancak sırdaşına halini birazcık açabilir.

Hallacı Mansur; ilim mi daha üstün yoksa İrfan mı sorusuna şöyle cevap verir:

“Selam olsun Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz ilmin kaynağı idi. Ayet-i kerimede geçen “bilmiş ol ki!” kelimesi nedeniyle böyle bir bilen kişiye

irfan üstündür denemez. Bu ayetin manası şöyle açıklanabilir:

“Bildiğini söyle... Çünkü onlar söylemeden anlamazlar.”

Hallacı Mansur şöyle devam eder:

Şu 29 harf “Lam, Elif’te” gizlidir. Nokta ise “elif”te gizlenmiştir. Gönlün anlayışı da gizlidir. Böylece yürü, yürü de ilk bilgiye ulaşabilesin...

Gönül anladı mı noktaya ihtiyaç kalmaz... Noktayı anlayanın da Elif'e ihtiyacı yoktur. Elif'i anlayanın da “Lamelif”e ihtiyacı yoktur,

Lâ (لا) yoktur sözünü yani Allah'tan başka her şeyin fani olduğunu anlayanın ise başka harflere ihtiyacı yoktur...

Dinleyen, dinlediği söze ne kadar yabancı ise o söz o kadar uzar gider... Nitekim Hâkim Senâî şiiirinde şöyle der:

**Bir başka pişmemiş daha geldi sohbeta,
Bir tencere daha koy haydi ateşe...**

“...Hem kendinin, hem erkek müminlerle, kadın mü'minlerin günahının bağışlanmasını iste...”
(Muhammed, 19) ayeti kerimesini, Şeyh Ebu'l-Abbas Kâsım Seyyarî şöyle yorumlamıştır:

“ Bu bilgi, af dilemeyi, kulluk etmeyi, yalvarıp sızlanmayı oluşturan bilgidir... Kibirleşmek, başı çekmek gibi olumsuzlukları meydana getiren bilgi, bilgi değildir.” İfadesini kullanır. Allahu Teâlâ, adeta teşbihte hata olmasın şöyle buyurmaktadır:

“Benden başka var eden, yok eden, öldüren, dirilten, fayda ve zarar veren, hatırlatan uyaran gördün mü hiç? Madem görmedin, O halde bilmiş ol ki bütün bunları yapan benim... Çünkü hiçbir şey kendiliğinden yok olmaz, kendiliğinden de var olamaz... O halde; ayetin manasını ihbar eden bir emir olarak algıla... Taklit ederek elde ettiğin bilgiyi, tam bir inançla, görerek, yaşayarak bil... Tam ve gerçek olan bilgiyi elde et...”

Bazıları (Sehl b. Abdullah Tusteri) şöyle demiştir:

(Allahu Teâlâ'nın sana şöyle hitap ettiğini düşün):

“ Kendi elde etmiş olduğun bilgi ile bir şeyler biliyorsun ya! Şimdi, kendi benliğinden, elde ettiğin bilgiden de sıyrıl, yok ol...”

Benim ilmim ile bil... **“Günahların için af dile”** Yani kendi bilgi dağarcığından sıyrıl, kendi kulluk belirtilerini yok et... Günahlarından dolayı tövbe ve istiğfar et.”

Kendi kulluğundan fani olmak, kendinden geçmek şu anlama gelmektedir:

“Bana kul olmak istiyorsan, bunu anladıysan, bana yönel ve bana gel!” Bu daveti duyan kimse bulunduğu duraktan yola çıkar... Gelmeye başlar ki, bu geliş kulluktur. Nihayet deniz kıyısına kadar geldi mi, daha ne yapayım der... Yüce Allah ona; “Ayağını denize bas” hitabında bulunur...

Denize ayak bastığında diğer ayağı karada oldukça bu hal yine kulluktur... Çünkü kendi isteğiyle yürümekte, kendi isteğiyle adım atmaktadır... Ama

deniz onu kavrayıp ayağını yerden kesti mi, artık yok olmuştur o ...

Gücü, kuvveti kalmamış, yok olmuştur... Yok olmak ne demek diye bir soru akla gelse şöyle denebilir:

Bundan böyle istek ve hareketleri kendisine ait değildir... Kendi isteği ile hareket edemez... “Güç ve kuvvet evirip çevirmek ancak Allah'a mahsustur.” **La havle velâ kuvvete illa billahil aliyyl azim**” sözünün gerçekleşmesidir...

Durum böyle olunca geçici varlıklarla var olmaktan sakın, şu Tevhid zikrini; (Papağan gibi) dil ile söylemekten istiğfar et... Artık gerçek varlığa ulaştın. Şimdiye kadar sen söylüyordun, şimdi seni ben söyleyeceğim...

Bazı mutasavvıflar şöyle demişler: **“Bilmiş ol ki!”** sözü kapkaranlık cahilî yaşamdan önce, nuranî bir hayat ile diril! İkazıdır.

İlim nurdur, âlimlerin gönüllerinde, aydınlatılmış birer ışık gibidirler... İlahi bilginin belirtisi; Korku, ürküntü ve tevâzû'dur...

Önce ilim kapısı açılır... Bu nimete şükür edene tevhid kapısı açılır... Çünkü Yüce Allah; öncelik olarak “Artık bil!” buyurdu. Daha sonra “La ilahe illallah” buyurarak bilgiyi tevhid'den öne geçirdi... Tevhid şuna benzer:

Yüz kişi denize düşmüştür... Deniz onları evirir çevirir, dalgaların üstüne atar, altına alır, sağa ve sola götürür... Bazen onları fırlıdak gibi döndürür... Bu yüz

kişi sanki tek parçaymış gibi görünür... Ancak denizden çıktılar mı her birinin ayrı ayrı döndüğünü anlarsın... Her birini ayrı ayrı döndüren, hareket ettiren vardır. Açıkçası yüz adet dönüp çabalayan, yüz adet de dönderip çabalatanı vardır...

Bunlar, denizde iken kendi çırpınışlarını terk eder, denize uyarlarsa örneğin hepsini deniz sağ tarafa götürür... Bu uygunluk onlardan değildir... Birlikten meydana gelir...

Birbirlerine karşı aykırı davranşalar bile bu davranış yine onlardan değildir... Bunun anlatılması uzun sürer... Allah izin verirse elbet bir yol gösterilir...

İnsan birlik durağına gelince gark olup gider... Aydınlıklara, nurlara dalar... O nûr gönlün içine vurur, vücudun dışına da tesir eder...

Beden, yemeden içmeden nasıl zevk alıyorsa o nûr'dan da tat ve lezzet alır... Bu sebeple, kırk - elli gün yemek yemeyenler vardır, yine de halsiz kalmaz, güçsüz duruma düşmezler... Beyinleri katılaşmaz...

Bazı hekimler; "İnsan kırk - elli gün bir şey yemez ise sağlıklı bile olsa helak olup gider" demişlerdir. Bunun sebebi şudur: Obur insanlar yeme içmeye düşkünderler... Mideleri yemiş oldukları şeyleri eritmek ile meşgul olduğu için bu devinim asla hoş bir durum değildir. Bu hal bir hastalık olup uyanmak gerekir.

Az yemek ve az uyku sahibi olan riyâzât ehlinin ise gıdası aşk'tır. Dünya hekimlerinin görüşü bu kadardır, onlar aşkın o zevk veren doyurucu halini bilselerdi o karanlıklara dayanırlar mıydı hiç... Kıyasla

elde edilen bilginin karanlıklarında kalırlar'mıydı hiç...
Şair şöyle der:

**Arı duru, tatlı sudan haberi olmayan kuş,
Bütün yıl gagasını acı suya daldırıp dururmuş...**

O kuşun gagası acı suda iken, sen de onu seyrediyorsun... Ne yazık ki bu devran böyle devam edip gider...

Tasavvuf ehlinde İsmail En-Nisâburî şöyle demiştir:

“Yüce Allah **“bilmiş ol ki.”** diye buyurdu bilgi üç kısımdır. İster yap ister yapma;

a)**Emir ve yasakları inanarak bilmek:** Yani gönlün tam olarak bu bilgiye inanmasıdır. Örneğin insan evin dışında iken, içerden bir ses duyar, bilir ki evde birisi mevcuttur... Hayvan sesi işitirse bilir ki içeride hayvan vardır... Eğer duman tütüyorsa o evde ateş yanmaktadır... Gözüyle o ateşi görmemiştir ama bu delillerden yola çıkarak içeride bir adam olduğu ve ateş yandığına tam olarak inanır...

Bu örnekten bilip anladık ki, inanç ile bilmek başka, taklit ile bilmek başkadır.

Taklit şudur: Biri sana bu evde bir adam veya kalabalık bir grup evin kapısında saygı ve hürmetle bekliyorlar diyecek olsa, o evde birisinin olduğu kanaatine varırsın. Ama bu bilgi taklit ve duyumla elde edilen bir bilgi olmuştur. Dışarıda bulunanların söz ve hareketlerine dayanmaktadır.

Dolayısıyla görerek bilgi edinme söz konusu değildir.

İçeriden bir aksırık, öksürük, bir gülme veya ağlama sesi duyarsan hakikaten bilir ve taklitten kurtulursun... Şair şöyle demiştir:

**Evin içindeki küçük bir çeşme,
Dışarıda bulunan dereden iyidir...**

b) İşiterek, yaşayarak elde edilen bilgi:

Dışarıdan birisi, bu evde bir adam var veya bir aslan var diye sana yüz kez haber verse, bu sözler içeriden bir soluk, bir nefes işitmene benzemez...

Taklit bilgisi adamı konuşturur, söyletir... Çünkü adamın elde ettiği bilgi sadece söylentidir... Sözden meydana gelmiştir. Ama bir şey yokmuş deseler o ses kaybolup gider... İçeriden bir ses duyulup elde edilen bilgi; insanın özlemine, kederini çoğaltır... Bir kez daha duyabilseydim, bir belirti meydana gelseydi diye hayıflanır...

c) Gözle görülerek elde edilen bilgi:

Bu bilgi yakınlığı artırır... İnsana, gamsız, kedersiz sonsuz bir yakınlık ve devlet verir... Hem de hasretsiz bir yakınlık... Bu bilgi peygamberlerin bilgisidir... Kur'an-ı Kerim'de "Bilmiş ol ki Allah'tan başka ilah yoktur" buyrulmaktadır...

Sen taklit bilgisinden yakîn bilgisine geçtin artık... Yakîn bilgisinden de gözle görülebilen bilgiye hakikat bilgisine geçtin, bu bilgi ile bil artık...

Şeyh Ebu Said-i Harrâz şöyle der:

"Bilmiş ol ki..." ayetinin anlamı "Ey kulum, Benden başkasını zikretmekten, benden başkası ile

dost olmaktan kurtul, tüm bilgi ve benliğini temizle” demektir.

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

“Onlar Kur'an'ı düşünmezler mi? yoksa kalplerine kilit mi vurulmuş...” (Muhammed, 24)

Öyle kalpler vardır ki, o kalplere kilit vurulmuş olduğu için düşünemezler... Dilleri vardır, o dillere kilit vurulmuş olduğundan Allah'ın ayetlerini okuyamazlar... Düşünüp anlayamazlar...

Düşünmek şöyle izah edilebilir: Derin fikir alışverişi, tefekkür dediğimiz düşünüşlerden sonra insanda yeni bir hâl veya oluşum meydana gelir.

Bahçıvan ağacın dalına bakar, bahçıvanlık bilgisi ile bu ağaçtan ne doğacak, bu renk ve çiçekten sonra ne çıkacak, ağacın renginden, tazeliğinden bunu bilir...

Bahçıvan olmayanlar ise ağacın süs ve güzelliğine bakarlar... Sonrasını düşünmezler...

Bu kilitleri, gönüllere ve gözlere şunun için vurdular: Onlar Allah'ın nimetlerine hainlikte bulundular... Kendilerine gönderilen Nebî'leri ve haber verdiği gerçekleri hasetlerinden gizlediler aynı zamanda aksi yönde şahitlik ettiler... O Nebevî Nûr'a, aydınlığa şükretmediler...

ŞÜKÜR: Gerçeklere şahitlik etmek, haset etmekten vaz geçmek demektir.

Onlar, gönüllerine vurulan kilidi anladıkları halde, (küfürlerinden) vaz geçip tevbe etmediler, af dilemediler... Böylece kilit açılmayacak vaziyete

geldi... Eskiye dönüş için tevbe etmeleri, hâinlik ve nankörlük gibi kötü huylardan arınmaları gerekir.

Allâhü teâlâ, tevbe yi kabul etmeyecek olsaydı, gönülleri kilitlemez, kullarını uyarıp ikaz etmezdi... Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“ Biz dileseydik, onları (münafıkları) sana gösterirdik. Sen onları simalarından tanırdın. And olsun ki sen onları konuşma üslubundan da tanırsın. Allah bütün yaptıklarınızı bilir...” (Muhammed- 30)

Ey Muhammed! Sav. Dileseydik onların sırlarını sana gösterirdik, bildirirdik... Fakat öğüt vermen için göstermedik... Onların yeteneksiz olduklarını bilseydin öğüt vermekten kaçınırdın... Bu öğüt'te bir hikmet var. Kimisini sevindirir, kimisini de hüzünlendiririz... O hüzünde bile onlar için fayda vardır.

Böylece sen, âlemlere rahmet olursun... Her ne kadar onların gerçek yüzlerini ve yüzlerindeki belirtileri sana anlatmadık ama “... Sen onların yüzlerinden tanırsın, konuşma şekillerinden tanırsın...” seslerinin tonundan, üsluplarından tanırsın...

Nitekim Allah'ın velî kullarının seslerini ayırt etmekle, ahlak düşkünlerinin seslerini ayırt etmek pek kolaydır... “... Allah onların gizledikleri şeyleri biliyor...” (Muhammed-26) (ayeti kerimesi bu konu için delildir.) Yüce Allah ezelde, iyilik ve kötülük her ne yazdı ise, her bir (ferde) ilmi ezelfinde ne takdir etmiş ise onu bilir...

Bazı mutasavvıflar; Bu ayet-i kerimeden ilham alarak, ŞEYH; kendisine mürîd olan şahsın iç dünyasını bilebilir derler... Mürid'in sorduğu sorudan, almış olduğu cevaptan, tatmin olup olmadığından, söz söylemesinden halini tahmin edebilir...

Bazıları da, tam ters oluşum da bilinebilir demişlerdir. Şöyle ki: Mürşid edasındaki şahıs veya vâiz, bir makam ve mevki isteği, yapmacık veya ihlâs ile vaaz etmesi, asıl maksadın öğüt vermek mi? Halkı şeytanın hilesine karşı uyarmak mı?

Yoksa halkı kendi tuzağı ile avlayıp kendisine bağlamak mı istiyor, bilirsin demişlerdir... Yüce Allah Şöyle buyurmaktadır:

“And olsun ki sizi imtihan edeceğiz... Tâki içinizden mücahitleri ve sabrı sebat edenleri bir birinden ayırt edinceye ve gizlediklerinizi haber verinceye kadar...” (Muhammed-31)

Allahü teâlâ kendisine kulluk eden, ibadet eden kimselere, ibadetlerinde samimi ve ihlâslı olmaları gerektiğini emretmektedir... Onları samimiyetlerinin derecesine göre yüceltecek, ibadetlerini kabul edecektir. .

Fazla ibadet etmek yerine, ibadette ihlâs ve samimiyete itibar edilir. ...Nitekim Hz. Ebu Bekir, fazla oruç tuttuğundan, fazla namaz kıldığından dolayı ÜSTÜN olmadı... Gönlüne verilen ihlâs ve samimiyet

yüzünden ÜSTÜN oldu denilmiştir...(tekrar belirtecek olursak)

Hz. Ebu Bekir r.a. diğer sahabe dostlarına göre daha fazla oruç tuttuğu, daha fazla sadaka verdiği için üstün tutulmadı. Ancak gönlüne verilen o nûr ve ihlâs sebebiyle diğer sahabelerden üstün tutuldu... Böylece ibadet ve itaati de diğerlerinden üstün sayıldı...

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“ Ey îmân edenler! Allah’a itaat edin... Resule itaat edin ve kendi amellerinizi boşa çıkarmayın.”
(Muhammed_33)

Selam olsun peygamber efendimize... Hürmette ve O’nu Allah’ın elçisi bilmekle, Allah’ın emrini yerine getiriniz... Allah’ı yüceltmek hususunda, Resûlullah sav efendimiz size ne derse, O’nun emirlerini yerine getiriniz... Yapmış olduğunuz (ibadetleri)büyük görüp, onlara güvenerek (hepsini) boşa çıkartmayınız... Hallâc-ı Mansur’un Halifesi FÂRİS şöyle der;

“ Akıllı insan kullukta bulunur, ibadetini yapar ancak bu ibadetlerin işe yaramayacağını da bilir... Câhil insan kullukta bulunur, ibadetini yapar, ancak kendisini Allah’a kullukta bulunuyor, ibadetini yapıyor görür... İbadetleri boşa çıkartan şey; Gösteriş-riya ve kendini beğenmektir...” Meşhur vaizlerden Ebu Hüseyin Verrâk şöyle der:

“ İbadetleri boşa çıkartan şey: Halka büyüklük taslamak, ibadet ediyorum diye gururlanmaktır...”

İBADET; Büyüklük taslamayı, kibirlenmeyi terk etmek için yapılır... Kibirlenmeye sebep olan ibadet YOK hükmündedir... Bu ruh hali ile ibadet eden kişinin ibadeti anlamsız bir şekilde ibarettir... Böyle bir ibadet'in görünüşü faydadır ama manası ziyandır... Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“ Gerçekten Dünyâ hayati bir oyun ve eğlence'den ibarettir... Eğer  m n eder ve takvâ sahibi olursanız, Allah size mükâfatını verir ve sizden bütün mallarınızı da sarf etmenizi istemez...” (Muhammed-36)

Bazı mutasavvıflar  oyle demiştir: “ Biz dünya ehlini dört kısım bulduk;

*Birinci kısım, gaflet ile dünya nimetlerini arayıp elde etmeye çalışır.

*ikinci kısım, bilgisizlik nedeniyle sağlık ve sıhhatini kaybedip, hastalıklara duğar olur.

* c nc  kısım, kendisini hasta veya ölüm yatağından mezara sürükler...

*Dördüncü kısım ise mezar'dan az b'a g cer...

Dünya ehli bu dört sınıftan biridir. Umulur ki, yüce Allah'ın yardımı erişmiş olsun... Birinci kısım lezzeti, tadı görür, zarar ve ziyanı da görür... Dünyanın tat ve lezzetini aramakla beraber, dünyevî tad ve lezzetlerden kurtulup  hiretin tad ve lezzetini bulmaya çalışır... Nitekim şair  oyle demiştir:

“ Aşk (acısını) bir başka aşk’tan başka bir şey geçirmez...”

Sağlık ve sıhhati bozulanlara Allah’ın yardımı erişirse, hastalıktan kurtulacak bir çare ararlar yahut o hastalara bir rahatlık verilir... Ağrı ve sızılar kendisine normal gözükmeye başlar... Diğerlerini de böyle bil...

Yüce Allah; **“ ...Allah zengindir, siz ise fakirsiniz...”** buyurmaktadır. (Muhammed-38)

Sehl bin Abdullah Tusterî şöyle der: “... Allah’ın sırları tamamıyla yoklukta (fakr) ve yoksulluktur... Şu halde yokluğu bir Allah bilir, bir de Allah-ü Teâlâ’nın o sırrı kendisine ihsan ettiği kişiler bilir... “

Tefsir okuyan, FAKR sahibi velî zatların kitaplarını okuyup yokluğun ve yoksulluğun ne olduğunu anlayıp aktaran kişi bilemez... Çünkü o kitaba muhtaçtır.

FAKR sıfatına sahip olan kimse ise Allah’tan başkasına muhtaç değildir... Dinî bilgileri öğrenmek için kimseye ihtiyacı yoktur... O’nun okumasına bile gerek yok çünkü; **“... Rahmân olan yüce Allah,(ona) Kur’an-ı (ve Kur’an ilimlerini) öğretmiştir...”** (Rahman 1-2) Nitekim

“... Akıllı kimse çöl de doğmuş olsa bile; Cân’ı Rabbinin sır levhasıdır...” denilmiştir.

Bazı mutasavvıflar şöyle demiştir: “... Fakir ihtiyacı olan kimsedir... Eğer fakir’in muhtaç olduğu

zengin, gerçek zenginlerden ise, o fakir gerçek zengine karşı gerçek fakir sayılır... Ama geçici zenginliğe sahip olan, yalancı zengine muhtaç ise, o yoksul yalancı yoksuldur...”

Ünlü mutasavvıflardan İbn-i Sem’ûn şöyle der: “... Her şeyin bir yokluğu ve yoksulluğu vardır... Her şey muhtaçtır... Her şey kendisine gerekli olanı istemektedir... Dünya daki ihtiyaç ve yoksullukların en fazla zarar vereni Nefs-i emmâre’nin ihtiyaçlarıdır...

Bütün yoksullukların, ihtiyaçların en büyüğü ve en elzemi ise AKIL’a olan ihtiyaçtır... Akıl’a muhtaç olan, akıl fukaralığına düşen ancak Allah’a muhtaçtır...

NEFS muhtaç oldu mu, hemen Allah’ın hoş görmediği dünyevî şeyleri dilemeğe başlar...

Allah c.c. nefs’e bu özelliği vermiştir... Nefs bu lüzumsuz isteklerle Allah’tan uzaklaşmayı arzu eder...

Yarasa gibi gece kuşları, gözlerinin zayıf görmesinden dolayı geceyi isterler... Hâlbuki onların varlıkları da Güneş tendir... Bütün canlılar Güneş yüzünden varlık âleminde dururlar ama Allah bu kuşlara bu tür bir özellik vermiştir...

Gönlüm ihtiyaca düşünce, bir mevkii bir saltanat ister... Hâlbuki dünyevî makam ve mevkii; Ebedî mevkii ve saltanata perde kesilir, engel olur... Aklım yoksul olur, ihtiyaca düşerse, ancak kendi gıdasını ister... Aklın gıdası ise bilgi ve hikmettir... Çünkü yüce Allah akıl nimetini, Akıl ve hikmet

nûr'undan yaratmıştır... Bu nedenle"... Her şey aslına döner, cinsine varır ..." denilmiştir.

Benim himmetim akıl ağacının dallarından bir dal'dır... İhtiyaç'a düşerse kendini dert sahibi yapmayı ister... Çünkü dert; Dermanın öncüsüdür... Öncelikle ne için dertlenirsen, sonunda onu bulursun...

CÂN beden derdine düşmüştü... Şimdi aklına bile gelmez ama dilediği şeyleri yapabilmek için saf, temiz ve sağlıklı bir beden istemişti... Dünyevî sanat dallarının başı, o sanatı istemek ve arzu etmektir...

Arzu edilen can yoldaşı bulmak, önce arzu etmekle başlar, sonra o dost bulunur...

Bunu anlatmak uzun sürer... İnsan kendisini bir şeye kaptırdı mı, yâni onun derdine müptela oldu mu ;

"...Hür oldum başka dertlerden kurtuldum..." der... Nitekim Hâkim Senâi şöyle tasvîr eder:

" Din derdi isimli Timsah bir ağzını açtı mı?

Bir solukta iki dünya'yı da sömürür gider...

O büyük dertlerden gâfil olursan, hemencecik şu küçücük dertler; Geceleri yürüyen (böcek)ler yahut gece kuşları gibi harekete geçerler... VECD güneşinin, gönül evini terk ettiğini anlarlar...

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"... Allah zengindir, siz fakirsiniz..."

(Muhammed-38) Çünkü ihtiyaç kullara lâyıktır... Kul'un sıfatıdır... Her hangi birisini ihtiyaç elbisesini giymiş

görürsen, bilesin ki o şahıs KUL olduğu için giyinmiştir efendi sanma onu...

Güneş bile; Göklere, doğu ve batı ya muhtaçtır... Güneş tutulduğu zamanda arınmaya, eski ışığını elde etmeye muhtaçtır... Güneş'in her nefeste, her an yüz binlerce şeye ihtiyacı vardır... Ancak (dünya'dan) bu ihtiyaçlar gözükmez...

Nitekim cihan padişahını, ahmaklar, hiçbir şeye ihtiyacı olmayan biri diye düşünürler... Akıllı kimseler bilir ki; O her kesten daha fazla muhtaçtır...

Hani birisinin, eli-ayağı-beli kırılmış ve iyileşmesi için alçı ve tahtalar içine sarmışlardır...Küçük çocuk bu hâli görünce imrenir ve şöyle mırıldanır: “ ... Keşke bu tahtalardan benimde olsaydı, beni de bağlasalardı...”

Tasavvuf ehli zenginliği şöyle tarif etmiştir:”...Gerçek zengin, kendi varlığı ile vâ' olandır... “ Bu tür zenginlik için tek şart muhtaç olmamaktır... Ne yeryüzüne, ne de denizlere... Ne nefes'e muhtaçtır ne de gıdaya... Ne de bir vâ' edene... (bu mümkün mü?) Yüce Allah, “... **Eğer Allah'a itaatten yüz çevirirseniz, yerinize sizden başka bir kavim getirir...**” buyurmuştur... (Muhammed-38) Şair şöyle der:

**“ Âdil olarak yaşar isen iyi bir nam kazanırsın,
Eğer âdil olmaz isen, bu nam'ı başkası kazanır...”**

Bazı mutasavvıflar şöyle demiştir: “... Birçok kimseler kulluk minderine gelip otururlar... Ancak duramaz, dayanamazlar... Hemen, hevâ ve heveslerine uyup, başıboşluk durağına kaçarlar...

O kulluk minderine ancak Allah’ın yardımına lâıyk olanlar ve mükâfat’ı kazananlar oturabilirler... Zîrâ onların işe başlayıp sebat ederek kulluğa devam etmeleri diğerleri gibi değildir... “

FETİH SURESİ TEFSİRİ

Yüce Allah Fetih suresinin ilk âyet-i kerimesinde “... Biz sana apaçık bir Fetih ihsân ettik...” buyurarak, Hz. Muhammed Mustafâ sav efendimize, nimetlerini ve vaad’lerini sayıp döktü...

Bu nîmetlerin ilki; Nebî sav efendimizin, açılması için sürekli müracaat ettiği kapı açıldı... Böylece yapmış olduğu dualar kabul edildi...

İkincisi; Bu Dua sebebiyle , “ Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamıştır...” (Âyet-2) Bağışlayıp affetmek dostluk işaretidir... Her kimi seversen, o’nun suçu, ayıbı, görünmez sana... Bağışlamanın sırrı budur...

Üçüncüsü: “...Senin üzerindeki nimeti tamamlaması, seni doğru yola iletmesi için...” Nimetin tamamlanmasını zikretmek, onun özelliğini

bildirmektir... Zîrâ bazı kimseler, nimetin tamamlanmadığını iddiâ etmektedirler... Aksine (Nebî sav efendimiz) bunlardan daha husûsi bir makam ve mevkii'ye sahiptir. Hakk'a daha fazla yol bulmuş, Hakk'ın hakikatine daha fazla ulaşmıştır...

Dördüncüsü: "... Ve Allah'ın sana çok şerefli bir muzafferiyetle yardım etmesi için(dir) " (âyet-3)Yardım saltanat'a ve velâyet'e delâlet eder... Bu velâyet hangi velâyettir diye bir soru akla gelirse; (Bu) Görüş ve sezgi kuvvetidir... Buna nail olan her şeyi Hakk'tan görür... Nitekim İbrâhim a.s. ateş'e ayakbastı, Hz. Mûsâ a.s. denize ayak bastı, Hz. Süleyman a.s. Güneş'e emretti... Hz. Nuh a.s. Tufân'a hükmetti... Hz. Dâvud a.s. demiri yağurdu, güzel sesi ile dağları bile kendisine eşlik etti... Hz. İsâ a.s. hayvânî ruhları diriltti...

Hız. Muhammed Mustafâ sav efendimiz, Mî'râc'a giderken, gökleri yarıp geçti... Bunlar gibi hani... Bu mucizelerin benzerlerinin sayısı çoktur... Onlar, o Nebîler her şeyi, Allah'ın emrine tâbî ve kendilerini Allah'ın kulu olarak bildiler...

Her şeye Hüküm yürütenin sadece HAKK olduğunu gördüler... Bu yüzden her şey onların emrine boyun eğdi... O Nebî'lerde HAKK'IN emrine boyun eğdiler...

Âyet-i kerime de beyân edildiği gibi, "...Allah senin, geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamak için bu fethi sana nasîp etti..." (Fetih-2) İbn-i Atâ şöyle der:

“ Salât ve selam üzerine olsun Hz. Muhammed Mustafâ ; Sidret-ül Muntehâ ağacına vardı... Bu ağaç arş'ın üzerindedir, Cebrâil'in durağıdır, makamıdır... Oraya varınca yoldaşı Cebrâil ayağını çekti, daha ileri gitmedi... Bunu üzerine peygamber aleyhisselâm;

“ Ey ! Kardeşim Cebrâil ! Böyle heybetli ve azametli bir yerde beni yalnız mı bırakacaksın? ” dedi... Yüce ALLAH naz makamında şöyle hitâb etti:

“ Şu iki, üç adımlık yolda ona (Cebrâil'e) alıştırın da, onsuz kalınca endişelendin mi?” buyurdu. İşte naz makamında ki bu endişe, kusur sayıldı...

“...Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamak için bu fethi sana nasib etti...” ayet-i kerimesinde sözü edilen kusur bu kusurdur... Yani, Allah'tan başkası ile samimî olma alışkanlığını senden temizledik, seni başkalarına muhtâç olmaktan kurtardık.

İbn-i Atâ şöyle der: “ Yüce Allah Nebî ve velî kullarını küçük hatâ ile imtihan etti... Sonra onlar, kusurlarını bilip sızlandılar... Allah onları bağışladı... Fakat Hz. Muhammed Mustafa sav efendimizi, bir perde ile hata yapmaktan korudu... Bir suç işleyip yalvarmasına meydan vermedi... O suç nedir?. Adını bile anmadan gelmiş gelecek bütün suçlarını bağışladı... Bu mertebeden maksat muhabbettir... Bu rütbe diğer peygamberlerden daha üstündür....”

İbn-i Atâ şöyle devam etmiştir: Yüce Allah; Hz. Âdem ‘den bu yana “ geçmiş günahları da sana bağışladım ...” buyurdu. Aynı zamanda “ gelecek günahları da..” anlamı çıkmaktadır...Yani ümmetinin de günahlarını senin için bağışladım... Çünkü onların yegâne ümidi ve rehberi sensin... Âdem atamızdan bu yana gelecek ümmetler, ulaşmak istedikleri yere ancak seninle ulaşabilirler... “

Tasavvuf ehli şöyle demiştir: “ Peygamber efendimizin istiğfârı kendinden geçiş hâlinden dolayı idi... Kendinden geçip mest olunca, kendinde oluş halinden tevbe etmiştir... “ Bazı mutasavvıflarda bu görüşe şu ilaveyi yapmışlardır: “... Peygamber sav efendimiz, iki halden de istiğfâr etmişti... Çünkü gönlü HAKK ile birlikteydi... Kendinden geçme yahut kendine gelme, kullar içindir, renk’ten renge girerler... Allah’a göre ise ne kendinden geçiş ne de kendinde oluş vardır...”

Peygamber sav. Efendimiz HAKK’a yönelmişti... İşte bu sebepten dolayı iki halden de tevbe etmişti... Bu kendinden geçiş, kendinde oluş, iki renk’tir. Hâlbuki o renksizlikte mahvolmuştu... Bu nedenle ikisinden de tevbe etti... Çünkü o Allah’ın kudret elindeydi... Bu ifadeyi LEVH ve KALEM bile anlatamaz... (Bunlar) Allah’ın sıfatları olsa bile LEVH gerçekte sonsuz bir sıfattır... Şair şöyle der:

“ Şu Gök kubbenin altındaki insanların

Gözleri hasta, görenleri pek azdır...” (Senâî)

Allah'ın yardımı ulaşırsa sorun yok... Güç olan her şey ALLAH katında kolaydır... Şu birkaç olayı gördük ya, çocukluğumuzda görseydik anlamaya imkân yoktu... Şair şöyle der:

“ Allah’ın bana kısmet ettiğine râzı oldum,

Her türlü işimi ona, yaratanıma bıraktım...

**Rabbim bana çok ihsanlarda bulundu
geçmişte,**

Yine öyle yapar elbet, kalan ömrümde...”

Temiz kişilerin eserlerinden dolayı aktarılan şu binlerce lütuflara şükredelim... Şükretmek, Allah'ın izni ile nîmet'in ve ihsan edilen şeyin çoğalmasını sağlar... Yüce Allah ayet-i kerimenin devamında şöyle buyurmaktadır: “... Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamak için bu fethi sana nasîb etti...” (âyet-2)

Nimet, muhabbet saltanatını elde etmektir... Nimetin başlangıcı sevme şerefine nail olarak, sevgilinin sevgisini kazanmayı istemektir... Net ifade ile, sevenin sevgisini kazanmaktır... Bu dilek gerçekleştiğinde seven birisi iken sevilen olursun...

Şeriat sahibi geçmiş peygamberlere uyan birisi iken, Şeriat sahibi Nebî oldun... Ümmet sahibi oldun... Muhtâc iken Mi'râc'a çıktın... Kara' dan, ak'tan kurtuldun...Kara ve ak'ın padişahı oldun... Anmaktaydın, anılır oldun... Hem de, Minârelerde,

mihraplarda, minberlerde daimî anılmaya başladın...
Paraların üzerine ismin yazıldı...

“...Seni (bu sayede) doğru yola iletmesi içindir...
Ve Allah’ın sana çok şerefli bir muzafferiyetle yardım
etmesi için (dir) “ (fetih-2-3)

Bu fetih sayesinde, hem insan şeytanlarına ki
onlar kâfirlerdir, hem cin şeytanlarına karşı “... Üstün
bir yardıma nail oldun...” Bu zafer devlet’in (güç ve
kuvvetin) döneceğinden, yitip kaybolmasından yahut
yok olmasından korkulan bir zafer değildir...

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“O, mü’minlerin yüreklerine –imanlarını
katmerli bir iman ile artırmaları için- sekîneti (mânevi
kuvveti) indirendir...” (Fetih-4)

Huzûr ve sukûna kavuşanın gönül gözü açılır...
Huzur ve sukûna kavuşan mü’min, elinde olmayan
imkan ve sebeblere; O sekinet (sayesinde) manevî bir
kuvvet, iman ve iteat sebebiyle ulaşır... Bazıları huzur
ve sukûnu şöyle tanımlar:

Huzur ve sukûn: İnsanın görünen şeyleri bir
birinden ayırt ettiği gibi, görünmeyen şeyleri de ayırt
etmesidir. Nitekim âyet-i kerime de “... İmanları
üzerine iman katsınlar diye bu fethi sana nasib ettik...”
(Fetih-4) buyrulmaktadır. Yani iman nûr’u yeni ay gibi
günden güne, imân edenlerin gönüllerinde artsın,
nurlansın demektir... Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Göklerin ve yerin (azab) orduları (da rahmet ve nusret orduları gibi) Allah’ındır... Allah mutlak Kaadir’dir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir...” (Fetih-7)

Gökyüzünün orduları meleklerdir... Yeryüzü’nün orduları ise nefisleri ile savaşan, nefislerini öldüren erlerdir... Bazıları da şöyle der: Gökyüzü orduları gönüllerdir... Yeryüzü orduları ise bedenlerdir... Hatta bazıları, şeytan da bedenin askeridir, dilerse ona, dilerse buna galip gelir... Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“ Hakikat biz, seni bir şahid, bir müjdeleyici, bir korkutucu olarak gönderdik...”(Fetih 8) Bid’at, sapık fikir ve eğilimlerden korkutmak için....

Resûlullah sav efendimiz; Yüce Allah’ın emri ile müjdeci, yine O’nun emri ile korkutucudur... Kendi istek ve dileğine uyup ta, müjdelemez, korkutmaz... Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“ Tâ ki (hepiniz ey insanlar) Allah’a ve peygamberine imân edesiniz, ona yardım edesiniz, onu büyük tanıyasınız, sabah ve akşam O’nu (Allah’ı) tesbih (ve tenzih) edesiniz...” (Fetih-9) Doğru söyleyeni gerçekler doğru kılar... Gerçek bir er haline getirir...

“...ve ona hizmet edip, saygı gösteriniz ve O’nu büyük tanıyınız...” (Fetih-9) Ben kimi sayıp yüceltti isem, sizde cân-u gönülden ona hizmet edin... Ayrıca toplum içinde Allah’ı tesbih edin... Yüce Alah şöyle buyuruyor:

“ Gerçek san biat edenler ancak Allah’a biat etmiş olurlar....” (Fetih-10)

Sana ellerini uzatarak, seninle biat edenler var ya, işte onlar ellerini Allah’a uzatmışlar, Allah ile andlaşmışlardır... Yani sendeki insanlık (beşer) sıfatı eğretidir, geçicidir... Geçici olan bir vâsıtayı , vâsitasız görmek gerek... Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Gerçek sana biât edenler ancak Allah’a biat etmiş olurlar... Allah’ın eli, onların elleri üstündedir... Şu halde kim (bu bağı) çözerse kendi aleyhine çözmüş olur... Kim de Allah ile sözleştiği şey’e vefa (onun hükmünü ifâ) ederse O da büyük bir ecir verecektir...” (Fetih-10)

Âyet-i kerimeden anlaşılıyor ki, bu bey’at le onlar Allah’a minnet yükleyemezler... Bilakis Allah’ın onlar üzerinde minnet’i vardır... Bazıları da şöyle der:

Onların bey’atleri, kuvvetleri, Hakk’ın gücü ve kuvveti altındadır... Allah onlara bu andlaşmayı takdir etmeseydi, onlar bu işi başaramazdı... Çünkü “... Kuvvet ve kudret ancak Cenâb-ı Hakk’a mahsustur...” Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“ Bedevilerden geri bırakılanlar yakında sana “ Mallarımız ve ailelerimiz bizi alıkoydu. Onun için bizim affedilmemizi isteyiver “ diyecekler... Onlar kalb’lerinde olmayan şeyi dilleri ile söylerler...” (fetih-11)

Seni oyalayan, Allah’a ulaşmaktan alıkoyan her şey ister kadın olsun, ister çoluk- çocuk, ister mal-

mülk, bilesin ki kutlu değildir... Burada bey'atten geri kalmaman için "...Allah'ın rızasını kazanmaya..." (Fetih-18) işaret vardır... Huzur ve sükûna ulaşmaktan mahrum kalmaman için, dünya sevgisini bırakmaya o sevgiden vazgeçmek gereğine işaret vardır...

Makamı gönül olan, o sükun ve nûr'dan mahrum kalmamak için dünya sevgisini bırakman gerekmektedir... O lütuf ve ikrâm'a ; Makamı gönül olduğu için , gönülde kaldığından dolayı, Huzur ve sukûn adını vermişlerdir....

Yüce Allah "... Eğer imân edenler olmasaydı..." buyuruyor. (Fetih-25)

Sehl (b.Abdullah Tusterî) Allah ondan razı olsun şöyle der: " Gerçekten iman etmiş olan kimse; Nefsinden gönlüne takılan şeylerden dolayı gaflet'e düşmez... Filan vakit ne yaptım?..Şu an durumum nedir?.. diye geçmiş ve şimdiki halini sorgular... Kendisinde menfi bir değişiklik gördü mü, ağlayıp pişmanlığını beyan eder...

Nitekim yeryüzünde Ay ve Güneş tutulması, deprem, kuraklık, çekirge ve vebâ salgını, kıtlık gibi benzer musibetler, Allahın gazabından insanlara isabet ettiğinde; Yeryüzünde bulunanlar net olarak bilir ki, bütün bu musibetler onların isyan ve suçlarından dolayı meydana gelmiştir...

İnsanoğlu işte, imân nûru nun zayıfladığı yahut kaybolmaya yüz tuttuğu, gözyaşlarının kuruduğu,

gönüllere kötü bir rüzgârın estiği vakitlerde, kutlu ve bereketli günlerin yok olduğunu görünce, ağlayıp sızlanmaya başlarlar...

Allah'ın c.c, dünya da vermiş olduğu bu tür belâ'lar, Allah'tan ayrı düşmenin işareti olmayabilir de... Belki, gönüllerdeki değişiklikler ve bu tür belâ'lar ayrılık belirtisi olabilir...

Buna göre mü'minler, ; Noksan olanda fazlalığı, fazlalıkta ise noksan'ı görürler... Hani başkalarının Dünyevî bir eksiklikten korktukları gibi, mü'minler de Dünyevî şeylerin çokluğundan korkarlar...

Gönül'deki az da olsa, Dünyevî eğilimden, ibâdet ve kulluk etmenin çok zor gelmesinden, ibadet etmeyi lüzumsuz görmelerinden korkar ve ağlamaya başlarlar...

Mü'min şunu çok iyi bilir:

“AZ BİR ŞEY , ÇOĞU DA ÇEKER GÖTÜRÜR, YOK EDER...”

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“ O küfredenler kalblerine o taassubu, o cahillik taassubunu yerleştirdiği sırada idi ki hemen Allah ve, resûlünün ve mü'minlerin üzerini kuvvei maneviyesini indirdi... Onları takvâ sözü üzerinde durdurdu... Onlarda buna çok layık ve buna ehil idiler... Allah her şeyi hakkıyla bilendir. “ (fetih-26)

Yani mü'minlerin imanlarını kıskanırlar, haset ederler... “ Bizi şu güzel yaşamımızdan çekip ayırıyorlar,

bize yolun sonunu, ölümden sonraki yaşamı hatırlatıyorlar...” diyerek, nefislerine uyup mü’minleri incitirler...

Bilmezler ki mü’minler, o inanmayan insanların hayatlarını bulandırmak istemezler... Aksine Dünya hayatını, ebedî olan hayata bağlayıp birleştirmek isterler... Şöyle bir örnek verilir:

Akıllı bir kimse, câhil bir adamdan zorla bir miktar buğday alır. Kimseye muhtaç olmasın, geçimini sağlasın niyeti ile onun adına buğdayı eker, hasadını beklerken, cahil insan; “...Bu ne kadar büyük haksızlıktır, Buğdayımı elimden aldılar...” diye feryâd eder...

Kâfir öyle bir Köpek huyuna sahiptir ki, KÜFR nedir bilmez...

“ KÜFR” sırları örtmek anlamına Allah’ın bir sıfatıdır ki, zuhûr eder... KÂFİR, küfr’ün ne olduğunu bilseydi, ALLAH’ın bir olduğunu kabul eder, kâfir olarak kalmazdı...

Tatlılık söz ile olmaz, HÂL ile olur... Bir insan halk ile konuşup sohbet etmeyi, onlara faydalı olmayı isterse, Halk’ı başına toplayacak usul ve yöntemi bulur... Bunu sağlayacak ahlâkî donanımı elde ederdi... Nitekim şöyle denilmiştir:

“ Bir kerecik olsun kendi dileğinden, bir iki adım ileriye adım at... “

Akıllı kimse, başa gelecek şeyleri önceden bilen ve gören kimsedir... AHMAK ise başa gelmeden önce bilmez... Önünü ve arkasını görseydin, altı yönden (sağ-sol-arka- ön-alt- üst) sana gelip çatacak belâları da görüp çekinirdin...

Sanat sahibinin sanatı, ya kendisi ile birliktedir yahut kendisinden ayrıdır... Ancak ayrı olmasına imkân yoktur... Hiçbir yazar, yazdığı şeyden ayrı olabilir mi? Fakat beraber olması da Allah için mümkün olmayan bir şeydir... Aklî yönden bu iki ihtimalden başka bir yol yoktur...

Bu örnekten yola çıkarak, (şöyle sorayım) Madem bir yaratıcının varlığını kabul ettiğine göre - her ne kadar kuru akla sığmasa bile- O'nun her şeyi gördüğünü kabul edip itiraf et.... Hey gidi hey....

Ey! Kendini akıllı zanneden! Aklında nice heves tencereleri kaynamakta... Gönlünde ne sevdâ ağları gerilip atılmaktadır...

Eğreti İMÂN'ın peşine akıllı olan düşmez, böyle bir îmân'a lâayık işler de yapmaz...Örneğin: Sana gelen misafir , ağırlanması gereken bir misafir ise , senden incinmiş olarak ayrılmasını istermisin?..Eğer (tatsızlık) istemiyorsan , misafirin yanına ona lâayık bir yoldaş kat... Misâfir'i memnun edecek yoldaş ise ; iyi amel-ibadet ve hayır-hasenât'tır... Böylece misafir en iyi şekilde ağırlanmış olur...

Yücelerin yücesi, üstünlükte tek olan Allah c.c. şöyle buyuruyor:

“ Gerçekten iman edip iyi ameller işleyen, namaz kılan, zekatı veren kimselerin, Rabbi katında mükâfatları vardır. Onlara hiçbir korku olmadığı gibi mahzun da olmazlar...” (Bakara-277)

İMÂN'ı cân gibi bil... Cân'ın bedende kalabilmesi için, zehir ve zehirli maddelerden çekinmek gerek... Allah-ü teâlâ, tüm hayvanlara, kendilerine zarar verebilecek şeylerden kaçınma içgüdüsü vermiştir... Çünkü onlarda akıl yoktur... Sakınmayı bilmezler... Allâhü teâlâ insanlara ise; Kendilerine zarar veren, onları ziyan'a sokan şehvet'i vermiştir...

İMAN artmaz eksilmez... Nitekim CÂN da azalıp çoğalmaz... İnsanın bazen ölü , bazen diri olması mümkün değildir... Ancak, bir insanın sağlıklı, diğerinin hasta olması mümkündür...

İMAN ise kulluk ve ibadet ile beraber oldu mu, diri ve sağlıklı olur... Eğer (iman) ibadetle beraber olmaz ise hastadır... Canlı, sağlıklı olmayan hasta ise ölüme daha yakındır...

Güneş ışığı duvara vurduğunda şöyle bir soru akla gelebilir: Duvara vuran nedir acaba?.. Işık mı yoksa Güneş mi?.. Hayır o Güneş'in ışığıdır...Görmez misin ışık bazen gelir, bazen gider... Güneş ise asıldır. Işığı ise etrafa vurmaktır...

Yarın şöyle diyecekler: “ Çaldığınız şeyleri geri getirip verin... “ Erenler bu isteğe şöyle cevap verir: “ Bizde bir şey yok ki getirip verelim... Onları istenmeden verdik bile...”

Su da yıldız gördüğünde ne dersin?.. Yıldız suya vurmuş dersin değerli... AŞK başka , âşık başka , maşuk'ta başka olsa , her kez kendisini sever miydi?..

Gönlümde oluşan bazı sırlar, Nebî ve velîlerin sırlarından aşağı değildir... Bu sırrı bilmeyenler, bunu nereden anlayacaklar... Örneğin, Hayvânî bir cân olan vucûd'tan ancak hekimler anlar... Nebî ve velîlerin CÂN'ından ise ancak ebedî sevgilinin haberi vardır...

Ben bu gün ŞAFİî mezhebine dair hiçbir laf etmedim... Ebû Hanife' nin sözünü de söylemedim...

Yüce ALLAH Ebû Hanife yi mezheb sahibi etmiştir... Ama sadece fikhî hükümlerde; Câizdir—câiz değildir sınırını aşmamıştır...

Allahü Teâlâ; Erenleri de AŞK hükümlerinde, mezheb sahibi etmiştir... Şimdi hangisi daha kuvvetlidir? Halk'ı ilgilendiren, câizdir, câiz değildir hükümleri mi yoksa ALLAH'ın aşkı mı?..Gel de bir alış veriş yapalım... Toprağa aid olan bedeni verelim de, tertemiz olan CÂN'ı alalım... Çünkü temiz olanın temiz'e, toprağın da toprağa gitme vakti geldi çattı...

NEFS'in sonsuz isteklerinden sakın!.. Çünkü nefs'in isteklerine kapılmak, onun isteklerine boyun eğmek, beden'e zarar verdiği gibi DİN'e de zarar verir...

Dünyâ'dan-- dünyevîleşmekten, hevâ ve heves ten ne kadar sakınırsan, onları kendinden ne kadar uzaklaştırırsan, karşılığında bu çabalar, ahrette nûr olarak sana dönecektir...

İşte “ LÂ İLÂHE İLLALLAH “ sözünün hakikati budur... Başka şeyleri ne kadar yok bilersen, ne kadar yok edersen, HAKK'ı o kadar isbât etmiş olursun...

İnâsnın ibadet'e, kullukta bulunmasına gücü ve kuvveti vardır. Aynı zamanda insan; Dilerse neşelenir, dilerse hüznü bir duruma gelebilir... Çünkü gam ve neş'e nin sebepleri vardır. Ancak “ Zaruretler, mahzurlu şeyleri mübah kılar...” Örneğin, hıncır eti zaruretlerde mübah olabileceği gibi, anne sütü ise zaruret olmadıkça erişkine yasaktır...

Nefs ile savaş (mücadele) neticesi beliren zevk, boy atan kabak dalına benzer... Çabucak atılıp yükselir... Yemyeşil görünür ama, azıcık bir vesvese rüzgarı ile kuruyup gider...

Bazı insanlar, hevâ ve heves dalgalarının tutsağıdır... Bazı insanlar ise, arılık- duruluk dalgalarının tutsağıdır...

YAŞAM'IN ÖZÜNE ASLINA BAK... O'da Cennet'in eseri olan hoş örneklerle, Cehennem eseri olan kötü örneklerle anlaşılır...

BAŞARI SAHİBİ OLAN VE BAŞARI VEREN ALLAH TIR...

---ANA KAYNAKÇA---

*Bedüzzaman Firüzanfer, Maarif,mecmuai mevâiz kelimât-ı seyyid Burhaneddin-i Muhakkık tirmizî,behem râh-ı tefsir-i sure-i Muhammed ve Fetih,Tahran ün. Yay. 1960

*Abdülbâkî Gölpınarlı, Maarif terc. Inkılap yay. , İst.2014

*Ali Rıza Karabulut, Maarif terc. mektebe yay. Ank. 1995

---KAYNAKÇA---

*Aksarayî,Kerimüddîn Mahmud, Müsâmeret-ül ahbâr, çev. Prof.dr.Mursel Öztürk,T.T.K. yay. ANK. 2000

*Aslanapa,prof.dr.Oktay, yeni şafak gazetesi, 25-07-2011

*Akşit, yr.doç.dr. Ahmet,tarih İncelemeleri der. sayı 1, 2004, kaytam yay. No:1 ve 3 ,GÜKSB dergisi, sayı:3, 2011

*Barkan, prof.dr. Ömer Lütfi, Osmanlı imparatorluğunda kolonizer türk dervişleri, TVD, 1974

- *Bayram , prof.dr. Mikâil, Âhi Evran tas. Düş. Esasları, tdv, 1995—Kaytam yayınları no: 4
- *Can, Şefik, Mevlana hay. Şah. Fikirleri,ötügen,ist,2013—Hz. Mevlana nın etrafındakiler,Konya B.Ş.B.dergisi
- *Çayırdağ,Mehmet, Seyyid Burhaneddin Hüseyin, Kayseri BŞB yay. 1997---KAYTAM, yay. No 4 , Kayseri mevlevihanesi
- *Cebecioğlu,prof.dr.Ethem,S.Burhaneddin M.Tirmizi'nin bazı kav. Getirdiği metaforik kav,AÜİF CXXXVII, Ank,1998, Tasavvuf ter.ve deyimleri sözlüğü,Rehber, Ank,1997
- *Ecer,Dr.Ahmet Vehbi,Kaytam yayın no: 3 ve 4
- *Edhem, Halil,Kayseri şehri,sad. Kemal Göde,Ank.
- *Erkiletioğlu, Hâlid,Geniş Kayseri tarihi,Kay. BŞB.yay.2006
- *Eraydın,Dr. Selçuk,Tasavvuf ve tarikatlar,İst,1981
- *Gölpınarlı,Abdülbâki,Mevlâna,kapı yay. İst,2014
- *İbn-i Bibi,el Hüseyin b. Muhammed,çev. Prof.dr.Mursel Öztürk,1000 temel eser, kül. Bak. Ank. 1996
- *İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet vakfı.
- *Kahraman,Seyyid Ali, Evliya Çelebi Seyehatnâmesi,Yapı kredi ban. yay. İst. 2006
- *Karabulut Ali Rızâ,Meşhur mutasavvıflar, SBVD. Yay. 1994
- 1.kayseri kültür ve san. Haf. Konuşmaları, Kayseri,1987
- *Köprülü,prof.dr.Fuad,Türk edebiyatında ilk mutasavvıflar, ANK.1976
- *Kayseri de bilim ve din sempozyumu, Kayseri BŞB Yay. 1996
- *Kaya Demir, Ayşe Nur, 2.Abdülhamid dön.kay. yap.EÜSBE,
- *Koçer, Mehmet Zeki,Kayseri ulemâsı, İst. 1972.
- *Palamutoğlu,prof.dr.Mehmet,Mir'at-ı Kayseriyye,Ahmet Nazif efendi sadeleştirmesi,Kayseri,1987

- *Satoğlu, Abdullah, Mevlana'nın hocası s. Burhâneddin, Kay. BŞB. kül. yay.no 31, ANK, 1999.
- *Sipehsalar, Feridun b. Ahmet, Mevlanâ ve etrâfindakiler, çev.prof.Tahsin Yazıcı, Pinhan yay. İst. 2011.
- *Önder, Mehmet, 1. Kayseri kül.ve san. Haf. Tebliğieri, 1987
- *Özcan, Dr.Koray, Bilig yaz, 2006, sayı 38
- *Özköse , Kadir, CUIF dergisi, cilt 4 , haziran 2003, Sivas
- *Paacock, a.c.s. Selçuklu Devletinin kuruluşu, çev.Z.Rona, Türkiye iş ban. Kül.yay. İST. 2010.
- *Turan, prof.dr. Osman, Selçuklular zamanında Türkiye, İst.
- *Uzluk, prof.dr.Feridun Nafiz, Selçuknâme, Ank.
- *Sevgi, yar.doçdr.Ahmet, S.Burhaneddin Muhakkık Tirmizi, E.Ü.G.N. Ens. Yayınları 19, 1995---Kayseri'de Bilim ve Din sem. Tebliği, Kay. BŞB yay. 1996

İNDEKS

Abaka	10
Adiyat	120
Afşin Bey	4
Ahmed Bin Hanbel	55 104 108
Ahzab	75 121
Alaiye	6
Alak	88
Ali imran Suresi	58 63 64
Amuderya	14
Araf Suresi	49 79
Arapça	36
Ashab-ı Kehf	69
Asur	3
Ayna	61
Baba	61

Bağdat 4 7 15 19
Bakara 52 80 90 113
Belh 14 15
Bizans 3 4
Buhari 37 45 48 74 80 103 105 112
Câmiussâğir 55 58 64 103
Cenzül umval 58
Danişmendli 4
En'am 120
Enbiya Suresi 45 84
Endülüs 5
Enfal 41
Eratna 11
Erciyes 4
Erkilet 11
Erzincan 6
Erzurum 8
Evzai Suresi 41
Farsça 35 36
Fetih Suresi 51
Furkan 101
Hac 52
Hacc Suresi 59
Hadid 92
Hakani 43
Hakırdaklı 23
Halep 19
Halid B. Velid 3
Haşr Suresi 38
Hicr 58 113
Hitit 3
Horasan 5

Hucurat Suresi	51
Hud	103
Hunat	23
Hülâgu	7
Hz. Davut	50 58 77
Hz. Eyyüp	84
Hz. İsa	44
Hz. Yunus	83
Hz. Yusuf	61 71
Irak	5
İbn-i Bibi	6
İbrahim	64 83
İnsan	83
İpek böceği	83
İran	35
İsra	70
İsrâ Suresi	51
İstanbul	35
Kaf	75
Kapadokya	3
Karaman	15
Kasas Suresi	49
Kaserya	3
Kehf Suresi	44 64 85
Kenzül hakâyık	63
Keşfül hafa	63
Keyzül ummel	87
Klikya	3
Konya	4 5 9 13 16 17 19 21 24 25
Kryvat	6
Kudüs	3
Lârende	15 16

Levhi mahfuz	59
Lokman	46
Maide Suresi	47 83 87 104
Malatya	4 7
Maun	88
Medine	15
Meryem Suresi	60 76 77
Meşhed	9
Mısır	5
Moğol	5 6 7 8 19 24 31 32
Mu'tasım	4
Muaviye	4
Mutazzifin	64
Mücadele Suresi	50-60
Müddesir Suresi	37
Mümtehine	70
Müslim	72 87
Müzzemmil	65 70
Nahl	96 112
Nass Suresi	72
Naziat Suresi	63 64
Necm	52 62
Nûr	66 79 92
Osmanlıca	36
Özbekistan	14
Roma	3
Sa'd	70
Sâf	66
Saffat Suresi	49 86
Sebe	78
Secde	52 63
Sivas	5 11 13

Suriye	5 7
Suyuti	69
Şam	4 15 17 19
Şûrâ Suresi	43
Taha	90
Tevbe Suresi	43 84 109
Tirmiz	14 16 17 18
Tirmizi	80 84 107
Tokat	9
Tûr Suresi	37
Tûsteri	115
Vakıa Suresi	43
Yasin	71
Yunus Suresi	54
Yusuf Suresi	52
Zümer Suresi	46

FİHRİST

Kayseri.....	3
12.yüz yılda kayseri de tasavvufi hayat.....	14
Seyyid Burhaneddin velî.....	16
Ma'arif tanıtım.....	39
MA'ARİF.....	43
Sûre-i Muhammed tefsiri.....	136
Sûre-i Fetih tefsiri.....	163

